

БЕЗБЈЕДНОСТ ПОЛИЦИЈА ГРАЂАНИ

**година
полицијског образовања**

**Бања Лука
Година VIII
Број 3-4/12**

*Министарство унутрашњих послова
Републике Српске*

УРЕДНИШТВО

Издавач: Министарство унутрашњих послова
Републике Српске

За издавача: Министар унутрашњих послова

Главни и одговорни уредник: Мр Горан Амиџић

Редакциони одбор: проф. др Душко Вејновић, предједник
проф. др Милан Даничић, члан
доц. др Миле Шикман, члан
доц. др Урош Пена, члан
проф. др Миле Матијевић, члан

Спољни сарадници: проф. PhDr. Jiri Straus, члан
проф. др Зоран Кековић, члан
проф. др Дане Субошић, члан
проф. др Желимир Кешетовић, члан
проф. др Саша Мијалковић, члан

Технички уредник: Драган Зељковић

Лектор: Јованка Борић

Преводилац: Јелена Вигђевић

Адреса уредништва: Булевар Живојина Мишића 10А
Бања Лука
Телефон: 051/333-603
Телефакс: 051/333-699
e-mail: direktor_vsop@education.muprs.org

Тираж: 300 примјерака

Штампа: ППГП „Комесграфика“, Бања Лука

ISSN1840-0698

УДК:351.74

**Рјешењем Министарства просвјете и културе Републике Српске
број: 6-01-8-1/05 од 31.01.2005. године
„Безбједност- Полиција- Грађани“ Бања Лука,
уписан је у Регистар јавних гласила под редним бројем 487**

САДРЖАЈ

ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ

РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ – ПРОЈЕКЦИЈА РАЗВОЈА	1
<i>Др Миле Шикман Мр Горан Амиџић</i>	
ДРУШТВЕНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ОБРАЗОВАЊА, АКАДЕМСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ, ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА И МОДЕРНИЗАЦИЈА	19
<i>Проф. др Душко Вејновић</i>	
УПОРЕДНИ ПРИКАЗ ПОЛИЦИЈСКЕ ОБУКЕ И ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, МАКЕДОНИЈИ И РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	37
<i>Др Жељко Никач Бобан Симић, мр Марјан Ђуровски, мр Гојко Павловић, мр</i>	
ТРАКТАТ О СПЕЦИЈАЛНОМ ФИЗИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ 4	57
<i>Проф. др Милан Гужвица</i>	
ОБРАЗОВАЊЕ И ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ У ПОЛИЦИЈИ	69
<i>Мр Борислав Ђукић</i>	
ЗНАЧАЈ ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА У СИСТЕМУ БЕЗБЈЕДНОСТИ	81
<i>Мр Дражан Еркић</i>	
КОНТИНУИРАНА ЕДУКАЦИЈА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА – КЉУЧ ЗА УСПЈЕШНО СУПРОТСТАВЉАЊЕ ОРГАНИЗОВАНОМ КРИМИНАЛИТЕТУ	93
<i>Мр Веско Перић Мр Зоран Шарчевић</i>	
РАЗЛИКЕ У СТАВОВИМА СТУДЕНАТА ВИСОКЕ ШКОЛЕ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА О НАСТАВИ СПЕЦИЈАЛНОГ ФИЗИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА	107
<i>Др Дарко Паспаљ Мр Мирослав Миљуш</i>	

**РОДНА РАВНОПРАВНОСТ И ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ
У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ** 121

Николина Грбић-Павловић, мр

**ЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА У
ШВАЈЦАРСКОЈ – МЕЂУКАНТОНАЛНА ПОЛИЦИЈСКА ШКОЛА –
NITZKIRCH** 135

Миленко Мршић

**СПЕЦИФИЧНИ УСЛОВИ И ОКОЛНОСТИ РАЗВОЈА
КРИМИНАЛИСТИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА У БиХ** 145

Борислав Радовановић

ПРИКАЗИ

**ИНТЕРВЈУ СА ПРОФ. ДР МЛАЂЕНОМ МАНДИЋЕМ,
ДИРЕКТОРОМ СРЕДЊЕ ШКОЛЕ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА 1992
- 1997. И ДИРЕКТОРОМ ЦЕНТРА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ КАДРОВА
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА ОД 1.1. ДО 3.9.1997. ГОДИНЕ** 165

**ИНТЕРВЈУ СА ПРОФ. ДР МИЛОМ МАТИЈЕВИЋЕМ,
ДИРЕКТОРОМ ВИШЕ ШКОЛЕ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
1995-1997. И 2001-2002, И ДИРЕКТОРОМ ВИСОКЕ ШКОЛЕ
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА 2002-2006.** 169

ИСТОРИЈАТ И РАЗВОЈ УПРАВЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ 173

**РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА
У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ – ПРОЈЕКЦИЈА РАЗВОЈА**

Др Миле Шикман,
начелник Управе за полицијско образовање

Мр Горан Амицић,
директор Високе школе унутрашњих послова Бања Лука

Апстракт: Двадесет година полицијског образовања у Републици Српској је релативно кратак период у којем је институционално успостављено и развијано полицијско образовање. Тај процес карактеришу различите фазе и облици институционалних и организационих промена и изазова са којима се суочавало полицијско образовање. Полицијско образовање у Републици Српској, данас, представља модерано организован и успостављен систем основне полицијске обуке, високог полицијског образовања и стручног усавршавања радника Министарства. На овај начин заокружен систем полицијске обуке, образовања и усавршавања у потпуности задовољава савремене стандарде и принципе, те представља основу за даље унапређење и развој система полицијског образовања. Дакле, стратешко опредељење Управе је јачање постојећих могућности те унапређење даље активности Високе школе унутрашњих послова, Јединице за основну и специјалистичку обуку – Полицијске академије и Одјељења за стручно усавршавање. Заправо, њена тежња је усмјерена ка успостављању лидерске позиције у области полицијског и криминалистичког образовања, не само у земљи, већ и у региону. У том правцу, поред сталног унапређења основног и високог полицијског образовања, интенције су стављене на развијање и реализацију савремених програма специјалистичке обуке и оспособљавања, те специјалистичких и мастер студијских програма. Циљ је увођење нових видова специјалистичких курсева, као што су програми супротстављања савременим облицима криминалитета (укључујући тероризам и поједине облике организованог криминалитета, као и високотехнолошког криминалитета), као и рада полиције у заједници, криминалистичког профилисања и географског моделирања. Такође, ту су специјалистички програми из области стратешког управљања, полицијског рада вођеног

обавјештајним информацијама, форензичких истраживања, итд. Надаље, циљ је и реализација другог циклуса студија, који ће се огледати кроз покретање специјалистичких и мастер студијских програма са сродним институцијама. Организовање стручних скупова, округлих столова и конференција је већ препознатљива дјелатност Високе школе унутрашњих послова, као и издавачка дјелатност. Питање сарадње са другим сродним високошколским институцијама је тема која је стално актуелна и одражава нашу спремност на успостављање и развијање различитих облика сарадње, а све у циљу постизања што већег квалитета наставно-научне дјелатности. Поред наведеног, у раду ће бити ријечи и о другим правцима развоја и унапређења полицијског образовања у Републици Српској.

Кључне ријечи: полицијско образовање, обука и оспособљавање, високо образовање, стручно усавршавање, правци развоја.

УВОД

Образовање и обука данас су један од најважнијих облика управљања и развоја људских потенцијала. Осмишљавање концепта и пројекције полицијског образовања, обуке и усавршавања јесте веома важна и сложена активност стварања услова који ће обезбиједити континуирани развој полицијског образовања, обуке и усавршавања и његову хармонизацију с европским полицијским установама. То је и основни циљ и мотив размишљања и дјеловања у таквом правцу да се у оквиру МУП РС, на дугорочној основи, успостави савремен систем образовања, усавршавања и развоја људских ресурса који ће задовољити реализацију основних циљева овог значајног подсистема државне управе. Израда Пројекције развоја полицијског образовања,

¹ Šikman, M. & Amidžić, G. (2011). Development of the Police Education in the Republic of Srpska. In. G. Milošević (Eds.), *Thematic proceedings of International Significance "Archibald Reiss Days". Volum I.* (pp. 109–116). Belgrade: Academy of Criminalistic and Police Studies

² Пројекција је скуп правила, принципа и закона који се користе у доношењу дугорочних управљачких акција у функцији система на који се односи. Она, такође, означава методiku активности појединца или групе која треба да обезбиједи што рационалније остваривање постављених циљева. У. Кукољеча, С., (1986). *Организационо пословни лексикон*. Београд: Рад.

³ Образовање представља педагошки процес у функцији обогаћивања људске спознаје. Обухвата усвајање одређеног система знања, формирање практичних умијећа и навика, а то је претпоставка и темељ развитка спознајних снага и способности, обликовање научног погледа на свијет, те повезивање знања с практичном, професионалном и било којом другом дјелатношћу. Образовање означава

обуке и усавршавања⁵ у Републици Српској, превасходно се заснива на националној политици развоја Републике Српске, начелима и документима о развоју образовања у Републици Српској, као и на европским трендовима развоја полицијског образовања, обуке и усавршавања, те визији развоја полицијског образовања и затеченом стању⁶. Надаље, из⁷ рада Пројекције развоја у периоду 2012–2021. година, заснива се на по⁸ требама изградње и функционисања једног одрживог, функционалног система за полицијско образовање и обуку, заснованог на реалним ос⁹ новама и потребама, европским трендовима, визији развоја полицијског образовања, процјени постојећих капацитета и потреба, те сагледавању могућих ограничења. Коришћењем досадашњих искустава, савремених стандарда и реалних потреба у смислу пројекције школовања нових полицијских кадрова, као и савременог приступа образовању и обуци, те пројектовања и планирања људских и материјалних ресурса у наведе¹⁰ ном периоду, омогућиће се одређивање стратешких циљева.

Опредјеливањем и утврђивањем мисије, визије и вриједности указује се на сврху постојања полицијског система образовања и обу¹¹ ке данас, као и на намјере у вези с његовом улогом у будућности, те на вриједности чија ће афирмација доприносити остваривању жељених циљева развоја. Управо ове три одреднице, односно мисија, визија и вриједности јесу интегралне категорије чијом се сталном анализом и преиспитивањем трасирају стратешки циљеви и правци будућег развоја полицијског образовања, обуке и усавршавања⁶. Визија развоја

чава и ширење укупних спознаја, знања, вјештина и способности за самостално одлучивање и дјеловање у различитим ситуацијама. Оно оспособљава за разли¹² чите послове и ствара подлогу за даљи развој. Поткоњак, Н. М., Шимлеша, П., ур., (1989). *Педагошка енциклопедија 2*. Београд: Завод за уџбенике и наставна сред¹³ ства.

⁵ Обука или тренинг уопштено значи сваки мање или више организован програм увјежбавања неке тјелесне или интелектуалне активности или тјелесне или пси¹⁴ хичке карактеристике. Такође, обука је планирана активност стицања вјештина и знања која захтијева успјешно обављање одређеног посла или активности. Усмјерена је на стицање специфичних знања, вјештина и техника потребних за кон¹⁵ кретан посао и подизање успјешности у његовом обављању. Међутим, врло често се и шире одређује као процес промјене понашања и ставова запослених на начин који повећава вјероватност постизања циљева. Петз, Б., ур., (1992). *Психологијски рјечник*. Загреб: Просвјета; Hodgetts, R. M., Kuratko, D. F., (1991). *Management, 3rd ed.* San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.

⁶ *Пројекција развоја полицијског образовања, обуке и усавршавања за период 2012–2021. година*. (2012). Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука.

⁶ *Пројекција развоја полицијског образовања, обуке и усавршавања за период 2012–2021. година*. (2012). Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука.

полицијског система обуке и образовања јесте савремени, одржив систем, у коме се обучавају и образују нови кадрови, али и професионални припадници полиције, државни службеници и намјештеници током читавог радног вијека. Систем се заснива на доброј пракси и у складу је са општеприхваћеним међународним стандардима из ове области, те у складу са захтјевима владавине права и поштовања људских права и слобода. Такође, образовање кадрова за потребе полиције уважава све универзитетске стандарде, отворено је и оријентисано према интерној и екстерној контроли, те сталном развоју. Према томе, у складу са потребама општег друштвеног, економског, политичког, културног и сваког другог развоја Републике Српске, те у складу са мисијом образовања Републике Српске, одређује се и мисија полицијског образовања, обуке и усавршавања као мисија развоја савременог, одрживог система, у ком се обучавају и образују садашњи али и будући припадници МУП-а током читавог свог професионалног вијека, а све у правцу европских интеграција Републике Српске и засновано на темељима вриједности традиционалног културног наслеђа.

Мисија развоја система обуке, образовања и усавршавања јесте континуирано унапређивање полицијског професионализма кроз образовање и перманентно обучавање полицијских службеника, те других припадника Министарства унутрашњих послова, али и других субјеката безбједности (судска полиција, физичко и техничко обезбјеђење, приватни детективи и др.), у полицији професионално оријентисаној и демократски предвиђеној према грађанима. Мисија је и успостављање компетентног и транспарентног полицијског система обуке и образовања у складу са важећим међународним стандардима полицијске обуке и образовања, упоредивог са образовним системима земаља у окружењу, као и постизање међународне конкурентности, које ће се обезбиједити прије свега путем пројеката међународне разmjене образовног кадра, али и студената и кадета, како са економски развијеним земљама, тако и са земљама транзиционих економија из окружења. Вриједности на којима почива полицијски систем обуке и образовања јесу: посвећеност, транспарентност у раду, отвореност, међународна сарадња и сарадња са цивилним друштвом, усклађеност са савременим демократским вриједностима, легалитет – пуно поштовање унутрашњег и међународног правног поретка, политичка неутралност, професионализам и непристрасност, научна заснованост, учење и усавршавање током цијеле професионалне каријере и етичке вриједности које се односе на рад полиције и наставно-научни рад.

ТРЕНУТНО СТАЊЕ ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Полицијско образовање у Републици Српској је дјелатност од јавног значаја, која је у потпуности повјерена МУП-у РС⁷. Надлежност за полицијско образовање делегирана је Управи за полицијско образовање, која је основна организациона јединица у сједишту МУП-а РС⁸. Управа за полицијско образовање врши школовање, стручно оспособљавање и усавршавање кадрова за рад у Министарству. Послове и задатке из дјелокруга Управе за полицијско образовање обављају четири унутрашње организационе јединице, и то: Висока школа унутрашњих послова, Јединица за основну и специјалистичку обуку – Полицијска академија, Одјељење за стручно усавршавање и Одјељење за логистику и интернатске услуге⁹.

⁷ Наиме, МУП РС, према Закону о унутрашњим пословима и Закону о полицијским службеницима стара се о школовању, стручном оспособљавању и усавршавању запослених за своје потребе.

⁸ Полицијско образовање у Републици Српској егзистира од када постоји и МУП РС, и у периоду од преко 20 година доживјело је више организационих и институционалних трансформација. Тако је 1992. године основана Средња школа унутрашњих послова, чија је дјелатност била школовање и стручно оспособљавање кадрова за обављање послова полицајца – техничара за послове безбједности, кроз редовно четворогодишње школовање. Потом је током 1994. године формиран Центар за образовање кадрова унутрашњих послова, чија је функција била школовање и усавршавање кадрова за рад у Министарству кроз редовно школовање и организовање курсева за полицајце у трајању од шест мјесеци. Након тога, 1995. године основана је Виша школа унутрашњих послова, у којој је наставни процес трајао пет семестара, а по завршетку школовања добијао се стручни назив правник унутрашњих послова. Надаље, 1999. године формирана је Полицијска академија, а 2002. године Виша школа унутрашњих послова је трансформисана у Високу школу унутрашњих послова. Коначно, 2002. године Школски центар је трансформисан у Управу за полицијско образовање, која и данас постоји. Дакле, константан тренд овог развоја пратило је стално унапређење основне дјелатности полицијског образовања, које данас има закоружен систем основног, високог, специјалистичког и перманентног полицијског образовања. Šikman, M. & Amidžić, G. (2011). Development of the Police Education in the Republic of Srpska. In: G. Milošević (Eds.), *Thematic proceedings of International Significance "Archibald Reiss Days". Volum I.* (pp. 109–116). Belgrade: Academy of Criminalistic and Police Studies.

⁹ Управа за полицијско образовање у потпуности је организована и прилагођена за остваривање послова из свог дјелокруга. Сходно томе, Управа за полицијско образовање располаже просторијама различите намјене, и то – за извођење наставе: у управној згради се користи шест кабинета, седамнаест учионица за наставу, амфитеатар, стрељана, школска полицијска станица и ситуациони стан. Посебно истичемо кабинет криминалистике капацитета 50–60 мјеста, опремљен наставним помагалима и училима, као и два кабинета информатике опремљена да могу примити по 20 корисника истовремено, те амфитеатар капацитета 400 мјеста,

Висока школа унутрашњих послова је полицијски колеџ, чија је основна дјелатност школовање високообразовних кадрова за потребе Министарства унутрашњих послова Републике Српске као и за потребе других полицијских и безбједносних агенција у Републици Српској и Босни и Херцеговини¹⁰. Висока школа организована је кроз наставно-научну јединицу, научноистраживачку јединицу и студентску службу, а рад се одвија кроз четири катедре: катедру општеобразованих наука, катедру правних наука, катедру безбједносно-полицијских наука и катедру криминалистичких наука. Студиј на Високој школи по новом наставном плану који је у потпуности усклађен са болоњским процесом, организован је кроз први циклус у трајању од шест и осам семестара. Висока школа је придружена чланица Универзитета у Бањалуци од 2008. године, при чему су сва академска питања у његовој надлежности¹¹. У протеклом периоду на овој институцији 367 студената је стекло више образовање и звање правник унутрашњих послова, а 570 студената је стекло високо образовање и звање дипломирани правник унутрашњих послова. Трећу половину на Високој школи активно студира 581 студент на свим годинама студија.

Јединица за основну обуку – Полицијска академија обавља дјелатност стручног оспособљавања и усавршавања кадрова путем основне обуке¹². Основна обука проводи се кроз два нивоа, по новом Наставном плану и програму који је сачињен у складу са новим концептом обуке. Нови концепт обуке подразумијева предметно-модуларну наставу, усмјерену

опремљен наставним помагалама. За обављање редовних административно-канцеларијских послова у управној згради се користе: 32 канцеларије, три сале за састанке и библиотека, са скриптарницом. За смјештај полазника, студената и радника, у објекту интерната на располагању је 120 соба за спавање.

10 Висока школа унутрашњих послова је једина високошколска институција у Босни и Херцеговини која се искључиво бави високим полицијским образовањем. Напомињемо да једино студенти који су завршили студије на Високој школи унутрашњих послова могу да се запосле у полицијским агенцијама у Босни и Херцеговини без додатне едукације, имајући у виду да је школа сертификована од стране Мисије Уједињених нација да испуњава све услове за школовање кадрова за рад у полицијским институцијама.

¹¹ Висока школа има развијену сарадњу са високообразовним полицијским институцијама из земаља окружења, укучујући Криминалистичко-полицијску академију из Београда и Државни универзитет унутрашњих послова Лавов, из Лавова, Украјина, Факултета за безбједност Битољ, Универзитета из Скопља.

¹² Основна полицијска обука за почетни чин полицајац пролазила је кроз различите фазе развоја. Средња школа за унутрашње послове трајала је четири године. Наставни план и програм је обухватао општеобразовне и стручне предмете. Ученици су се уписивали у СШУП по завршетку основне школе. Реформисањем полицијске обуке и прихватањем савремених стандарда обуке, основана је Полицијска академија. Оснивање је пратила израда наставних планова и програма, као и нови приступ и методологија реализације наставног процеса.

на усвајање знања, вјештина и формирање позитивних ставова кадета неопходних за савладавање исхода обуке. Исходи обуке су задаци које кадет мора знати извршити након завршетка основне полицијске обуке првог нивоа, а дефинисани су у складу са описом послова и радних задатака полицијског службеника у чину полицајца. Обука се реализује током 12 мјесеци, у три фазе, а програмски садржаји се реализују кроз 1.220 наставних часова. Током обуке за сваког кадета се води досије професионалног развоја (ДПР). ДПР је свеобухватни и систематски водич оцјењивања и комплетног напредовања кадета од стране наставног и командног кадра у Јединици за основну обуку – Полицијској академији, инструктора и ментора на професионалној пракси у полицијским станицама. ДПР садржи и самопроцјену кадета. Вођењем ове евиденције обезбјеђује се: отвореност и транспарентност оцјењивања, оцјењивање постаје заједничка одговорност кадета, одјељенског старјешине, наставника, инспектора за полицијску обуку, инструктора и ментора на професионалној пракси, а у циљу поштовања принципа правичности. До сада је 1.009 кадета завршило Полицијску академију, а тренутно се обучава 50 кадета (МУП РС, 2012).

Поред основне полицијске обуке и високог образовања, стручно усавршавање представља веома значајан сегмент у развоју кадровских потенцијала Министарства. У садашњој организационој структури Управе, послове стручног усавршавања непосредно организује и спроводи Одјељење за стручно усавршавање. Одјељење за стручно усавршавање бави се специјалистичком обуком и стручним усавршавањем запослених у МУП-у РС, организује и спроводи курсеве, семинаре и друге врсте специјалистичких обука. У процесу реализације наставних планова и програма стручног усавршавања извођачи обуке су наставници и стручни сарадници организационих јединица Управе и запослени радници других организационих јединица Министарства. Одређен број курсева и семинара реализован је у сарадњи са полицијским институцијама изван Републике Српске.

Као што је и уочљиво, полицијско образовање је саставни дио дјелатности Министарства унутрашњих послова Републике Српске. Овакав модел организације, узимајући у обзир све његове предности и недостатке, сматрамо задовољавајућим, будући да у потпуности омогућава задовољење потреба министарства, те развој и афирмацију полицијског образовања у Републици Српској и Босни и Херцеговини.

РАЗВИЈЕНО И УНАПРЕЂЕНО ПОЛИЦИЈСКО ШКОЛСТВО И ОСПОСОБЉАВАЊЕ КАДРОВА – ПРАВЦИ РАЗВОЈА МУП-а РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Министарство унутрашњих послова Републике Српске као један од посебних стратешких циљева истиче развој и унапређење школовања и оспособљавања кадрова за потребе Министарства, што подразумева провођење низа активности у смислу развоја основног, високог и специјалистичког нивоа образовања, те перманентне обуке запослених радника, као и организовање повремених курсева, семинара, округлих столова, научних скупова и савјетовања^[2].

С тим у вези потребно је успостављати, јачати и ширити сарадњу са другим образовним институцијама, релевантним асоцијацијама и удружењима у земљи и иностранству, у циљу размјене искустава и усклађивања стандарда у процесу образовања и оспособљавања полицијских кадрова. Потребно је унаприједити активности на развијању издавачке дјелатности, научноистраживачких пројеката, као и побољшању услова рада, стварањем материјалних претпоставки кроз изградњу објеката, опремање наставних кабинета и набавку савремене опреме која ће се користити у процесу образовања и обуке полицијских службеника.

Неопходно је сагледати, преиспитати и подићи наставни процес на виши ниво, осавременити га новим методама и стандардима у обуци, примјеном предметно-модуларног система, те континуирано анализирати, иновирати и усавршавати наставне планове и програме основне и специјалистичке обуке који би пратили потребе Министарства, нове појавне облике криминала и безбједоносно окружење. На овај начин би оспособљеност полицијских службеника била квалитативно подигнута на виши ниво.

Важан сегмент унапређења ефикасности рада је одговарајући ниво стручне оспособљености и информатичке писмености свих припадника МУП-а РС. У том смислу нужно је креирати одговарајуће облике стручног усавршавања, али и одговарајући облик константне провјере знања сваког појединца. У првој половини периода реализације Стратегије треба обезбиједити да сви припадници Министарства буду обухваћени обуком основног нивоа информатичке писмености. Провјеру нивоа стручности, знања и константности у усавршавању потребно је увести као стандард

^[2] Министарство унутрашњих послова Републике Српске [МУП РС]. (2011). *Правци развоја Министарства унутрашњих послова Републике Српске за период 2012–2016. година*. Бања Лука: Министарство унутрашњих послова Републике Српске.

од одлучујућег утицаја на статус сваког појединца унутар Министарства унутрашњих послова. У циљу подизања квалитета перманентне обуке полицијских службеника потребно је да Управа за полицијско образовање буде надлежна за надзор у реализацији наведене обуке, те да активно учествује у процесу провјере знања и стручне оспособљености за обављање послова и задатака полицијских службеника МУП-а РС.

ИДЕНТИФИКАЦИЈА И УСАГЛАШАВАЊЕ СТРАТЕШКИХ ЦИЉЕВА ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА, ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА

На основу визије, мисије и вриједности којима тежи, као и расположивих података, досадашњег искуства у образовању и обуци те креирању наставних планова и програма, као и сагледавањем објеката и опреме која је потребна за реализацију наставних процеса на ВШУП, ПА и стручног усавршавања, могуће је идентификовати стратешке циљеве полицијског образовања, обуке и усавршавања. SWOT анализа је један од инструмената који може послужити у креирању пројекције и визије развоја полицијског образовања. Ово је квалитативна аналитичка метода која кроз четири параметра настоји приказати предности, слабости, могућности и опасности одређене појаве или ситуације. На бази ове анализе могуће је планирати циљеви и мјере које је потребно предузети за наредни период, а све са циљем даљег развоја и унапређења полицијског образовања.

Стратешки циљеви система полицијског образовања, обуке и усавршавања могу се подијелити на опште и посебне. Општи циљеви укључују повећање учешћа у образовању и обуци кроз обезбјеђење потпуног обухвата популације, повећавање процената кадета, полазника високог образовања, као и учешћа у cjеложивотном учењу, подизање нивоа квалитета образовања и обуке, те побољшање исхода учења код студената и кадета, повећање броја професора, наставника, инструктора, инспектора, асистената и истраживача, стално улагање у образовање и обуку, и др. Посебни циљеви могу се одредити као: дефинисање радних и образовних профила за потребе МУП; успостављање савремене организације система обуке и образовања, односно формирање усмјереног, ефикасног,

---

^[1] Акроним SWOT је настао од енглеских ријечи: S – *Strengths* (снаге), W – *Weaknesses* (слабости), O – *Opportunities* (шансе) и T – *Threats* (опасности) и представља интегрални аналитички оквир за анализу вањског утицаја и унутрашњег стања посматраног пословног или друштвеног система, а с крајњим циљем идентификације стратешких праваца дјеловања према повољнијем стању система. Дефинише се и као стратегијски инструмент помоћу којег се динамички сучељавају снаге и слабости система са шансама и опасностима окружења ради идентификовања шанси и ризика за опстанак система.

приступачног и флексибилног полицијског система обуке и образовања у складу са европским захтјевима; научно заснован систем обуке и образовања са оријентацијом на стицање теоријских и практичних знања и вјештина највеће трансферне вриједности; образовање кадрова који ће моћи да подрже нове технологије полицијског рада; стварање новог вриједносног система и проактивне професионалне културе код кадета, студената и полазника; редовно спровођење интерне и екстерне контроле и евалуације система; обезбјеђивање стручног усавршавања полицијских службеника заснованог на потребама полицијске структуре МУП-а РС, обезбјеђивање ефикасне и економичне обуке, дефинисање наставних планова и програма према захтјевима полицијске праксе, афирмисање значаја стручног усавршавања у полицијској структури, подржавање успостављања система напредовања заснованог на стручним компетенцијама стеченим стручним усавршавањем, увођење нових метода стручног усавршавања заснованих на новим технологијама и подржаних образовним софтверима, прилагођавање систематизације радних мјеста организационих јединица које се баве стручним усавршавањем потребама стручног усавршавања.

На основу наведеног могу се профилисати и стратешки циљеви полицијског образовања, обуке и усавршавања. Тако, као стратешке циљеве можемо дефинисати сљедеће: адекватно попуњавати постојећа и систематизовати нова радна мјеста, у складу са повећаним обимом обуке за наредни период; стручно оспособљавати наставнике и сараднике на ВШУП, наставити континуитет обуке наставника и свих других учесника у обуци кадета кроз организовање курсева за оспособљавање тренера, за израду наставних планова и програма, за евалуацију стручног оспособљавања и усавршавања и курсева за руководиоце у области стручног оспособљавања и усавршавања; развијати и хармонизовати наставне планове и програме у складу са развојем и потребама друштва, искуствима развијених земаља, као и искуствима везаним за високо образовање других високошколских институција и полицијских академија; у сарадњи са високошколским институцијама организовати II циклус студија (мастер и специјалистичке студије), вршити евалуацију наставних планова и програма, односно цјелокупног система обуке и образовања, ускладити рад ВШУП са законом и правилником који регулише научноистраживачку дјелатност у РС, изградити спортску дворану и дворану за борилачке спортове, која ће служити за реализацију свих облика наставног процеса, те за селекцију кандидата на ВШУП и селекцију кадета на ПА; изградити тактичку кућу за реализацију ситуационе наставе; набавити системе за обуку у правилном руковању и законитој употреби ватреног оружја; модернизовати опрему и техничка средства за извођење свих облика наставе (опремити кабинет за страни језик; на

бавити информатичку опрему за кабинете информатике; набавити информатичку опрему за раднике ВШУП и Полицијске академије; опремити кабинете – учионице комплетном информатичком и другом опремом за реализацију наставног процеса; набавити хардверско-софтверски систем за праћење – контролу квалитета усвајања наставних садржаја из области СФО; опремити кабинете за експериментално испитивање осумњичених лица и свједока; опремати учионички простор); наставити и проширивати сарадњу у виду потписивања споразума са другим високошколским установама и полицијским академијама, као и другим релевантним установама за обуку и образовање^[2].

ПРОЈЕКЦИЈА ОБРАЗОВАЊА, ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА У УПРАВИ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ

На основу Праваца развоја Министарства унутрашњих послова Републике Српске, идентификованих и усаглашених стратешких циљева полицијског образовања, обуке и усавршавања, кадровских потреба, те других критеријума, могло би се пројектовати полицијско образовање у наредном периоду. Као први параметар може се навести чињеница да ће у наредном периоду бити повећана потреба за полицијским образовањем свих нивоа (основне обуке, високог образовања и стручног усавршавања). Што се тиче програмских и нормативних рјешења везаних за високо полицијско образовање, потребно је истаћи чињеницу да је Висока школа приступањем Универзитету у Бањој Луци, као придружена чланица, определијелила пут свога развоја у правцу остваривања лидерске позиције у земљи и региону, с модерним студијским програмима, усклађеним с болоњским образовно-научним системом. С обзиром на то да је Висока школа Одлуком Сената Универзитета у Бањој Луци добила сагласност да буде матична за научна поља „Безбједност и криминалистика“, односно за уже научне области: безбједносне науке, безбједност и заштита, СФО, организација и послови полиције, крим. тактика, методика и оператива, крим. форензичке науке, у наредном периоду ће се пажња посветити потпуном усклађивању Статута Високе школе са Статутом Универзитета у Бањој Луци, односно са одредбама Закона о високом образовању. Надаље, у вези с тим биће потребно ускладити наставни план и програм ради спровођења поступка акредитације. Такође, с обзиром на то да Висока школа у свом дјелокругу организује научноистраживачку дјелатност за потребе Министарства и других институција, те организује и реализује истраживачке пројекте, научне скупове,

^[2] *Пројекција развоја полицијског образовања, обуке и усавршавања за период 2012–2021. година.* (2012). Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука.

савјетовања, округле столове, као и да се бави издавачком дјелатношћу из домена научноистраживачког рада, као и издавањем уџбеничке литературе и других публикација за потребе Високе школе, Министарства и других институција, у наредном периоду посебна пажња се мора посветити и усклађивању рада са законом и правилником који регулише научноистраживачку дјелатност.

Када је ријеч о програмским и нормативним рјешењима везаним за основну полицијску обуку, потребно је истаћи чињеницу да је Јединица, у складу са савременим потребама друштва и потребама за што квалитетнијом обуком, донијела нови концепт и наставни план и програм обуке. Нови наставни план и програм обуке заснива се на исходима обуке који сваки полицајац по завршетку Полицијске академије мора да зна. Такође, практична настава се реализује кроз информативну и професионалну праксу, послје прве и друге фазе обуке. Такође, програмска оријентација Јединице је стално унапређење наставног процеса, обука наставника и сарадња и потписивање уговора о сарадњи са сродним, развијеним полицијским установама за обуку, као и стална размјена искустава у полицијској обуци. Надаље, Јединица ће иницирати и исказивати и потребе које захтијева савремена обука, кроз приједлог нове организације и систематизације радних мјеста, набавке средстава и изградње савремених објеката за обуку. Један од задатака Јединице јесте и развијање добре сарадње са другим институцијама у Бањој Луци и упознавање тих институција с нашим радом. Такође је остварена сарадња са спортским клубовима у Бањој Луци (ронилачки и падобрански) у циљу остваривања добре сарадње и обуке кадета Полицијске академије, што ће се наставити.

На основу статистичких показатеља о реализованим облицима стручног усавршавања у протеклом периоду и полазећи од других чињеница процјењује се да ће стручно усавршавање у пројектном периоду обухватати разноврсне врсте обуке, укључујући обуке које су реализоване у претходном периоду, али и нове обуке који проистичу из потреба за модерним стручним усавршавањем. С обзиром на циљеве и програмску оријентацију за реализацију стручног усавршавања у пројектном периоду, реализоваће се обука према утврђеним условима за обављање појединих послова у оквиру полиције, као што су послови саобраћајне полиције, истрага појединих врста кривичних дјела, заштите личности и објеката, и други. У пројектном периоду посебну пажњу неопходно је посветити развијању и унапређењу редовне обуке која се спроводи у организационим јединицама Министарства. С тим у вези посветиће се неопходна пажња едукацији руководних радника у организационим јединицама у области методике извођења обуке. Програми

стручног усавршавања треба да буду засновани и дефинисани на основу захтјева полицијске праксе, а обим стручног усавршавања прилагођен потребама организационих јединица. Након реализације сваког облика стручног усавршавања, потребно је урадити стручну евалуацију и вршити ревидирање програма. Израду програма стручног усавршавања треба вршити по методологији програма основне полицијске обуке првог нивоа, комбиновањем предмета и стручних модула, а програми ће бити засновани на крајњим исходима обуке. Развој наставних планова и програма треба ускладити с условима за обављање конкретних радних задатака у организационој структури полиције постављених на основу Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста. Кориштењем савремених информатичких система и опреме, у циљу подизања квалитета и ефикасности обуке, тежиће се развијању „Police Online“ система обуке, који ће се у почетној фази развоја примијенити приоритетно на редовну обуку и провјеру знања и стручне оспособљености, а у наредним фазама и на остале организационе облике обуке. Приоритет у развоју стручног усавршавања потребно је дати развоју извођача обуке провођењем курсева за тренере. Истовремено треба радити на обуци тренера који ће након завршетка сета курсева бити оспособљени за самостално извођење курсева за тренере. На овај начин ојачаће се кадровска основа стручног усавршавања. Због значаја и улоге енглеског језика у савременим комуникацијама, те његове посебне важности за припаднике полиције, треба успоставити Центар за учење енглеског језика, који би подразумијевао јединствен приступ изучавању енглеског језика од стране инструктора, наставника и тренера енглеског језика.

Поред наведеног, ради квалитетног и систематичаног приступа па основној полицијској обуци, високом полицијском образовању и стручном усавршавању неопходно је константно вршити нормативно уређивање ових области као цјелине или појединих организационих облика полицијског образовања. Надаље, потребно је стално стручно оспособљавати наставнике и сараднике, те наставити континуитет обуке наставника и свих других учесника у обуци кадета, кроз организовање циљаних курсева (за оспособљавање тренера, за израду наставних планова и програма, за евалуацију стручног оспособљавања и усавршавања и курсева за руководиоце стручног оспособљавања и усавршавања).

ЗАКЉУЧАК

Полицијско образовање у Републици Српској, институционализовано и организовано кроз Министарство унутрашњих послова Републике Српске, у оквиру Управе за полицијско образовање несумњиво има велики значај и улогу, не само у ресорном министарству, већ и у друштву. Оно је у протеклих 20 година достигло задовољавајући ниво: успостављен је модеран систем основне полицијске обуке, високо образовање задовољава строге универзитетске стандарде, а стручно усавршавање одговара потребама сталне полицијске обуке и оспособљавања. Ипак, у наредном периоду нужно је даље унапређивање развоја полицијског образовања, у складу са захтјевима савременог друштва. С тим у вези потребно је стално развијати и хармонизовати наставне планове и програме у складу са развојем и потребама друштва, искуствима развијених земаља, као и искуствима везаним за високо образовање других високошколских институција и полицијских академија. Исто тако, неопходно је вршити сталну евалуацију наставних планова и програма, односно целокупног система обуке и образовања. Иако Управа за полицијско образовање има основне просторе за обуку (амфитеатар, учионице, библиотека, кабинете, интернат и друге пратеће објекте), за квалитетнију обуку потребни су и додатни простори, специфични објекти и опрема, укључујући спортску дворану, тактичку кућу, форензичку лабораторију, информатичке кабинете, кабинете за учење страних језика (језичке лабораторије), хардверско-софтверски систем за праћење контроле квалитета усвајања наставних садржаја из области СФО, опремање кабинета за експериментално испитивање осумњичених лица и свједока, и друго.

Поред наведеног, нужно је даље развијати и унапређивати основну полицијску обуку. Наиме, садашњи модел основне обуке на Полицијској академији прихватљив је и познат. Међутим, савремена обука тражи конкретизације и разраду ситуација у којима се може наћи полицајац, и њихово увјежбавање, што повлачи за собом и стално улагање у обуку наставника и обнављање и осавремењивање материјално-техничких средстава и објеката за реализацију наставног процеса. Један од могућих модела основне полицијске обуке могао би бити и онај модел који подразумева основну полицијску обуку у трајању од 24 мјесеца, након завршене средње школе. У овом приједлогу неопходно би било наставни план и програм обуке на ПА усагласити са програмима обуке и стручним модулима на ВШУП-у, тако да би се отворила могућност за све кадете који заврше двогодишњу обуку на ПА, а који се потом упишу на ВШУП, да им се признају потребни модули на ВШУП-у у наставку школовања. На овај

начин у потпуности би се искористили капацитети Управе за полицијско образовање, а ниво стручне обучености и оспособљености подигао на знатно већи степен.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Куколеча, С., (1986). *Организационо пословни лексикон*. Београд: Рад.
- [2] Поткоњак, Н. М., Шимлеша, П., ур., (1989). *Педагошка енциклопедија 2*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- [3] Петз, Б., ур., (1992). *Психологијски рјечник*. Загреб: Просвјета
- [4] Hodgetts, R. M., Kuratko, D. F., (1991). *Management, 3rd ed.* San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- [5] *Пројекција развоја полицијског образовања, обуке и усавршавања за период 2012–2021. година.* (2012). Министарство унутрашњих послова Републике Српске, Бања Лука.
- [6] Министарство унутрашњих послова Републике Српске [МУП РС]. (2011). *Правци развоја Министарства унутрашњих послова Републике Српске за период 2012–2016. година*. Бања Лука: Министарство унутрашњих послова Републике Српске.
- [7] Šikman, M. & Amidžić, G. (2011). Development of the Police Education in the Republic of Srpska. In. G. Milošević (Eds.), *Thematic proceedings of International Significance "Archibald Reiss Days". Volum I.* (pp. 109–116). Belgrade: Academy of Criminalistic and Police Studies.

DEVELOPMENT AND IMPROVEMENT OF POLICE EDUCATION IN THE REPUBLIC OF SRPSKA – DEVELOPMENT PROJECTION

Mile Sikman, Ph.D.

Chief of Administration for Police Education,
Banja Luka, nacelnik@education.muprs.org

Goran Amidzic, MA

Director of High School of Internal Affairs
Banja Luka

Abstract: Twenty years of police education in the Republic of Srpska is a rather short period of time in which police education has been institutionally established and developed. That process went through different phases and forms of institutional and organizational changes and challenges that police education has faced. Nowadays, police education in the Republic of Srpska represents a modern system of basic police training, high police education and professional training of the employees of the Ministry. System of police training, education and improvement formed in this way fully complies with the latest standards and principles, and represents a foundation for further improvement and development of police education system. Therefore, strategic commitment of the Administration is strengthening of present capacities and improvement of further activities of the Police College, Unit for Basic and Specialist Training – Police Academy and Department for Professional Training. As a matter of fact, our tendency is pointed towards reaching the leading position in the area of police and crime education, not only in the country, but in the region as well. In that light, besides continuous improvement of basic and high police education, our intentions include development and realization of modern program of specialist training and qualification, as well as specialist and master studies. Our objective is introducing new kinds of specialist courses, such as programs of confronting the latest forms of crime (including terrorism and certain forms of organized crime and high-tech crime), as well as community policing, criminal profiling and geography modelling. There are also specialists programs in the area of strategic management, police work lead by intelligence, forensic research etc. In addition, another objective is realization of II study cycle through initiation of specialist and master studies with similar institutions. Organization of professional gatherings, round tables and conferences has

Развој и унапређење полицијског образовања у Републици Српској...

already become a recognizable activity of the Police College, along with publishing activities. The matter of cooperation with other similar high-education institutions is a current subject which reflects our determination to establish and develop all kinds of cooperation, with the purpose of reaching high quality of educational and scientific activities. Besides the abovementioned, the paper also deals with other directions of development and improvement of police education in the Republic of Srpska.

Key words: police education, training and qualification, high education, professional training, development directions.

**ДРУШТВЕНЕ ПРЕТПОСТАВКЕ ОБРАЗОВАЊА, АКАДЕМСКЕ
ЗАЈЕДНИЦЕ, ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА И МОДЕРНИЗАЦИЈА**

Проф. др Душко Вејновић¹⁶

Висока школа унутрашњих послова
Бања Лука

Апстракт: У раду се указује на друштвену потребу и нужност да се образовању врати образ. Аутор у прилог јубилеју двадесет година полицијског образовања Републике Српске (јубиларно је награђен за двадесет година рада), између осталог, истиче да тежиште полицијског образовања треба бити на: основним поставкама примјене права, етичком и законитом понашању у примјени права, основним одговорностима полиције (спречавање и от-кривање злочина, одржавање јавног реда), основним правима полиције (хапшење, притвор, употреба силе и ватреног оружја), рањивим групама у примјени права (жене, малољетници, жртве кривичних дјела и злоупотребе власти, избјеглице и унутрашња расељена лица), те истрагама у случајевима кршења људских права. Посебно апострофира да полицијско образовање треба бити саставни дио општег друштвеног образовања.

Кључне ријечи: образовање, академска заједница, полицијско образовање, модернизација, образ, људска права, правда.

1. ОПШТА РАЗМАТРАЊА ОБРАЗОВАЊА

Данас, почеком XXI вијека, живимо у свијету препуном брига, али и неслућених обећања будућности.¹⁶ Образовање и васпитање јесу универзални људски феномени који су практично нераздвојиви. Коријен појма образовања сеже до словеначке ријечи *образ*, *лице*, *лик*, што значи да је повезано са његовањем, култивисањем, гајењем и стварањем

¹⁶ Аутор је редовни професор Универзитета у Бањој Луци, на Високој школи унутрашњих послова у Бањој Луци, председник Удружења наставника и сарадника Универзитета у Бањој Луци, председник Европског дефендологија центра и главни и одговорни уредник часописа Дефендологија, контакт tin@blic.net

¹⁷ Вејновић, Д. (2012). *Социологија*. Бања Лука: Европски дефендологија центар, стр. 9.

лика појединца. Такође грчке ријечи *морфе, карактер, тропос* – значе оснивање, састављање, творење, обликовање човјека. Сходно претходном етимолошком утемељењу, образовање је процес духовног формирања човјека, његове личности, култивисање његове самосвијести и друштвене свијести.образовање је резултат тог никад незавршеног процеса. Оно није само стицање и посјед информација, каталогизација чињеница и пасивног знања, већ је то систем сазнања који као мотивишући чинилац утиче на човјеково схватање свијета, његових теоријских, политичких ставова и увјерења.¹⁸ образовање је увијек потребно разматра у вези са циљевима и функцијама којих има у одређеном глобалном друштву.¹⁹ Наиме, образовање је саставни дио процеса одржавања постојећих производних односа, затим веома битан медиј традиционалног посредовања епохално признатих вриједности те нужан предуслов стварања „цјеловите личности“ без које нема битно новог друштва.²⁰

Образовање је огледало друштва – основна је теза од које полази већина социолога „Образовање се може посматрати као право или као повластица коју друштво даје појединцу; обрнуто, друштво то право или повластицу даје у нади и очекивању да се на тај начин само побољшава. У томе је суштина друштвеног уговора између појединца и заједнице“ (Е. Диркем).²¹

У динамичном и турбулентном пословном окружењу, какво је данашње, менаџерима је неопходно континуирано образовање које ће им омогућити да усаврше поједина знања и вјештине како би били успјешни у свом послу. Континуирано образовање је концепт по коме се образовање не завршава стицањем формалних знања у образовним институцијама и добијањем диплома, већ је неопходно континуирано и доживотно осавремењивање како теоријског, тако и практичног знања, али и вјештина. Менаџерима се нуди да прођу кроз одређене теме, путем тренинга и радионица, кроз дискусије и практичне примјере, не би ли осавременили свој рад, пронашли мотивацију за посао или добили нову идеју. Континуирано образовање заузима све значајније мјесто у компанијама и институцијама у свијету, али и код нас, јер је антиципирање промјена и излазак у сусрет промјенама неопходно у данашњем савременом бизнису. То од компанија захтијева да перманентно улажу у адекватан тренинг запослених. Развој савремених комуникационих технологија, на примјер

¹⁸ Коковић, Д. (2009). *Друштво и образовни капитал*. Нови Сад: Арт Принт, стр. 11.

¹⁹ *Ibid.*, стр. 12.

²⁰ Пуховски, Ж. (1979). *Унутрашња претпоставка културног погона – образовање*. Зборник радова у Контекст културе. Загреб: Културни радник, стр. 153.

²¹ Коковић, Д. (2009). *Друштво и образовни капитал*. Нови Сад: Арт Принт, стр. 47.

интернета, ствара услове да се допунско образовање добије и кроз тзв. учење на даљину или е-учење (*e-learning ili distance learning*).

Већина људи чини дијелове неке организације – универзитета, тима, јавне службе, приватне компаније итд. Неке организације, као војска, полиција, организују се у формалне структуре, док неке друге слиједе слободније организационе системе. Суштина је у томе да се сви облици организација, формални или неформални, састоје од тимова људи који имају заједничке циљеве и визије. Циљеви се разликују у зависности од облика организације, али у сваком случају, суштина је да без циљева ниједна организација не може да се одржи. Да би постигле своје циљеве, организације слиједе одређени план, нити једна организација се не може окарактерисати ефикасном ако нема одређени план дјеловања. Такође, да би тај план дјеловања могао да функционише, неопходно је да постоји потребан капитал, објекти, исправно планирање, као и правилно управљање и руковођење свим наведеним.

Све организације имају адекватне људе који су одговорни за постизање њихових циљева. Најшири термин који карактерише ове људе јесте термин менаџер. Важан детаљ који утиче на менаџера јесте образовање које стиче од тренутка када ступа на факултет, али и касније, током рада у некој државној или приватној организацији

Академска заједница, универзитети, високо образовање морају постати генератори развоја уопште, па тако и Републике Српске и БиХ. Мора се разговарати са компетентним људима и високо образовање вратити на онај ниво који му припада. Индија и Кина данас су земље које предводе прогрес зато што имају изузетно квалитетно високо образовање. Код нас се оно урушава и оно што је било квалитетно спушта се на нижи ниво. Реформа образовања код нас пажњу усмјерава на формалне елементе, а суштина нам промиче. Срозавању високог образовања допринијеле су и неке факултетске и универзитетске институције без икаквих критерија, без стандарда. Република Српска и Босна и Херцеговина је од њих уморна, јер су настале на таласу несрећног доба по народе на овим просторима, врше промоцију форме без садржаја, промоцију некултуре знања и агресије, филозофију образовања као бизниса, дакле броје дане. Народима остаје да то само препознају и ради своје будућности правој, а не лажној вриједности дају шансу.

Улога високог образовања (универзитета) јесте да унапређује знање повећавајући његове границе и да трага за истином испитујући критички увјерења и те истине, дефинишући тачно границе од идеологија стечених интереса, партија и владе. Чланови високог образовања (академска заједница) су обавезни да објављују резултате и закључке истраживања.

Они имају слободу кретања по универзитетском универзуму ради консултација и размјене резултата истраживања.

Образовање треба да буде инструмент позитивних друштвених промјена, као и да утиче на трансформацију тренутног стања ка свим правима и потпуним слободама уз перманентну евалуацију. Академске слободе и аутономија на универзитету предуслов су за успјешно образовање. Академска слобода чланова академске заједнице је индивидуална и односи се на студирање, учење, предавања, истраживање, дискусије, писање и креативан рад. Аутономија је независност од државе и других притисака друштва у доношењу одлука у интерним органима. Студенти имају право избора области студирања на основу постојећих предмета. Институције високог образовања треба да гарантују учешће студентима у органима управљања који треба да се бирају слободно. Студенти су на висини свог задатка јер су храбри, искрени, неисквареног морала, а „професори нису на висини свог задатка...“, зашто?

Да би се задовољиле потребе окружења, универзитетско образовање и истраживање морају да буду морално и интелектуално независни од свих политичких ауторитета и центара економске моћи. Интелектуална заједница треба да има право да искаже мишљење слободно у медијима, као и да успостави своје медије и начин комуницирања.

Влада и јавност треба да респектују право универзитета да слободно трага за истином и има критички однос и активну улогу у обликовању друштва коме служи. Историја је показала да насиље над академским слободама и аутономијом универзитета има високу цијену у погледу интелектуалног пада, друштвеног растројства и економске стагнације. Унапређење високог образовања је неопходно ради позитивних друштвених и економских промјена, а професори треба да учествују у том процесу. Отворене комуникације о сазнањима, хипотезама и мишљењима леже у самом центру универзитетског образовања. Статус професора мора да има сигурност у односу на могуће погрешне одлуке. Добронамјернима и свјеснима ово је сасвим јасно. Није јасно само профитерима, каријеристима и заробљеним умовима који не мисле својом главом, а раде на универзитетима, дакле у високом образовању. Бити критички интелектуалац претпоставља прије свега спремност да се за живот у истини и слободи плати најтежа цијена и поднесу велике жртве. Једино тако се и могло припадати покрету критичких интелектуалаца. То је било вријеме када су идеали људске слободе прожимали интелектуалну дјелатност. Интелектуалац као радник у области духовних наука, ако је већ изабрао да буде чистач друштва, треба да у првом реду буде чистач језика којим говоре моћне друштвене групе. Језик „моћних“ отворена и прикрива оно што је за њих једино важно – интерес. У име ин

тереса они су кадри да плуну истини у очи. Прави интелектуалац тражи истину о онима који истину даве на начин који је невидљив за обичне људске очи. Он тражи истину о онима који своме интересу дају узвишено име теорије, тражи истину о онима који живе од лажи. Социолог, ако није друштвено око које види оно што већина не види (или неће да види), може да окачи своје перо о клин. Ако пак види, а неће да оно што види саопшти у јасним појмовима, онда је и покварен, и не заслужује име друштва, интелектуалца, образовног, научног, академског грађанина. Многима недостатак знања и опште културе не смета да јавно суде о ономе што не разумију и осуђују оне којима нису дорасли, и који своју злоћу циједе из себе дајући јој узвишено име критике. Критика треба да буде трајна интелектуална борба против „анархије духа и режима саме глупости.“ Ја нисам узео лично увјерење за научну истину, већ сам научну истину усвојио као лично увјерење. Задатак науке и академске заједнице јесте да доспије до сазнања о људском понашању у разним околностима (природним, друштвеним, културним), а не да манипулише људима (демагогија у бочици). У педагошкој области манипулација ученицима и студентима узима облик индоктринације (тј. социологија сазнања). Друштвену стварност (обично) не дефинишу они који је најбоље познају, већ они који њоме владају. У академској заједници они који знају теорију обично не умију да манипулишу, они који умију да манипулишу обично не знају теорију. Виктор Иго је истицао „Преузимам на се чишћење вашег разума.“ Као припадницима академске заједнице, ријеч је наше једино оружје. Не смијемо дозволити да се разумијевање стварности потискује у корист владања стварношћу. Не смијемо дозволити да љубав према истини уступља мјесто вољи за моћи. У разореној академској заједници организована мањина влада, а неорганизована већина се покорава. Интелектуални најамни радници не смију да трују невине душе студената, и губе своју душу. Академска заједница и њени припадници не смију бити средство за идеолошко јачање владајућег интереса, већ она мора тако функционисати да се развијају аутономне, интелектуалне, моралне и друштвене могућности људи. Умни људи у академској заједници дужни су да младе духове озраче својим истраживачким заносом и да их језиком критике охрабре на духовну пустоловину. Не смије се дозволити да педагошке раднике замијени педагошка полиција. Нека траје борба принципа без силе са силом без принципа. Интелектуална заједница данас је разорена. Доминира технолошка свијест, потиснут је филозофски дух и тиме се може објаснити одсуство антрополошке побуне. Недостаје елаборирана концепција и борба за модерне вриједности у ситуацији када су се урушили велики вриједносни системи и када у вакууму вриједности аномија постаје опште обиљежје духовне климе. Из анализе духовне климе нашег времена, која обиљежава пад филозофског мишљења и рационалног ума у бујици формализма, прагматизма и утилитаризма, може се закључити

да је положај интелектуалаца неповољан у погледу испуњења њихове аутентичне улоге: стога се све већи број интелектуалаца ангажује у улози вођа политичких странака, у функцији идеолошких месија одређених политичких моћи, затупљујући своју критичку функцију. Ипак, глас независног интелектуалца није потпуно замро и многи наведени и други аутори истрајно раде на освјетљавању пута до истине супротстављајући се новом ауторитаризму и моралном и вриједносном релативизму и nihilizmu, настојећи да ревитализују борбу против догматизма, сцијентизма и свих видова фундаментализма у циљу ревалоризације смисла живота.

Један разуман и х(уман) систем васпитања и образовања неопходно је да задовољи слиједећих пет услова:

1. Да преноси културно наслеђе или традицију на млади нараштај. Традиција одгаја високу просјечност, са којом будућност може рачунати.
2. Други задатак васпитања и образовања видим у припремању младих бића да преузму неку од постојећих радних улога. Треба обликовати људе шире културе и са способношћу алтернативног мишљења, који ће бити довољно еластични и кадри да се прилагоде промјенама изазваним развојем подјеле рада и који ће сутра бити способни, уз мало дошколовање, да преузму не једну, него можда и више радних улога током свог радног вијека.
3. Трећи задатак васпитања и образовања се састоји у стварању вриједносне свијести или савјести младих бића. Васпитање и образовање морају се темељити на универзалним идејама и вриједностима, а не на класним идеологијама и интересима.
4. Четврти задатак и смисао васпитања и образовања видим у развијању могућности сваког појединца: интелектуалних, моралних, друштвених и културних. Мора се бирати између структуре и културе. Структуре која свим силама хоће да се укопа у локалне, националне и државне границе, и културе која свим снагама тежи да прекорачи све границе, јер култура не зна за границе, као ни сунчева свјетлост.
5. Васпитно-образовни систем треба да има исправан однос према изузетнима – даровитим и генијима. Установа је скројена углавном за просјечне, у њој се махом одвија индустријски вид васпитања и образовања, обликују се покољења по наруџби. Како ће друштво бити сутра, зависи од тога каква су нам дјеца данас. Будућност је оно што је сада у развоју.

Друштвене претпоставке образовања су:

1. Друштво треба да успостави одговарајуће односе са околином.
2. Друштво треба да обезбиједи одговарајућу диференцијацију улога и дужности да припреми младе људе да преузму неку од постојећих радних улога.
3. Друштво својим члановима пружа могућност и средства за комуницирање.
4. Друштво мора својим члановима обезбиједити одређена сазнања, искуства и вриједносне оријентације.
5. Постојање друштва претпоставља прописивање нормативних правила о средствима и циљевима.
6. Друштво социјализује своје чланове.
7. Путем културе и традиције, друштво преноси насљеђе на своје чланове.
8. Свако друштво посједује и ствара одређене канале за афективно изражавање, пражњење агресивних склоности.

Интеракција између образовања и друштва мора постојати било на макросоциолошком или на микросоциолошком нивоу. Образовање је огледало друштва.

Теорија модернизације је једна од најутицајнијих теорија у савременој социологији развоја. У значајној мјери она се ослања на теорију о новом индустријском друштву и теорију конвергенције. Модернизација представља повезаност низа друштвених појава на бази индустријализације и социјалне диференцијације у главни правац промјене од традиционалног ка модерном друштву. Нови развојни и модернизацијски циклус захтијева не само економско-технолошки, већ и цивилизацијско-културни прогрес који ће бити постављен на основама модернизације (тржиште, политички плурализам, цивилно друштво, итд.). Он захтијева активирање свих расположивих, а посебно интелектуалних могућности и потенцијала.

За модернизацију је битно:

1. Модернизација управљања школством.
2. Модернизација наставника.
3. Модернизација процеса учења.
4. Нове информатичке технологије и образовање.
5. Утицај технологија на начин живота и структуралне промјене у образовању.

Образовање у полицији треба усмјерити тако да се полиција учини одговорном легалним органима државе, са једне, и обезбиједи њена ефикасност, са друге стране.

2. ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ – ПАРАДИГМА ЗА ДРУГЕ

Полицијско образовање је дио општег друштвеног и државног образовања. Оно одражава све његове специфичности.

Тежиште полицијског образовања треба бити на:

1. Основним поставкама примјене права.
2. Етичком и законитом понашању у примјени права.
3. Основним одговорностима полиције (спречавање и откривање злочина, одржавање јавног реда).
4. Основним правима полиције (хапшење, притвор, употреба силе и ватреног оружја).
5. Рањивим групама у примјени права (жене, малољетници, жртве кривичних дјела и злоупотребе власти, избјеглице и унутрашња расељена лица).
6. Истрагама у случајевима кршења људских права.

2.1. Суштинске поставке за примјену права у демократским државама

Закони, ред, мир и безбједност приоритетно спадају у одговорност државе. Искуства показују да је већина држава ове оперативне одговорности у тим подручјима повјерила неком органу за примјену права.

Друштвене претпоставке образовања, академске заједнице, полицијског...

Држава је одговорна за закон, ред, мир и стабилност. Не постоји универзално прихватљива дефиниција демократије. Међутим, праве демократије имају као заједничке особине демократски изабрану владу, поштовање владавине права и поштовање људских права и слобода. Воља народа мора бити основа за легитимитет владе.

Сва лица су једнака пред законом и имају право, без икакве дискриминације, на подједнаку правну заштиту. Свако има право да учествује у вођењу јавних послова, било непосредно или преко слободно изабраних представника. Сви грађани имају право да бирају и да буду бирани на правичним повременим изборима, који се морају организовати уз опште и једнако право гласа, с тајним гласањем, гарантовањем слободног изражавања воље бирача.

Сваки грађанин има право, под општим условима једнакости, да буде биран у јавну службу своје земље. Само постојање органа који примјењују право – полиције – лежи у јасној потреби да се поштују и примјењују одредбе државних закона. Задаци и дужности органа полиције тичу се одржавања јавног реда и мира, спречавања и откривања кривичних дјела, и пружања помоћи у ванредним ситуацијама. Органима полиције даје се широк опсег овлашћења како би им се омогућило ефикасно извршавање задатака и дужности. Овлашћења припадника полиције односе се на лишавање слободе, притвор, употребу силе и ватреног оружја, као и на специфична подручја (спречавање и откривање кривичних дјела, која обухватају право на улаз у туђе просторије и претрес).

Кључна питања у вези са правилним коришћењем права и овлашћења јесу законитост, потреба и пропорционалност. Акције полиције морају се темељити на државним законима. Оне морају такође бити потребне у одговарајућим околностима и пропорционалне у односу на озбиљност престапа и легитимни циљ који треба постићи. Пракса примјене права мора се сматрати саставним дијелом државне праксе, и као таква мора бити у потпуном складу са обавезама државе на основу међународног права. Унапређење и заштита људских права и слобода представљају и колективну и појединачну одговорност у области примјене права.

Припадници полиције морају да схвате своју појединачну одговорност, јер њихово понашање утиче на стварање слике о органима примјене права у цјелини. Поштовање људских права и слобода зависи од одговарајућег знања и досљедне употребе таквог знања у свим ситуацијама оперативне примјене права. Стално образовање и обука неопходни су за стицање знања, ставова, вјештина и понашања која су у складу са највишим међународно признатим стандардима о заштити људских права и слобода.

Полиција представља јавну службу, створену законом, са циљем да одржава јавни ред, примјењује државне законе и пружа потребну помоћ у ванредним ситуацијама.

2.2. Етичко и законито понашање полиције у примјени права

Полиција је јавна служба која је образована у складу са законом и која је одговорна за одржавање и примјену права, одржавање јавног реда и пружање помоћи грађанима у ванредним ситуацијама. Државним законима су одређена права и овлашћења потребна за ефикасно обављање дужности припадника полиције. Ефикасан и правилан рад и учинак полиције зависи од квалитета могућности за рад сваког појединца у органима примјене права. Примјена права није само професија која се састоји у примјени стандардних рјешења за устаљене проблеме, већ је она умјетност схватања слова и духа права, као и јединствених околности у којима се појављују поједини проблеми. Примјена права не може се заснивати на незаконитој, дискриминаторској или самоволној пракси полиције. Таква пракса може уништити повјерење јавности, поштовање и подршку и само ће нарушавати и скрнавити углед полиције. Људски фактор у примјени права не смије угрожавати захтјеве законитости.

Етика одређује шта је исправно а шта погрешно, као и шта су морална дужност и обавезе. Она представља студију опште природе морала и специфичних моралних избора. Етику сачињавају правила или стандарди којима чланови једне професије треба да се руководе.

Лична етика значи низ начела о исправном и погрешном, добром и рђавом, моралу и дужностима који се тичу појединца.

Група етика садржи низ начела о исправном и погрешном, добром и рђавом, моралу и дужностима, који се тичу групе појединаца.

Професионална етика подразумијева стандарде и правила којима треба да се у свом саставу руководе сви припадници одређене професије. Кодекс понашања за полицију одређује етичке и законске смјернице за полицијску професију, па се према томе може сматрати кодексом професионалне етике. Стриктно поштовање и примјена закона у раду припадника полиције од суштинског је значаја за исправну праксу у примјени права.

Декларација о полицији Савјета Европе обухвата питања која се тичу етике у примјени права много шире и детаљније него Кодекс понашања за полицију. Ова декларација такође садржи и извјестан број одредаба које нису садржане у Кодексу. Постоји већи број других правних инструмената којима се наглашава лична одговорност полицајаца за

њихове поступке и пропусте. Никакве изузетне околности нити налози претпостављених не могу бити узети као изговор полицајаца за незако̀нито понашање. Од влада се тражи да укључе етичка питања и људска права у програм обуке својих полицајаца. Питање коректног, законитог и етичног понашања полицајаца има директне импликације на функцио̀нере на командним, руководећим и/или надзорним положајима. Незако̀нито и/или неетичко понашање (или сумња на то) полицајаца захтијева хитну, детаљну и непристрасну истрагу. Незаконито и/или неетичко понашање (или сумња на то), чак и када се може приписати одређеном полицајцу, одражава се негативно на слику о цјелокупној полицији.

3. ОБРАЗОВАЊУ ВРАТИТИ ОБРАЗ

3.1. Без образовног система који ће васпитати и образовати нове људе Република Српска и БиХ неће изаћи из кризе

Реална пракса и стање у образовању Републике Српске и БиХ озбиљно нас упозорава да је било доста штедње на образовању. Потребан је политички консензус и већи буџет да би се кроз наредних 10 година провео пројекат модернизације комплетног школства. Образовању у РС и БиХ потребна је структурална промјена, модернизација и усклађивање с потребама тржишта 21. вијека. То је важан развојни пројекат РС и БиХ. Око њега се мора постићи политички консензус, мора се обезбиједити новац, мора се обезбиједити и изградити инфраструктура и оспособити људи. Пројекат треба добро осмислити за провођење кроз наредних 10 година и не смију се мијењати смијерови сваке године, од политике до политике, од министра до министра. У цијелом систему образовања ученик, а касније студент мора бити у центру пажње. Излазне компетенције, квалитет завршених ученика и студената мора бити мјерљив и упоредив с најбољим образовним системима. РС се не смије задовољити просјеком. Настава треба да се темељи на побољшавању вјештина и компетенција нужних за успјешно студирање, али и рад у привреди, непривреди, развијање креативности, менаџерских способности и стицање навика континуираног учења.

3.2. Нова занимања – стари програми

Вјештине којима се дјеца морају научити током школовања приоритетно су: креативност, способност, рјешавање проблема, тимски рад, отвореност према новим сазнањима, информатичка знања, познавање страних језика, комуникативност, флексибилност, предузетност, друштвена ангажованост, способност презентације себе као особе и својих пољних подухвата, способност сналажења у глобалном окружењу, те

спремност на цјеложивотно образовање и едукацију. Задатак је данашњег система образовања припремити дјецу за брзе промјене занимања, на просто из потребе промјене различитих послова. Која ће се занимања тражити, а којих више уопште неће бити, врло је тешко процјењивати. Јасно је да поједина занимања изумиру или ће потпуно изумријети. Наш је образовани систем тром, нефлексибилан и недовољно аутономан у прилагођавању потребама. РС и БиХ морају имати озбиљну стратегију привредног развоја да би на основу тога средње школе и факултети могли одређивати уписне квоте, а то сада чине у складу са жељема ученика и студената стихијски.

3.3. Концентрисати се на развој вјештина

Држава мора инвестирати у образовање. РС треба квалитетно, основно и средњошколско образовање кроз које се мијења систем вриједности, а он је главна слабост РС. РС требају јаки, флексибилни и динамични универзитети и факултети кроз које се обликују друштвени и економски процеси. Зато је нужно инвестирати у трансформацију факултета и универзитета. РС треба људе, завршене студенте оспособљене за истраживање и иновације, Зато треба инвестирати у развој људи, а не створити факултете и универзитете ради остваривања профита појединца и група. Квалитетни људи покрећу и привлаче инвестиције, они могу обезбиједити запошљавање. Наставни програми треба да се концентришу на развијање вјештина, јер су садржаји доступни посвуда и у сваком тренутку. Стога ученике и студенте треба учити како се сналазити у садржајима, како их разумјети, критички процјењивати и како конструисати властито знање. Да бисмо изградили ново, модерније образовање, треба нам чврста политичка одлука, која неће бити актуелна само у предизборно вријеме, него и у вријеме „било које власти“. Треба донијети политичку одлуку да је образовање први стратешки приоритет и да је оно заправо кључна инфраструктура РС за промјене у друштву РС, укључујући и економски развој. Свима треба бити јасно да су образовање и наука јавно добро и да требају остати јавно добро. То значи и јавна одговорност. Зато у планирању буџета треба одмах наћи средства за остваривање и развој људи који ће изнијети те промјене на својим леђима. Треба припремити наше институције за кориштење фондова ЕУ. Без великог одгађања треба градити систем за цјеложивотно образовање и започети са цјеложивотним образовањем учитеља, наставника, професора и људи из јавне управе. Недовољне су расправе о образовању у оквиру академске заједнице, оне морају бити проведене и у политичкој арени. РС је премала земља да би се људи дијелили и да не би сарађивали, посебно кад припадају различитим политичким опцијама. То је кључна препрека даљег развоја РС. За значајније помаке

треба дијалог расправа и сукоб мишљења. Онај ко преузима мандат, преузима и одговорност. Без јасног опредјељења политике, па онда и Владе, да ће се средити стање у образовању, о томе нема смисла ни разговарати.

ЗАКЉУЧАК И ПРЕПОРУКЕ

Будући да је у савременом друштву знање кључни фактор за постизање конкурентских предности, знања и вјештине запослених представљају основни ресурс организацијске успјешности, а перманентно образовање и развијање постају пријека потреба. Другим ријечима, континуирано учење те стално побољшање индивидуалних и организацијских знања и вјештина постале су веома важне карактеристике на изразито конкурентном глобалном тржишту које нас окружује.

Економски и друштвени развој у Европи у протеклој декади увелико повећава потребу за европском димензијом образовања и усавршавања. Штавише, транзиција ка знању заснованом на економији, способном за значајан економски раст са бројнијим и бољим пословима и већом друштвеном кохезијом, доноси нове изазове за развој људских ресурса.

Могли бисмо, дакле, као један општи закључак, на основу онога што смо до сада видјели, да кажемо да је едукација, као и уопште процес образовања, основа доброг функционисања једне организације, па тако и полицијске организације, али и основа за њен даљи ток и развој. Организације које не улажу у даље образовање свог кадра осуђене су на неуспјех, са друге стране, организације које улажу новац у семинаре и друге активности које помажу њиховом управном кадру, али и осталом особљу да стиче константно све већа знања, сигурно је да ће имати добру садашњицу, али и још бољу будућност.

Многи тврде да добар менаџер нема потребу за образовањем или едукацијом, односно сматрају да се менаџер рађа са урођеним талентом за управљање. Јасно је да оваква констатација није исправна, те да је неопходно стално образовање и усавршавање радника било које организације, па тако и полицијске организације, као и њихових менаџера. Наши образовни програми морају се усавршити до оног нивоа да могу значајно да допринесу развоју свих способности радника и менаџера. Такође, треба да пратимо и контролишемо квалитет образовних програма, за менаџере на својим универзитетима и полицијским организацијама.

Одговорност према менаџерима у друштву уопште, обавезује људе који образују, али и едукују менаџере да пруже знања која налазе примјену у различитим срединама, да могу, ако се укаже прилика, да се запосле на свим управљачким пословима.

Менаџмент је процес којим се рјешавају проблеми настали усљед промјена. Да бисмо ријешили те проблеме, морамо одлучити шта да урадимо и морамо спровести донијете одлуке. Проблеми се не могу заувјек ријешити. Када се ријешити један низ проблема, појавиће се нова група проблема. Нећемо се сусретати с проблемима када више не буде промјена. Сврха менаџмента је ријешити данашње проблеме и бити спреман да се суочиш са проблемима сутрашњице.

Донијети правилне одлуке значи донијети одлуке које ће учинити организацију ефективном и ефикасном и на кратке и на дуге стазе. Одлуке се морају донијети и спровести уз минимално коришћење енергије и средстава. Зато нам је потребан комплементаран тим људи у којем су сједињени ауторитет, моћ и утицај.

Суштина ове теорије и менаџмента јесте тимски процес доношења и спровођења одлука којима рјешавамо проблеме изазване промјенама.

Људи у академској заједници требају тежити идеалу правде и слободe. Остаје отворено темељно питање: Да ли једно друштво може да се развија као демократска заједница ако у њему не постоји стално струјање нових идеја и политичких алтернатива? Зато никада не смијемо да одустанемо од стварања нове интелектуане заједнице, ма колико то изгледало анахроно и утопијски. Једино реафирмација истинског интелектуалног ангажмана може створити претпоставке за враћање основним идеалима слободе, правде и демократије. Само као личност ми смо моралне особе, јер одговорност се веже за личну савјест: зато "маса, институција не може бити одговорна." Академска заједница мора постати духовна заједница слободних и одговорних људи, у којој свако треба да буде оно што јесте, да са пуно страсти, љубави и обзира брани свој лични став и да отворена духа прима од других и оно што се разликује од његовог, да пружи руку другом и другачијем. Она научном методологијом, у којој се догађа игра између теорије и искуства, у временима данашњих невремена када дувају и вјетрови зла, када род страда од изрода, када бољи страдавају од горих, мора да се избори да на цијени поново добију пајетни, морални и мудри, а не моћни, дрски и неморални. Овај резултат је научно откриће и он се не може унапријед знати. Зато у академској заједници треба стално водити разговор (од Грка се свијет учио разговору, а од Римљана говору), као духовну игру, а не разговор надређености и подређености. Играчи долазе и одлазе, а игра остаје. У игри је све познато (мјесто, вријеме, играчи, правила, судије итд.) – осим исхода игре. Ако би се знао исход игре, онда не би ни требало да се игра, игра би изгубила сваку драж и смисао. У академској заједници увијек испадне лоше кад концепцију и појмове дубоког значења тумаче плитке главе, које за њих нису дозреле. Бодлер је казивао да су читаоци у односу на писце са

тови који касне, а ја бих се дантеовски усудио протумачити и поручи ти да су на неким факултетима и универзитетима професори као танки писци дебелих књига са доминантном тзв. машинском наставом, сатови који касне у односу на читаоце, у односу на студенте. Посљедице оваквог стања у академској заједници, на факултетима и универзитетима јесу и биће велике, катастрофалне, за друштво, за државу, за цивилизацију, за развој. Организовано произвођење незнања и незналица, између осталог је и битан детерминатор нетолеранције. Наша историја, нажалост, јесте историја сеоба и диоба, а нетолеранција производи мржњу, у суштини антикомуникацију. Антипод мржњи је толеранција, а она нема алтернативу и тражи разумне, умне, свестрано образоване личности, дакле све субјекте друштва и државе. Зато академска заједница стално мора иницијативу и водити разговоре као тихи позив на пут до истине и смисла, јер ови народи немају резервне синове и кћери да буду брана од конфликта, сеоба и диоба. Академска заједница као „академија невидљивих мислилаца“ треба да дантеовски смјелије пролази кроз вријеме, не уморно радећи на истини и чувајући успомену на њу. Људи у академској заједници „нису“ и не смију бити повезани паролама и значкама, њихова заједница треба да буде заједница духа, они треба да припадају духовном реду, који је за заставу умјесто других симбола узео књигу. Они не смију бити слуге ситних интереса и тренутних жеља, већ сву своју вољу требају усмјерити на виши циљ, мишљење, сазнање истине, правичност, моралност, а не опраштати лаж, манипулацију, превару итд. Они кампањом разговора и говора морају градити мостове, повезујући супротне обале. То је начин на који се сваки проблем може ријешити, насиљем и превагом се ништа не рјешава. Право и морал су абецеда сваке сигурности, а потреба за редом је абецеда сваке академске заједнице, дакле културе. Да је то истина подсјетиће вас позната чињеница да су неки мртви и да нас живи, више од многих живих, чије присуство као да и није нужно, јер су прије терет него радост заједнице. Сматрамо да је боље да академска заједница буде топла искра него угашена ватра. Гријехове своје не смије да заборави, али их треба разумјети и опростити, што је готово исто. Узалуд се боримо да задобијемо власт над својим језиком. Ниједној врлини није потребно одликовање, али гријеху је потребан опрост. У академској заједници у већој мјери ријечи мудраца и зналаца не могу се чути од вике гомиле. Треба је лијечити од лошег, профитабилног високог образовања, а изборити се за свестрано, хумано, модерно образовање, образовање гдје ће у првом реду професори, васпитачи бити образовани, васпитани, што данас код многих није случај. И у академској заједници разговор с прошлошћу непрекидно траје, а у области идеологије готово све се истине глуме. Ниче је рекао: „Гдје престаје држава, почиње човјек.“ Позивамо разумне и умне да побољшају стање и одговорност у академској заједници, дијалогом као јединим начином укидања односа моћи и

надмоћи и јединим путем у заједнички живот свих бића. То је једини начин да се мисао не затвори у систем, а живот у тамницу. Треба остати отворен за разлике и конкуренцију у академској заједници, као богатство, а не хендикеп, једнакост шанси за све, али и одговорност. Вријеме ће искључити незналице и неодговорне, неморалне. Егзистенцијалистичка филозофија по сваку цијену у академској заједници, дакле на факултетима и универзитетима, треба да уступи мјесто култури учења и стицању властитог искуства, заједничкој одговорности и усклађивању права и обавеза индивидуума и заједнице. Влада и јавност треба да респектују право академске заједнице да слободно трага за истином и има критички однос и активну улогу у обликовању друштва коме служи. Академска заједница својим поступцима не смије студенте и њихове родитеље, дакле народ, доводити у страшну конфузију и заблуду. Високо образовање треба вратити на онај ниво који му историјски припада, а не дозволити да се оно урушава и оно што је било квалитетно спушта се на нижи ниво. У реформи образовања пажња се усмјерава на формалне елементе, а суштина промиче. Суштина отпора и бунтовништва у академској заједници треба да буде садржана у мукотрпном стварању интелектуалне и људске заједнице критичких интелектуалаца као академске алтернативе данашњој дубоко разореној, дјелимично потонулој и профитно интересно поларизованој академској заједници.

Литература:

- [1] Коковић, Д. (2009). *Друштво и образовни капитал*. Нови Сад: Арт Принт.
- [2] Пуховски, Ж. (1978). *Унутрашња претпоставка културног погона – образовање*, у: Контекст културе, Загреб: Културни радник.
- [3] Вејновић, Д. (2012). *Социологија*. Бања Лука: Европски дефендологија центар.

**SOCIAL PRECONDITIONS FOR EDUCATION, ACADEMIC COMMUNITY,
POLICE EDUCATION AND MODERNIZATION**

Prof. Dusko Vejnovic, Ph.D.
High School of Internal Affairs
Banja Luka

Abstract: The paper points out the social need and necessity to bring back respect to education. As a contribution to twenty years of police education of the Republic of Srpska, the author (who has been for twenty years of work), among other things, emphasizes that the center of police education should be on: basic postulates of law implementation, ethical and legal behavior in law implementation, basic responsibilities of the police (prevention and detection of crimes, maintaining public order), basic rights of the police (arrest, custody, use of force and firearms), vulnerable groups in law implementation (women, minors, victims of crime and abuse of power, refugees and internally displaced persons) and investigations in cases related to violation of human rights. It is particularly emphasized that police education should be an integral part of general social education.

Key words: education, academic community, police education, modernization, respect, human rights, justice.

УПОРЕДНИ ПРИКАЗ ПОЛИЦИЈСКЕ ОБУКЕ И ОБРАЗОВАЊА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, МАКЕДОНИЈИ И РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

*Др Жељко Никач
Бобан Симић, мр*

Криминалистичко-полицијска академија Београд

Марјан Ђуровски, мр
Факултет безбедности Скопље

Гојко Павловић, мр
Висока школа унутрашњих послова Бања Лука

Апстракт: Аутори у раду указују на потребу да се полицијској обуци и образовању посвети адекватна пажња, односно да се свестраније изуче сви њихови аспекти. Проблем који се у раду третира јесте и тражење одговора на питање у чијој надлежности су послови образовања и обуке за полицију у посматраним земљама, односно ко су субјекти који га врше и по којим програмима. С тим у вези, аутори наглашавају да је потребно водити рачуна о томе да се формално полицијско образовање и обука мора спроводити само на установама основаним од стране званичних институција власти, с обзиром на то да је квалитетно обављање полицијске дјелатности национални интерес, тј. од суштинског значаја је за опстанак али и даљи развој друштва и државе уопште. Такође, истиче се да се полицијска обука и образовање мора довести у склад са захтјевима професионализма, односно да се садашњи квалитет подигне на један квалитативно виши ниво.

Кључне ријечи: образовање, обука, полиција

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Полицијско школство данас јесте област која се налази у центру пажње савремених полицијских организација. Без добро организованог и развијеног система полицијског школства незамисливо је образовање (енгл. *education*) и обука (енгл. *training*)^[1] полицајаца који су у стању да од^[2]

^[1] Милосављевић, Б. (1997). *Наука о полицији*. Београд: Полицијска академија, 549.

говоре савременим безбједносним изазовима, ризицима и пријетњама. Посебно када се узме у обзир да приликом поступања полицајци морају водити рачуна о заштити људских права, рестриктивном примјењивању полицијских овлашћења, рационалном коришћењу средстава и опреме, да морају познавати савремене информационо-комуникационе технологије и још много тога.^[2]

Обука и школовање полицијског кадра чине главне методе теоријског и практичног припремања људи за полицијску службу. У начелу, ова припрема се одвија прије ступања у службу, на почетку службе и током читаве службе. Појмови обуке и школовања полицијског кадра су у суштини методе једног истог процеса – изграђивања кадра, те се због тога веома често садржински и преклапају. Међутим, обука има за основни циљ практично учење вјештина потребних за полицијски посао, али обухвата и одређене теоријске садржаје. Са друге стране, као примарни циљ школовања се појављује усвајање теоријског знања, као и практичних вјештина. Наиме, тип специјализованог професионалног школовања представља средње рјешење између обуке (као учења практичних вјештина) и образовања као усвајања чисто теоријског знања. Стога, да би се избјегли терминолошки неспоразуми, под обуком би требало подразумијевати изграђивање кадра на курсевима и сличним облицима обуке, који се практикују прије, на почетку или током службе, који трају краће од школовања (до годину дана), а претежно су усмјерени учењу конкретних практичних вјештина и уско специјализованог облика теоријског знања. Док се под школовањем треба подразумијевати специјализовано средње, више и високо формално образовање за

[2] Кешетовић, Ж. (2005). *Упоредни преглед модела обуке и школовања полиције*. Београд: Виша школа унутрашњих послова, стр. 8.

[2] „Обука или тренинг уопштено значи сваки мање или више организован програм увјешбавања неке тјелесне или интелектуалне активности или тјелесне или психичке карактеристике“. Види: Петз, Б., ур. (1992). *Психологијски рјечник*. Загреб: Просвјета.

„Такође, обука је планирана активност стицања вјештина и знања које захтијевају успјешно обављање неког одређеног посла или активности. Усмјерена је на стицање специфичних знања, вјештина и техника потребних за конкретан посао и подизање успјешности у његовом обављању. Међутим, врло често се и шире одређује као процес промјене понашања и ставова запослених на начин који повећава вјероватност постизања циљева“. Види: Hodgetts, R. M., Kuratko, D. F. (1991). *Management, 3rd ed.* San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.

[2] „Образовање представља педагошки процес у функцији обогаћивања људске спознаје. Обухвата усвајање одређеног система знања, формирања практичних умјећа и навика, а то је претпоставка и темељ развојних спознајних снага и способности, обликовање научног погледа на свијет, за повезивање знања с практичном, професионалном и било којом другом дјелатношћу“. Види: Поткоњак, Н., Шимлеша, П., ур., (1989). *Педагошка енциклопедија 2*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

полицијску професију. Њега спроводе професионалне полицијске школе или установе, а траје двије и више година. Школовање се одвија прије уласка у службу или уз рад, а тежиште је на теоријском знању, које је општег и специјализованог типа. Такође, заступљено је и учење практичних вјештина, али се подразумијева да ће потпуније овладавање тим вјештинама бити накнадни задатак.²⁶

Надаље, према циљевима, садржајима и времену у којем се спроводе, разликује се: почетна или основна обука и обука током службе (тзв. усавршавање). У оквиру почетне обуке, обично се разликују два дијела – теоријски и практични, а чији је основни циљ да кадете оспособи за посао, односно да им пружи одређено знање и вјештине неопходне за почетак њиховог самосталног обављања полицијских послова. Међутим, завршетком почетне обуке и уласком у службу нипошто се не завршава учење полицијског посла. Наиме, током читаве своје каријере сваки полицајац мора да иновира и проширује своје знање и вјештине, због чега се врши перманентно стручно усавршавање. Стручно усавршавање се може разврстати на: курсеве и друге методе освјежавања и употпуњавања знања; курсеве намијењене побољшању одређених показатеља рада или кориговању одређених ставова и понашања полицајца; курсеве за овладавање специјализованим знањима и вјештинама потребним за поједина подручја рада и промотивне курсеве, тј. курсеве за руковођење.²⁷

Према томе, овај традиционални начин стручног припремања кадра за полицију почива на селекцији кадета из неполицијских школа и њиховој обуци у оквиру полиције. Слабости таквог начина би се састојале превасходно у немогућности снабдијевања кадета озбиљнијом теоријском и практичном основом за обављање сложених полицијских послова. Стога постоје модели који теже дјелимично специјализованом школовању. Такви модели се не залажу за стварање полицијских школа, већ се образовање будућих полицајаца врши у оквиру општег система образовања, с тим што студенти једно вријеме посвећују изучавању знања потребних за рад у полицији. Тако, многи универзитети развијају додипломске, па чак и студије другог и трећег циклуса за школовање полицијског кадра, који се оправдавају најчешће тиме што будући полицајци треба да познају шире социјалне, безбједносне, правне и сличне проблеме. Међутим, овакво рјешење је ипак ближе интересима тих универзитета него стварним потребама полицијске професије.²⁸

---

²⁶ Милосављевић, Б. (1997). *Наука о полицији*. Београд: Полицијска академија, 549.

²⁷ О сваком од наведених облика обуке, види шире: Милосављевић, Б., *Наука о полицији*, *op.cit.*, 550–557.

²⁸ *Ibidem*, стр. 558.

Сходно томе, развој установа за специјализовано школовање полицијског кадра представља прави пут за интегрисање таквог вида образовања у главне токове професионалног образовања у друштву, као и за шире друштвено признавање полицијске професије. Најчешће идеја о стварању професионалних полицијских школа наилази на отпоре, најприје од стране старијег полицијског кадра, који се боји да ће улазак у службу младих људи са дипломом полицијске школе угрозити њихове позиције, као и од стране универзитетских кругова, у којима се сматра да високо професионално полицијско образовање нема дефинисано сопствено наставно-научно подручје (на страни да оставимо чињеницу да су то најчешће приговори оних који би адекватним позиционирањем професионалних школа за високо полицијско образовање остали без дијела прихода). И једне и друге отпоре је потребно превладавати, на начин да се добије подршка старијег искусног полицијског кадра, као и непристрасних универзитетских кругова²⁹, с обзиром на то да се ради о установама које у свим земљама имају статус од националног значаја. Осим у погледу нивоа образовања које се на овим установама стиче, поједине професионалне полицијске школе прате и линије интерне специјализације у полицији, па тако образују кадар за једну или више специјалности.

Важно је напоменути да до сада нема апсолутне стандардизације у области полицијског школства, односно образовања и обуке, па чак ни у оквирима једне земље (нпр. Њемачка, Швајцарска). Системи полицијског образовања и обуке се разликују по трајању, структури, програмима, степенима и сл., а што представља својеврсну препреку интеграцијама и међународној сарадњи у смислу заједничких подухвата на школовању полицајаца за борбу против савремених пријетњи безбједности.³⁰

Међутим, као добар примјер могли бисмо издвојити управо сарадњу три специјализоване високошколске установе, и то: Високе школе унутрашњих послова, Факултета безбједности и Криминалистичко-полицијске академије, које кроз споразуме о научно-образовној и пословнотехничкој сарадњи скупа доприносе хармонизацији полицијског школства у организационом, садржајном и функционалном смислу, као и подизању квалитета знања полиције у овим земљама.

ПОЛИЦИЈСКА ОБУКА И ОБРАЗОВАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

У Републици Србији обука за обављање полицијских послова повјерена је Управи за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку МУП РС, високо образовање за потребе полиције остварује

²⁹ *Ibidem*, стр. 558-559.

³⁰ Кешетовић, Ж., Упоредни преглед модела обуке и школовања полиције, *op.cit.*, стр. 8.

се у Криминалистичко-полицијској академији. Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку обавља послове стручног оспособљавања и усавршавања, научноистраживачког рада, као и друге послове из домена едукативне дјелатности од интереса за унутрашње послове. Управа у свом саставу има Центар за основну полицијску обуку (ЦОПО) и Центар за специјалистичку обуку и усавршавање полиције (ЦСОУП). Поред тога, Управа за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку представља носиоца сарадње МУП РС и Криминалистичко-полицијске академије (КПА) из Београда.

Основна полицијска обука

Почеци наставе за потребе полицијске службе у Републици Србији датирају од 1880, 1883, и 1884. године. Прва жандармеријска школа установљена је 1899. на Дорћолу, али се већ након годину дана угасила. Након тога, 19. маја (по старом календару), односно 1. јуна 1909. године установљена је стална жандармеријска школа са курсевима који су у прво вријеме трајали три, а касније четири мјесеца. Први двомјесечни курс за ноћне стражаре отворен је три године касније, почетком 1912. године. Ради школовања кадра, почетком 1920. године формирана је Жандармеријска подофицирска школа у Сремској Каменици. Истовремено, организовани су курсеви у жандармеријским станицама и школама за припремне жандарме и вође патрола, курсеви за официре на приреми у жандармерији, као и специјалистички курсеви (за телефонисте, возаче, смучаре). Прва полицијска школа у Србији основана је 8. 2. 1921. године, а за њеног директора постављен је др Рудолф Арчибалд Рајс. Од тада до савременог доба, обука и школовање полицијског кадра чине јединствену цјелину теоријског и практичног припремања људи за полицијску службу у Републици Србији.

Послије Другог свјетског рата, с циљем оспособљавања руководећег кадра, већ 1947. године у Врбасу је почела да ради Школа за подофицире Народне милиције при Министарству унутрашњих послова. У том периоду су покренуте и Школа за градску Народну милицију у Панчеву и Школа за командире станица Народне милиције у Земуну. Одлуком Скупштине Социјалистичке Републике Србије, 1. септембра 1967. године почела је с радом Средња школа унутрашњих послова „Пане Ђукић“ у Сремској Каменици, која је постала главни центар за оспособљавање и усавршавање кадра за потребе јавне безбједности.

Од оснивања Средње школе унутрашњих послова до данас, настава у школи је пратила промјене укупног образовног процеса у земљи, у складу са захтјевима Министарства и друштвене заједнице. У свјетлу

реформе образовног процеса у оквиру Министарства просвете и спорта и Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Школа је активно учествовала у овим процесима, а од 2002. године трансформисала се у Центар за основну полицијску обуку. Полицијаци су едуковани на основу стандарда који су у складу са савременим принципима рада полиције, спремни су да пруже грађанима полицијске услуге у сваком тренутку, уз поштовање моралних, етичких и професионалних норми^[1], те општеприхваћених цивилизацијских вриједности.

Усвајањем новог Закона о полицији и Стратегије развоја полицијског система обуке, процес трансформације четворогодишње средње школе полицијског образовања у једногодишњу основну полицијску обуку је интензивирао. Нови тренинг метод је знатно више исплатив, а у исто вријеме квалитет обуке је побољшан, те прати савремене трендове у полицијској обуци најразвијенијих европских земаља. Обука је за мушке и женске учесника, узраста од 18 до 25, који су завршили средњу школу.

До 2009. године, када је своје школовање завршила посљедња генерација ученика Средње школе унутрашњих послова, која је уписана по старом Наставном плану и програму, паралелно је егзистирала та школа и Центар за основну полицијску обуку. Данас се у Центру обучавају полазници основне полицијске обуке мушког и женског пола који су завршили четворогодишњу средњу школу. Циљ основне полицијске обуке јесте да се обезбиједи квалитетно стручно оспособљавање униформисаног полицијског службеника опште надлежности, којим би се задовољиле потребе Министарства унутрашњих послова Републике Србије за квалификованим извршилачким кадром у области полицијских послова.

Наставни план и програм у Центру за основну полицијску обуку има модуларну структуру и реализује се у три фазе које обухватају опште теме о раду полиције, полицијске вјештине и стручне модуле. Основна полицијска обука се реализује током 12 мјесеци, и то: у Центру за основну полицијску обуку 36 недјеља и у подручним полицијским управама гдје полазници имају практичну обуку у два блока, који укупно трају 6 недјеља.

---

^[1] Више о Европском кодексу полицијске етике, односно стандардима основне полицијске обуке види у документима: Council of Europe, Committee of Ministers: *Recommendation Rec (2001) 10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics* (Adopted by the Committee of Ministers on 19 September 2001 at the 765th meeting of the Ministers' Deputies), *Appendix to Recommendation Rec (2001)10 on the European Code of Police Ethics and Explanatory Memorandum*. Наведено према: Ромић, М. (2012). *Полицијска етика, култура и комуникације – Хрестоматија*. Бања Лука: Европски дефендологија центар, стр. 59–97.

По завршетку треће фазе обуке у Центру за основну полицијску обуку полазници полажу завршни испит, пред испитном комисијом коју именује директор полиције. Полазници који положе завршни испит заснивају радни однос у Министарству унутрашњих послова и у статусу приправника упућују се на стручну обуку у подручне полицијске управе, гдје се даље по посебном програму, уз учешће полицајца-ментора, оспособљавају за самосталан рад на радном мјесту униформисаног полицијског службеника опште надлежности, за које је прописана средња стручна спрема.

Високо полицијско образовање

Године 1972. усвојен је Закон о Вишој школи за унутрашње послове у Земуну, која је почела с радом школске 1972/1973. године. Прва уписа на генерација имала је 160 редовних и 207 ванредних студената. Студије су трајале четири семестра, односно од 1977. године пет семестара, а дипломирањем студенти су стицали звање правника. Двије деценије касније, 30. јуна 1993. године, Законом о Полицијској академији основана је прва високошколска образовно-научна установа те струке у Србији. Тако је идеја о оснивању високошколске институције којом би се употпунио систем полицијског образовања коначно остварена.

У складу са савременим захтјевима и потребама струке, одлуком Владе Републике Србије, 07. јула 2006. године, а на основу тадашњег Закона о високом образовању, основана је Криминалистичко-полицијска академија (КПА) као самостална високошколска установа за остваривање академских и струковних студијских програма свих нивоа за потребе полицијског образовања, као и за друге облике стручног образовања и усавршавања од значаја за криминалистичко-полицијске и безбједносне послове. Криминалистичко-полицијска академија напослава је интеграцијом Више школе унутрашњих послова и Полицијске академије и њихов је правни сљедбеник.

Дакле, Криминалистичко-полицијска академија је основана управо ради реализације студијских програма за потребе полицијског образовања. Организационо, Криминалистичко-полицијска академија

^[1] О овим високошколским полицијским установама види шире: Kešetović, Ž., Keković, Z., Redžepović, U., „Police in Serbia“. In: Das, K. D. (Ed.). (2006). *World police encyclopedia*. Volume 2. NewYork&London: Taylor&Francis Group, pp.731–732 (pp.727–733).

^[2] Одлука о оснивању Криминалистичко-полицијске академије, („Службени гласник РС”, бр. 58/06).

^[3] Види: Члан 40, став 3 Закона о високом образовању, („Службени гласник РС”, бр. 76/05).

припада образовном систему Републике Србије, дакле министарству надлежном за просвету, будући да је њен оснивач Република Србија и да је за послове просвете образовано одговарајуће министарство, с тим да има изражене функционалне везе са Министарством унутрашњих по[ ] слова, односно министарством надлежним за науку.

На КПА се образују лица ради стицања високе стручне спреме и организује и обавља научноистраживачки рад у области кримина[ ] листичких и полицијско-безбједносних наука. КПА обавља сљедеће дјелатности :

- у оквиру факултета друштвених наука, односно осталих високош[ ] колских установа, КПА остварује високо академско образовање извођењем академских основних, дипломских, специјалистичких и докторских студија;
- у оквиру виших економских и управних школа и осталих виших школа, КПА остварује високо струковно образовање извођењем струковних основних и специјалистичких студија;
- у оквиру образовања одраслих и осталог образовања, КПА обавља и друге облике стручног образовања и усавршавања од значаја за криминалистичке, полицијске и безбједносне послове и за полагање стручних испита, те реализује програме образовања током читавог живота, ван оквира студијских програма за које је добила дозволу за рад;
- у оквиру истраживања и експерименталног развоја у друштвеним наукама и мултидисциплинарним наукама, КПА обавља основна, примијењена и развојна истраживања у области криминалистике и безбједности, као и истраживања која су у функцији развоја об[ ] разовне дјелатности и обављања криминалистичко-полицијских и безбједносних послова;
- дјелатност библиотека;
- у оквиру издавања књига, брошура и других публикација и издавања часописа и других периодичних издања, КПА издаје, са[ ] мостално или заједно са одговарајућим институцијама, уџбеничку литературу, монографије, брошуре, научне часописе и друге пери[ ] одичне публикације од значаја за дјелатност КПА.

Дјелатност КПА се остварује организационо у области наставно- на[ ] учног рада кроз рад Наставно-научног вијећа и катедри, у области на[ ] учноистраживачког рада кроз рад Научноистраживачког центра, а у об[ ]

ласти стручних, административних и техничких послова кроз рад стручних служби. Наставно-научно вијеће КПА доноси одлуку о броју катедри, њиховим називима и распореду предмета по катедрама.

Студенти се примају у прву годину основних студија на КПА на основу новог конкурса који расписује КПА. Знатан дио студијског програма Криминалистичко-полицијске академије односи се на такозване посебне облике наставе. Ради се о дијелу студијског програма који је уз поједине стручне и ускостручне предмете на КПА усмјерен на усвајање вјештина које представљају неопходан садржај радног профила полицијских службеника. Те вјештине заправо представљају најпримјенивији дио знања будућих полицијских службеника који се школују на КПА.

Посебни облици наставе представљају особен садржај студијских програма основних студија (студија првог степена) КПА, јер представљају својерстан израз њене суштине, али и посебност КПА, као врсте високошколских образовних установа у Србији. Наиме, док факултети представљају високошколске образовне установе које за садржај образовања имају претежно научне аспекте теоријско-сазнајних дисциплина, студијски програми на КПА за знатан садржај имају вјештине. Усвајање вјештина на КПА реализује се кроз предавања, вјежбе и посебне облике наставе. Наведени облици наставе заступљени су на струковним и академским студијама КПА. Најзначајнији међу њима реализују се управо у сарадњи са Управом за стручно образовање, оспособљавање, усавршавање и науку која је у саставу Министарства унутрашњих послова Републике Србије.

ПОЛИЦИЈСКА ОБУКА И ОБРАЗОВАЊЕ У МАКЕДОНИЈИ

Досадашњи процес и облици образовања и обуке полицијских кадрова за потребе Министарства унутрашњих послова у Републици Македонији остваривали су се у Средњој школи унутрашњих послова (1971–1977) а затим у оквиру Центра за образовање кадрова безбедности и друштвене самозаштите (1977–2003) у Скопљу. У структури Центра као посебне организационе јединице за образовање одређених врста степена образовања били су:

- Средња школа унутрашњих послова, која се од 1995. године трансформисала у Средњу полицијску школу, функционисала је у оквиру редовног система образовања (1971–1995), гдје су се образовали кадрови са четворогодишњом средњом стручном спремом за потребе Републичког секретаријата унутрашњих послова.

---

^[2] Упореди: Stojanovski, T., Kalajdziev, G., „Police in Macedonia“. In: Das, K. D. (Ed.). (2006). *World police encyclopedia*. Volume 2. New York&London: Taylor&Francis Group, pp. 517–521.

- Сектор за перманентно образовање, дом ученика, и опште службе. Перманентно образовање имало је за циљ континуирано стручно образовање радника органа унутрашњих послова и других органа и организација и јединица.
- Факултет безбједности и друштвене самозаштите;

Опредјељење Републике Македоније јесте да се гради као правна држава на демократским принципима, при чему се у првом реду подразумевају легалитет и легитимитет у постављању свих државних органа, укључујући полицију. У протеклом периоду била је изражена потреба за постојањем полицијских кадрова са одговарајућим образовањем стеченим у процесу редовне обуке и за стицањем додатних знања и вјештина кроз континуирану обуку. Полицијска академија Републике Македоније, при остваривању своје мисије, посебно је била усмјерена ка: имплементацији националног система образовања, едукације, обуке и научне спознаје у смјеру идентификованих стандарда и норматива у образовном систему држава чланица ЕУ, укључивању европских и свјетских трендова у наставне планове и програме, развој транспарентне високообразовне институције у којој се образују кадрови за полицију и за друге институције које покривају област безбједности. Циљ едукације и обуке полицијских кадрова био је да се студенти едукују и стручно оспособе да би могли да одговоре на савремене изазове времена. Едукативни садржаји заснивали су се искључиво на научној и стручној основи, како за општеобразовне и стручно професионалне предмете, тако и за обим и форму полицијских вјештина и тренинг обуке студената.

Факултет безбједности први пут је формиран далеке 1977. године у саставу ЦОКБОС-а (Центра за обуку кадрова безбједности и друштвене самозаштите). Касније је преименован у ЦОКОБ, тада једину високообразовну институцију тог профила на територији бивше Југославије. Од дипломираних, 2.120 полазника је долазило из бивших југословенских република. Као високообразовна институција постаје чланица Универзитета „Св. Кирил и Методиј“ – Скопље. Посебним законом, ова институција укинута је 1995. године, а одлука о укидању ступила је на снагу 31.12.2002. године. Године 2003. поново је посебним законом формирана Полицијска академија, у чијим оквирима као њен саставни дио почиње да ради Факултет безбједности, са новим савременим предметним програмима. Прва генерација студената уписана је академске 2004/2005. године. У септембру 2004. године Факултет постаје чланица Универзитета „Св. Климент Охридски“ – Битољ. Још од самог почетка, пратећи европске трендове, на Факултету безбједности се примјењује ЕКТС (Европски кредит трансфер систем), у облику правила студирања која поред осталог, омогућају лакшу циркулацију студената са једног

на други универзитет, односно лакшу размјену студената. Према истим правилима у академској 2006/07. започињу и последипломске студије.

У септембру 2008. године, Полицијска академија се трансформише у двије посебне институције. Једна од њих је Факултет безбједности, који уједно представља правног насљедника Полицијске академије. Исте године, поред постојећег студијског програма Дипломирани криминалиста, почиње да функционише студијски програм Безбједност и финансијска контрола, као заједничке студије Факултета безбједности и Факултета за угоститељство и туризам из Охрида. Последипломске студије, сада Други циклус студија, стално се обогаћују новим предметним програмима. Истовремено, у оквиру другог циклуса студија уводе се нови смјерови са предметним програмима који обухватају актуелне теме из области безбједности. Тренутно функционишу сљедећи смјерови: Криминалистика, Међународна безбједност и Форензика (као једногодишње студије за које при упису кандидати треба да имају 240 кредита стечених из првог циклуса студија) и Безбједност и финансијска контрола (као двоогодишње студије за које при упису кандидати треба да имају освојених 180 кредита из првог циклуса студија).

Данас, сходно Закону о унутрашњим пословима, радник Министарства има право и дужност да се обучава у складу са потребама Министарства. Након завршене обуке у Центру за обуку при Бироу за јавну безбједност Министарства унутрашњих послова издаје му се потврда о завршеној обуци. Обука у Министарству спроводи се у сљедећим случајевима: када одређено лице први пут заснива радни однос (обука приправника), када је одређено лице на основу спроведеног поступка селекције изабрано за кандидата за полицајца (основна обука за полицајца), ради оспособљавања радника за самостално обављање послова на одређеном радном мјесту и ради континуиране обуке радника.

Обука у Министарству спроводи се од стране: ментора или Центра. У Центру за обуку МУП-а спроводи се: обука ради оспособљавања за самостално обављање послова када се склапа уговор о запослењу са седам или више лица у Министарству која први пут заснивају радни однос (обука приправника), основна обука за полицајца, обука ради оспособљавања радника за самостално обављање послова на одређеном радном мјесту и континуиране обуке.

Основна обука за полицајца обавља се са кандидатима за полицајце изабраним на јавном огласу. Избор лица – кандидата за полицајца врши Комисија за избор кандидата за полицајца, на основу спроведеног поступка селекције. Комисију формира министар. На основну обуку за полицајца Комисија упућује за 10% већи број лица рачунато од укупног

броја лица за који је утврђена потреба да се закључи уговор о запослењу у Министарству за радно мјесто полицајца.

На крају, можемо да закључимо да се данас у Републици Македонији нови концепт обуке и едукације заснива на имплементацији стандарда едукације у државама Европске уније.

ПОЛИЦИЈСКА ОБУКА И ОБРАЗОВАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

Оснивањем Министарства унутрашњих послова Републике Српске 1992. године јавила се потреба за школованим полицајцима који су и у тадашњим ратним условима имали обавезу да извршавају редовне полицијске послове и задатке. То је био подстицај Министарству да се определијели за оснивање Средње школе унутрашњих послова, која је по чела са радом 2.11.1992. године у Бањој Луци. На овој школи су, поред редовног школовања, извођени и курсеви за нове припаднике полиције (из грађанства) који нису имали никакво полицијско образовање, а чији је пријем у тадашњим условима био неопходан. У складу са Законом о унутрашњим пословима, током 1994. године формиран је Центар за образовање кадрова унутрашњих послова, чија је функција била школовање и усавршавање кадрова за рад у Министарству кроз редовно школовање и организовање курсева за полицајце у трајању од 6 мјесеци. Након тога, 1995. године долази до реорганизације Министарства и оснива се Школски центар Министарства, у чијем саставу је била Средња школа унутрашњих послова и Виша школа унутрашњих послова, која је основана те године управо због потребе да се створе услови за дугорочно рјешавање кадровских потреба у Министарству.³⁶

На иницијативу међународне заједнице, 1999. године основана је Полицијска академија, чиме је дотадашњи концепт полицијске обуке увелико измијењен. Наиме, увођење новог концепта основне полицијске обуке извршено је ради усклађивања процеса обуке са европским и међународним стандардима. Такође, због повећаних потреба Министарства за високообразованим кадром, 2002. године долази до прерастања Више школе у Високу школу унутрашњих послова, чиме су се стекли услови и за отпочињање издавачке дјелатности, као и за развој научноистраживачке дјелатности. Оснивање Високе школе захтијевало је и трансформацију дотадашњег Центра за образовање кадрова, па је тако основана Управа за полицијско образовање као основна организациона јединица Министарства. Основни циљ Управе јесте да координира укупно

³⁶ Јовичић, Д., „Настанак и развој министарства унутрашњих послова Републике Српске“, *Безбједност, Полиција, Грађани*, година 1, број 1, Бања Лука, 2005, стр. 23–24 (стр. 20–30).

не активности Полицијске академије и Високе школе ради квалитетнијег провођења процеса обуке и школовања припадника Министарства.³⁷

Према томе, школовање, стручно оспособљавање и усавршавање кадрова за рад у Министарству унутрашњих послова Републике Српске данас врши Управа за полицијско образовање³⁸. Такође, Управа за полицијско образовање се бави научноистраживачким радом и издавачком дјелатношћу; припрема наставне планове и програме школовања и стручног усавршавања, израђује приједлоге подзаконских аката и појединачних аката везаних за њену надлежност; обезбјеђује интернатске услове за смјештај и исхрану студената Високе школе унутрашњих послова и полазника свих видова обуке на Полицијској академији; води евиденције и документацију о образовној дјелатности, издаје јавне исправе о степену стручне оспособљености (звану) по завршетку школовања и стручног усавршавања; остварује потребну сарадњу са вишошколским и другим научним установама у области научнопословне сарадње, те коришћење услуга које обезбјеђује Универзитет Бања Лука у складу са уговором о придруженом чланству; те врши послове у вези са оспособљавањем припадника физичког и техничког обезбјеђења.³⁹ У Управи за полицијско образовање утврђене су унутрашње организационе јединице, и то: Висока школа унутрашњих послова; Јединица за основну обуку – Полицијска академија; Одјељење за стручно усавршавање и Одјељење за логистику и интернатске услуге.⁴⁰

Основна полицијска обука

Основну полицијску обуку првог нивоа за потребе Министарства врши Полицијска академија. Дјелатност Полицијске академије је стручно оспособљавање полазника за вршење послова полицајца, у једногодишњем трајању, док је за извођење специјалистичке обуке, од стручног усавршавања, понављања знања и вјештина за потребе Министарства али и других институција (Врховни суд РС, Српске поште, Централна банка и др.) основано Одјељење за стручно усавршавање.

Основна полицијска обука организована је као: основна полицијска обука првог нивоа и основна полицијска обука другог нивоа.

³⁷ *Ibidem*, стр. 26–27.

³⁸ Види шире: <http://education.muprs.org/>

³⁹ Митровић, Љ., Павловић, Г. (2012). *Систем безбједности Босне и Херцеговине – правни аспекти и актуелно стање*. Бања Лука: Међународно удружење научних радника – AIS, стр. 150.

⁴⁰ Види шире: http://www.mup.vladars.net/index2.php?st=ministarstvo/uprava_zapolicijsko_obrazovanje

Основна полицијска обука првог нивоа јесте: Обука кадета са најмање четвртим степеном школске спреме који се оспособљавају за чин полицајца; Обука кадета са четвртим степеном стручне спреме, без основног полицијског образовања, који се оспособљавају за чин полицајца, а који су претходно засновали радни однос у Министарству унутрашњих послова; Обука понављања знања организује се за припаднике Министарства који нису обављали полицијске послове дуже од три године а претходно су обављали полицијске послове у Министарству, затим за полицијске службенике из других полицијских органа који се распоређују у Министарство, за десертифициковане полицајце који су на основу правоснажне пресуде распоређени на радно мјесто полицијског службеника, као и за припаднике Министарства који се распоређују на радно мјесто полицијског службеника, а који су претходно имали статус радника на одређеним пословима (РОП).^[2]

Обука кадета са најмање четвртим степеном школске спреме за почетни чин полицајца, без претходно заснованог радног односа у Министарству, реализује се по предметно-модуларном концепту обуке. Предметно-модуларна настава је усмјерена на усвајање знања и вјештина и формирање позитивних ставова кадета, неопходних за савладавање исхода обуке. Исходи обуке су задаци које кадет мора знати извршити након завршетка основне полицијске обуке првог нивоа, а дефинисани су у складу са описом послова и задатака полицијских службеника у чину полицајца. Наставни план и програм основне полицијске обуке првог нивоа сачињен је од три наставна блока, и то: Опште теме о раду полиције, реализује се у првој фази кроз 192 наставна часа, Вјештине полиције, реализује се у првој и другој фази кроз 416 наставних часова, и Стручни модули, реализују се кроз 612 наставних часова. Обука траје 12 мјесеци, одвија се у три фазе, а програмски садржаји се реализују кроз укупно 1.220 наставних часова. Оцјењивање успјеха кадета је континуирана активност, а оцјене се закључују на крају сваке фазе. Да би кадет прешао из једне фазе у другу, мора бити позитивно оцијењен из сваког исхода обуке у одређеној фази. По завршетку треће фазе обуке кадети полажу завршни испит пред комисијом, а кадети који положи добијају Увјерење о завршеној основној полицијској обуци првог нивоа и упућују се на пробни рад у центре јавне безбједности Министарства. Обука кадета са четвртим степеном стручне спреме, без основног полицијског образовања, а који су претходно засновали радни однос у Министарству и Обука понављања знања организује се и реализује на основу наставних планова и програма за тај вид обуке.^[2]

^[2] Члан 3 став 1 и 2 Правилника о поступку основне обуке и обавеза кадета у току обуке („Службени гласник Републике Српске“, бр. 83/10, 104/10, 126/10).

^[2] Види шире: <http://education.muprs.org/index.php/policijskaakademija/osnovna-obuka.html>

Упоредни приказ полицијске обуке и образовања у Републици Србији...

Основна полицијска обука другог нивоа јесте: обука кадета која се реализује у току редовног образовања у Високој школи унутрашњих послова и којом се кадети оспособљавају за чин млађег инспектора и обука кадета са најмање шестим степеном школске спреме, без основног полицијског образовања, који се оспособљавају за чин млађег инспектора, а претходно су засновали радни однос у Министарству, и коју реализује Полицијска академија. Основна полицијска обука другог нивоа траје осам семестара, а реализација наставних садржаја уређује се Статутом Високе школе и Наставним планом и програмом основне полицијске обуке другог нивоа. Основна полицијска обука другог нивоа коју реализује Полицијска академија траје 18 наставних седмица, а реализација наставних садржаја одређена је Наставним планом и програмом основне полицијске обуке другог нивоа.^[22]

Како смо већ напоменули, стручно усавршавање за потребе Министарства спроводи Одјељење за стручно усавршавање. Наиме, Одјељење за стручно усавршавање: организује, спроводи и координира са осталим учесницима обуке све облике стручног усавршавања; затим организује, спроводи и координира обуку која се спроводи за потребе других државних органа, правних и физичких лица; предлаже мјере за унапређење стручног усавршавања, даје иницијативе и приједлоге за израду наставних планова и програма стручног усавршавања, врши надзор и контролу спровођења наставног плана и програма редовне обуке од стране организационих јединица Министарства; пружа стручну помоћ у спровођењу обуке на терену; врши провјеру и оцјењивање стручне оспособљености полицијских службеника у складу са годишњим планом провјере; врши провјере стручне оспособљености припадника приватних агенција за физичко и техничко обезбјеђење; организује, спроводи и координира практичну наставу и стручну праксу кадета основне полицијске обуке Полицијске академије и студената Високе школе унутрашњих послова; организује и контролише рад органа унутрашње службе у Управи, односно стара се о спровођењу прописаног унутрашњег реда и обезбјеђења; подноси извјештаје о раду из свог дјелокруга и води потребне евиденције.^[22]

Високо полицијско образовање

Одлуком Владе Републике Српске, 1. 7. 1995. године основана је Виша школа унутрашњих послова, која је са радом почела 21. 11. 1995. године. Наставни процес у Вишој школи трајао је пет семестара, а по завршетку

^[22] Члан 3, став 3 и члан 7 Правилника о поступку основне обуке и обавеза кадета у току обуке („Службени гласник Републике Српске“, бр. 83/10, 104/10, 126/10).

^[22] Види шире: <http://education.muprs.org/index.php/odjeljenje-za-strucno-usavrshavanje/djelatnost-ozsu.html>

школовања добијао се назив правник унутрашњих послова. Висока школа унутрашњих послова у Бањој Луци основана је на приједлог Министарства унутрашњих послова такође одлуком Владе Републике Српске број 02/1-02-734/02 од 23. 07. 2002. године, с циљем образовања, стручног усавршавања и побољшања професионалне оспособљености за потребе Министарства, али и других полицијско-безбједносних агенција у Босни и Херцеговини.⁴⁵

Висока школа унутрашњих послова обавља дјелатност високог образовања, стручног оспособљавања и усавршавања у складу са Законом о унутрашњим пословима, Законом о високом образовању и Статутом. Она припрема и спроводи Наставни план и програм студија, реализује политику уписа и школовања кадрова са високом спремом за потребе унутрашњих послова, води прописане евиденције из области високог образовања, врши нострификацију и еквиваленцију диплома и испита, обезбјеђује услове за властити научноистраживачки рад и издавачку дјелатност, те обезбјеђује сарадњу са другим високошколским и научним институцијама, као и другим органима надлежним за образовање и васпитање. У оквиру дјелатности високог образовања, Висока школа обавља научноистраживачку, експертско-консултантску и издавачку дјелатност, а може обављати и друге послове којима се комерцијализују резултати научноистраживачког рада, под условом да се тим пословима не угрожава квалитет наставе. Дјелатности Високе школе су: високо образовање; образовање одраслих и образовање током читавог живота; издавање књига; издавање новина; издавање часописа и сличних периодичних издања; издавање звучних записа; остала издавачка дјелатност; истраживање и експериментални развој у друштвеним наукама; истраживање и експериментални развој у хуманистичким наукама; истраживање тржишта и испитивање јавног мњења; дјелатност пословних удружења и удружења послодаваца; дјелатност струковних удружења.⁴⁶

Висока школа унутрашњих послова образовање изводи у складу са модерним студијским програмима, усклађеним са болоњским образовно-научним системом. Похађање студијског програма Високе школе омогућава студентима да се креативно укључе у обављање широк спектра послова у државној администрацији, јавној управи и организацијама, као и приватном сектору који има потребу за овим професијама. У реализацији наставних и других образовних садржаја Висока школа се руководи општим принципима на којима почива европски

---

⁴⁵ Види шире: <http://education.muprs.org/index.php/vsup/o-vsupu/razvoj.html>

⁴⁶ Види шире: <http://education.muprs.org/index.php/vsup/o-vsupu/djelatnost-vsup-a.html>

образовни систем, а нарочито принципима чувања и поштовања академских слобода⁴⁸, развоја демократских институција у друштву, сталним подизањем ефикасности и рационалности образовног процеса, праћењем објективних потреба друштва, јавног и приватног сектора за новим садржајима, подстицањем свих облика сарадње и унапређивања комуникација, затим јачањем осјећаја професионалне, односно струковне и академске солидарности.⁴⁸

Основне студије на Високој школи (студије првог циклуса – *bachelor* степен) трају осам семестара, а њиховим завршетком стиче се висока стручна спрема и звање дипломирани правник унутрашњих послова – из одабраног смјера (полицијски или криминалистички смјер). Услови за упис на Високу школу јесу општи и посебни, а прописани су Правилником о селекцији и избору кандидата за упис на студије у Високу школу унутрашњих послова⁴⁹. Кандидати који испуњавају опште и посебне услове имају право приступити поступку селекције. Поступак селекције и избора кандидата за пријем у прву годину редовних студија Високе школе састоји се од: љекарског прегледа; провјере моторичких способности; теста општег знања; теста граматике и правописа; интервјуа и бодовања општег успјеха оствареног у току претходног школовања.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Заједничко за све модерне полицијске организације јесте то да њихови припадници не могу успјешно обављати своје послове без стицања, односно сталног надограђивања релевантних знања и вјештина. То је, у ствари, неопходан услов за професионализацију полицијског занимања, а уједно је и обавеза према којој су сви појединци предодређени на цјеложивотно учење.⁵⁰ Према томе, образовање и обука су један од најважнијих метода управљања и развоја људским потенцијалима уопште, а посебно у полицијским организацијама. Управо због тога, многе савремене полицијске организације све своје ресурсе посвећују управо образовању и сталном обучавању запослених, јер је то један од најбољих начина остварења лидерске позиције у борби против савремених изазова, ризика и пријетњи безбједности. Друкчије речено, полицијско образовање и обука су *conditio sine qua non* даљег развоја и опстанка полицијских организација, а самим тим и друштва и државе у

⁴⁸ Упореди: Грбић-Павловић, Н., *Жене у систему полицијског образовања у Републици Српској*, ЕУПМ и Сарајевски отворени центар, Мостар, 2012.

⁴⁸ Види шире: <http://education.muprs.org/index.php/vsup/o-vsupu.html>

⁴⁹ *Правилник о селекцији и избору кандидата за упис на студије у Високу школу унутрашњих послова* („Службени гласник Републике Српске“, број 88/10).

⁵⁰ Кешетовић, Ж., Упоредни преглед модела обуке и школовања полиције, *op.cit.*, стр. 7–8.

цјелини. Због тога је битно да се оно обавља искључиво у установама по²себно основаним за ту намјену од стране институција власти.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Грбић-Павловић, Н., *Жене у систему полицијског образовања у Републици Српској*, ЕУПМ и Сарајевски отворени центар, Мостар, 2012.
- [2] Јовичић, Д., „Настанак и развој Министарства унутрашњих послова Републике Српске“, *Безбједност, Полиција, Грађани*, година 1, број 1, Бања Лука, 2005, стр. 20–30.
- [3] Кешетовић, Ж. (2005). *Упоредни преглед модела обуке и школовања полиције*. Београд: Виша школа унутрашњих послова.
- [4] Kešetović, Ž., Keković, Z., Redžepović, U., „Police in Serbia“. In: Das, K.D. (Ed.). (2006). *World police encyclopedia*. Volume 2. NewYork&London: Taylor&Francis Group, pp.727–733.
- [5] Милосављевић, Б. (1997). *Наука о полицији*. Београд: Полицијска академија.
- [6] Митровић, Љ., Павловић, Г. (2012). *Систем безбједности Босне и Херцеговине – правни аспекти и актуелно стање*. Бања Лука: Међународно удружење научних радника – AIS.
- [7] Петз, Б., ур. (1992). *Психологијски рјечник*. Загреб: Просвјета.
- [8] Поткоњак, Н., Шимлеша, П. (Ур.). (1989). *Педагошка енциклопедија 2*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- [9] Ромић, М. (2012). *Полицијска етика, култура и комуникације – Хрестоматија*. Бања Лука: Европски дефендологија центар.
- [10] Stojanovski, T., Kalajdziev, G., „Police in Macedonia“. In: Das, K. D. (Ed.). (2006). *World police encyclopedia*. Volume 2. NewYork&London: Taylor&Francis Group, pp. 517–521.
- [11] Hodgetts, R. M., Kuratko, D. F. (1991). *Managament, 3rd ed*. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
- [12] Council of Europe, Committee of Ministers (2001). *Recommendation Rec (2001) 10 of the Committee of Ministers to member states on the European Code of Police Ethics*, Adopted by the Committee of Ministers on 19 September 2001 at the 765th meeting of the Ministers’ Deputies,

Упоредни приказ полицијске обуке и образовања у Републици Србији...

with Appendix to Recommendation Rec (2001)10 on the European Code of Police Ethics and Explanatory Memorandum.

- [13] *Одлука о оснивању Криминалистичко-полицијске академије („Службени гласник РС”, бр. 58/06).*
- [14] *Правилник о поступку основне обуке и обавеза кадета у току обуке („Службени гласник Републике Српске”, бр. 83/10, 104/10, 126/10).*
- [15] *Правилник о селекцији и избору кандидата за упис на студије у Високу школу унутрашњих послова („Службени гласник Републике Српске”, број 88/10).*
- [16] <http://www.mup.vladars.net>
- [17] <http://education.muprs.org>

**COMPARATIVE OVERVIEW OF POLICE TRAINING
AND EDUCATION IN THE REPUBLIC OF SERBIA, MACEDONIA
AND THE REPUBLIC OF SRPSKA**

Zeljko Nikac, Ph.D.

Boban Simic, MA

Academy of criminalistic and police studies Belgrade

Marjan Gjurovski, MA

Faculty of Security Skopje

Gojko Pavlovic, MA

High School of Internal Affairs Banja Luka

Abstract: The authors of this paper point out the need of dedicat[ing] adequate attention to police training and education, i.e. exploring all their aspects in a more comprehensive manner. Another problem treated in this paper is looking for an answer to the question under whose com[petence] fall the activities related to police education and training in the abovementioned countries, i.e. which entities perform these activities and on which programs those activities are based. In this respect, the authors emphasize that it is necessary to bear in mind that formal police educa[ti]on and training may be performed only by the institutions established on behalf of the official authorities, since quality implementation of police duties is of national interest, i.e. of crucial importance for maintenance and further development of both the society and the country in general. It is also emphasized that police training and education must be in compli[an]ce with the professionalism requirements and that the present quality should be raised to a higher level of quality.

Key words: education, training, police

ТРАКТАТ О СПЕЦИЈАЛНОМ ФИЗИЧКОМ ОБРАЗОВАЊУ 4

Проф. др Милан Гужвица

Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, РС.

Апстракт: Специјално физичко образовање 4 је плански и систематски процес учења и усавршавања сложених, варијабилних моторичких структура и њихова примјена у условима ниског нивоа информативности, при чему се моторичке структуре одвијају у варијабилним просторно-временским и другим условима. Као најкомплекснија и најзахтијевнија фаза обуке, подразумијева учење специфичних и веома сложених моторичких програма прилагођених сваком појединцу. У питању је надградња раније научених и усвојених елемената и њихових комбинација, којим је могуће обезбиједити сналажење у датој ситуацији на бази познатог, с циљем успјешног и ефикасног обављања професионалних дужности и обавеза.

Кључне ријечи: Специјално физичко образовање 4, стратегија, тактика, оперативност.

УВОД

На Вишој школи унутрашњих послова у Земуњу још осамдесетих година прошлога вијека утемељена је посебна стручно-научна област под називом Специјално физичко образовање (у даљем тексту СФО), што је прихваћено од осталих кадровских школа и као такво „пренесено“ и на Високу школу унутрашњих послова у Бањој Луци. Овај предмет се ослања на доминантне садржаје из области борилачких спортова, међутим, у оквиру средстава и метода користе се и друга средства за развој специфичних способности. Предмет његовог изучавања односи се на најнеопходнија знања која радник унутрашњих послова треба да има, односно на структуру послова и радних задатака које обавља, за тим циљева и предмета његовог рада, средстава рада, окружења у којима обавља своју дјелатност, на програмске активности СФО-а, на његов антрополошки и едукативни статус и на захтјеве послова за одговарајуће знање, способности и карактеристике (Милошевић и др., 2001). У складу

са сложеношћу послова и услова у којима се ти послови обављају, конципирани су и циљеви СФО-а тако да у садејству са другим научним дисциплинама које се изучавају на Високој школи унутрашњих послова доприносе ефикаснијем обављању професионалних задатака.

За СФО се може рећи да је то синтеза менталне и тјелесне активности, да има варијабилну моторну структуру, у којој се, с обзиром на ациклични начин кретања, психомоторичке особине испољавају у сложеним условима. Техника представља систем рационалних покрета и специјализованих кретања које се испољавају у достигнутом нивоима усвојености, као што су нпр. типизирана кретања, блокови, ударци, бацања, чишћења и полуге. Све то захтијева основне динамичке стереотипе наведених техника, као и способност ефикасне реорганизације тих динамичких стереотипа, односно стварање нових одбрамбених, нападачких и противнападачких алгоритама у току рјешавања актуелног проблема. Небројено много могућности и варијанти напада, различитих типова и способности нападача, било да је у питању голорук или различитим предметима наоружан нападач, захтијевају одређене способности и креативност у одбрани и првенственом нападу. Тако, у новонасталим просторно-временским и биомеханичким условима, с циљем адекватног и успјешног реаговања, потребно је у најкраћем временском периоду модификовати одређени динамички стереотип. Зато будући радници службе унутрашњих послова треба да посједују и одговарајућа специфична знања и умијећа која су од посебног значаја за ефикасност обављања професионалних задатака (Гужвица, 2006). Потпуна усвојеност теоријских и практичних знања омогућиће свршеном студенту ВШУП-а да у оквиру своје дјелатности примени знања и вјештине стечене кроз процес образовања из СФО-а. Ситуационо-моторичке проблеме моћи ће рјешавати у тренутку када у потпуности усвоји основне елементе технике и њихову везу, када усвоји комбинаторику напада и одбране, односно када схвати елементе ситуације, достигне аутоматизам и створи навикама. Најкраће речено, свршени студент треба да овлада специфичним знањима и умијећима која може примјенити у неподвижним и ургентним ситуацијама, да има одговарајуће специфичне способности и карактеристике, односно да достигне одређене стандарде.

Нажалост, с обзиром на ограничено вријеме обуке из СФО-а, није могуће потпуно усвајање датих информација предвиђених досадашњим програмом, самим тим ни могућност њихове практичне примјене, па је зато на ВШУП Бања Лука уведен нови предмет под називом Специјално физичко образовање 4.

ШТА ЈЕ СПЕЦИЈАЛНО ФИЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ 4?

Под *Специјалним физичким образовањем 4* се подразумијева организовани, плански и систематски процес учења и усавршавања сложених, варијабилних моторичких структура и њихова примјена, у условима ниског нивоа информативности, при чему се моторичке структуре одвијају у варијабилним просторно-временским и другим условима.

СФО 4 јесте синтеза моторичких способности, интелигенције, прецизности, храбрости, антиципације и умијећа. Веома је важно потпуно разумјети ситуационо-моторички проблем и исправно изводити основне елементе технике. Зато Специјално физичко образовање 4 садржи:

- технику,
- тактику,
- стратегију и
- операционализацију (оперативно умијеће)

Под *техником* се подразумијева рационално и ефикасно извођење кретања ради рјешавања одређених задатака. То је повезаност истовремених и сљедећих кретњи узрокованих унутрашњим и спољашњим силама које су усмјерене на постизање жељеног циља. Техника се може дефинисати и као форма (стил) кретања, али под условима да се под формом не подразумијева само спољашња слика, већ и њена структура. То је специфична форма кретања коју одликује ефикасност дјеловања у покрету. Технику чини богатство моторичких програма који су посљедица дуготрајног процеса учења и увјежбавања, чији се крајњи резултат огледа у високој способности извођења специфичних кретања, односно динамичких стереотипа^[1]. Изводи се усклађеним комбинованим покретима усмјереним у најразличитијим правцима сагиталне, фронталне и хоризонталне равни. Она се реализује у ситуационим условима правог временог извођењем њезиних појединих фаза те коришћењем психичког, физичког и енергетског потенцијала појединца. Техника се изводи у директном сукобу са нападачем, у условима непрестаног мијењања динамичке ситуације, са контролисаном деструкцијом. Ово захтијева доbru усвојеност техничко-тактичких стереотипа који се примјењују, као и способност тренутне реорганизације тих стереотипа. Детерминисана

---

^[1] Стереотип кретања представља способност понављања кретања у истим или варијабилним условима.

на је трајекторијом и смјером кретања, положајем тијела, међусобним односом сегмената, амплитудом покрета, брзином кретања, темпом и ритмом кретања, затим дјеловањем унутрашњих и спољашњих сила значајних за кретање. Форма извођења технике заснована је на биомеханичким законима датог покрета (кретања). Након усвајања форме и основних биомеханичких принципа, сваки појединац развија интензитет кретања у складу са својим индивидуалним способностима, дајући форми на тај начин лични печат (формира лични стил), и аутоматизује покрет карактеристичан за дати спорт или вјештину. Зато се сваки моторни задатак може ријешити на другачији начин, јер, коначно, техника не постоји „само за себе“, већ нуди различите могућности рјешавања истог моторичког задатака. У зависности од фазе моторног учења и степена усвојености технике, односно развоја моторичких способности, мијењају се и форме кретања. Према томе, усавршавање технике представља континуално развијање моторичких способности, па на основу тога и нових, савршенијих кретања.

*Стратегија*⁵² има за циљ минимизирање или потпуно елиминисање жеље грађана да врше незаконите радње, односно да у потпуности обезбиједи сигурносне интересе друштва. Стратегија даје визију изградње и развоја кадрова који су способни да одговоре изазовима савременог друштва чији је задатак очување безбједности свих грађана. У најужем смислу стратегија означава вјештину свеукупног коришћења психомоторних способности сваког појединца, припадника МУП-а (припрема и планирање моторичких програма). То је начин мишљења који нам омогућава одабир најефикаснијих начина поступања.

Стратегија СФО-а подразумијева употребу физичке снаге, која се користи само онда када на други начин није могуће обезбиједити безбједност грађана, као и спречавање лица (или више лица) у извршењу незаконите радње.

Стратегија СФО-а мора да одговори савременим захтјевима друштва, посебно када је у питању обука, школовање кадрова, те концепт који ће омогућити њено провођење.

Предмет истраживања стратегије СФО-а може бити:

- истраживање структуре СФО-а,
- усклађивање садржаја програма СФО-а са потребама службе,
- истраживање оптималних антрополошких карактеристика полицијских службеника,

---

⁵² Стратегија долази од грчке ријечи *strategia* – наука о вођењу војске, вјештина ратовања (Вујаклија, 1980).

Трактат о специјалном физичком образовању 4

- евалуација моторичких способности полицијских службеника,
- истраживање утицаја савремених средстава на ефикасност реализације моторичких програма из СФО-а,
- изучавање потенцијалних преступника (“противника”),
- анализа искустава везаних за рјешење ситуационо-моторичких проблема,
- осавремењавање и унапређење теорије стратешког планирања.

Реализација моторичких програма, у стратешким односима, представља јединствен и интегралан процес у који су укључена сва својства и способности појединца.

С обзиром на то да посао радника безбједносних послова носи и највише ризика, веома је важно да радник буде способан да преживи по живот опасне ситуације, те да с потпуном контролом успјешно обави претпостављени задатак. Како би он у томе успио, потребно је да одлично познаје одбрамбене и нападачке технике које се изучавају кроз наставни предмет СФО. У томе настојању од пресудног значаја је познавање добре, односно најбоље тактике. Наравно, предуслов за ово јесте да сваки појединац има високо развијена тактичка својства који ће му омогућити извршење задатка, за шта је потребно потпуно овладавање основним елементима технике и њихове везе.

Операционализација се односи на оперативно умијеће, односно квалитет рјешења ситуационо-моторичких проблема, заснованих на принципима хумане локомоције, а који су, опет, у складу са актуелним законом. За њену ефикасност потребно је сагледати не само антрополошке карактеристике могућег преступника, већ и околности у којима се планирана активност изводи, те на основу тога одредити на који начин и у ком времену је могуће најефикасније дјеловати (напад, одбрана, контранапад). Она се манифестује кроз спој теоријског и практичног умијећа и чини основу за реализацију моторних програма.

Тактика је ужи дио стратегије (стратегиија подразумијева планирање у дужем временском периоду), а означава начин поступања и остваривања неке замисли у области људске дјелатности у краћем временском периоду. Појам тактика у СФО-у представља начин дјеловања приликом рјешавања ситуационо-моторичких проблема, односно начин поступања који омогућава оптимално коришћење физичких, техничких, интелектуалних и других способности с циљем извршења ситуационо-моторичког проблема.

Тактика је начин дјеловања појединца или групе у свим фазама рјешавања ситуационо-моторичког проблема (напад, одбрана, контра-напад). Она подразумијева избор одређених техничко-тактичких знања и начина њихове примјене с циљем остварења жељеног плана и ефекта. За успјешну реализацију тактичког плана потребна је и одговарајућа способност појединца (или групе), да у новонасталим ситуацијама примијени одговарајуће техничке вјештине. Техничко-тактичке (ТТ) вјештине и способности појединца треба да обезбиједи рационално и ефикасно ситуационо реаговање. Ове способности се развијају ситуационим вјежбама, које, опет, позитивно утичу на развој и усавршавање тактичког мишљења као једне од значајнијих компоненти у најкомлекснијој фази обуке СФО-а. У питању је, дакле, ситуационо-моторичка обука у којој је ментално учешће у рјешавању ситуационо-моторичких проблема изузетно велико, те је за њену примјењивост (утилитарност) потребно уложити доста напора и времена.

Тактика, као дио СФО-а, треба да истражи нове трендове, односно нове облике дјеловања савремених преступника, анализира досадашња искуства и узимајући у обзир нова средства, која су на располагању службеном лицу, да одговоре на новонастале ситуационо-моторичке проблеме (високи ниво моторичких знања и вјештина преступника), којима се, приликом обављања професионалних дужности, све чешће сусрећу припадници безбједносних послова. Тактика треба да се ослони на живу праксу и искуства, да иде у корак са временом, те да прати све актуелности везане за нове појаве и начине коришћења физичке снаге. Зато је за њен развој и унапређење потребно користити двије методе: емпиријску и теоријску. Емпиријска метода треба да допринесе прикупљању свих података, те класификацији чињеница, док теоријске методе треба да објасне чињенице и утврде принципе за реализацију рјешења моторичких проблема. Тактика СФО4 треба да се реализује кроз неколико фаза. Потребно је најприје створити стратешку концепцију, затим тактичку концепцију, тактички план и тактичку активност (оперативна тактика). Стратешка концепција подразумијева правац развоја Специјалног физичког образовања, тј. усклађивање наставних садржаја са актуелностима из праксе. Тактичка концепција се односи на реализацију моторичких активности у складу са индивидуалним способностима, а тактички план на избор тактике у складу са карактеристикама прекршитеља закона.

Тактички план се прави у складу са општим способностима и квалитетом извођења техника, на основу чега се бирају и тактичке варијанте.

Најбитнији елементи тактичког плана јесу:

- одређивање циља,
- избор могућих начина дјеловања на преступника,
- избор става, гарда и дистанце,
- предвиђање поступака преступника и
- понашање у различитим ситуацијама.

Увјежбавање тактике почиње даном обучавања технике и она иде у складу са доминантним карактеристикама и својствима личности. Углавном је оријентисана ка откривању, постизању и усвајању онога што искључиво налазимо у себи. Оно у чему се тактика огледа јесте:

- *остварење ситуационих циљева* (проналажење рјешења настале ситуације - заснива се на адекватном реаговању у конкретним ситуацијама - постиже се ситуационим тренингом методом условљавања),
- *савлађивање осујећења* (проналажење начина за његово превазилажење),
- *савлађивање изненађења* (елиминисање стреса изазваног изненађењем – последица неубичајених или неочекиваних ситуација – разне методе, једна од њих је вјежбање у надситуацијама),
- *остварење задатог циља* (неопходно је дуготрајно гајење и развијање својстава личности којима се реализује тактичка замисао).

На основу досадашњих истраживања и искустава могућа је подјела средстава тактичке обуке на:

1. средства опште тактичке обуке и
2. средства индивидуалне тактичке обуке.

За класификацију опште тактичке обуке (модификовано према Јовановићу, 2010) неопходно је узети у обзир карактеристике различитих конституционалних типова и могућих модалитета понашања преко ршиоца. У том смислу могућа је подјела на:

- средства тактичке обуке у односу на морфолошке карактеристике и моторичке способности (нижи, лакши, тежи, виши, изразито бржи, изразито снажнији, кондиционо спремнији,...),

- средства тактичке обуке у односу на техничко-тактички тип (агресивни тип, дефанзивни тип, преферентне технике, покретљивост...) и
- средства тактичке обуке у односу на вријеме дјеловања и реализације моторичких кретњи у циљу успостављања потпуне контроле над прекршиоцем закона (акција прије покушаја напада – превентивни напад, у тренутку започињања напада и након напада).

Надаље, могућа су средства тактичке обуке у односу на простор (отворени, затворени, у јавном саобраћају, парку...), у односу на оптичке услове (дневно свјетло, тама...), али и у односу на вријеме (када се мора реализовати моторички програм, затим доба дана, годишње доба...).

Општа тактичка обука јесте основа за програмирање индивидуалне тактичке обуке, која се заснива на карактеристикама појединца, на његовим општим и специфичним способностима. Зато се и користе средства тактичке обуке у односу на: конституционалне и техничко-тактичке карактеристике појединца.

Реализација тактичких задатака у конкретним ситуационим условима зависи од варијабилних фактора као што су: различити морфолошки типови преступника, различите моторичке способности преступника, техничка информисаност преступника, ментално здравље, хронолошка доб, пол....

На основу искустава са терена и ове систематизације могуће је осмислити конкретне задатке у тактичкој обуци, као што је постављање јасних и разумљивих задатака у тактичкој обуци (мисли се и на партнера и на извршиоца).

Како би тактичке задатке било могуће успјешно провести потребно је да полицијски службеник, поред моторичких, има и сљедеће способности: способност контроле стреса; способности брзе и прецизне процјене ситуације; способност антиципације; способност предвиђања противничких намјера; способност брзине доношења одлуке; способности проналажења најбоље тактике; способност процјене оптималне дистанце и висок ниво технике. Способност визуелне специјализације; перцептивно реаговање; перцептивна брзина; динамичка перцепција (перцептивни фактор – способност опажања и дискриминација елемената неке структуре, налажење или препознавање одређених елемената у перцептивном пољу, формирање цјеловитих структура), затим, емоционална стабилност (прије свега самопоуздање); жеља за успјехом; смјелост; упорност и реалистичност такође су веома значајни за реализацију моторичких програма.

Дакле, поред моторичких способности, когнитивне и конативне способности, али и едукабилност, незаобилазан су фактор у рјешавању, не само ситуационо-моторичких проблема, већ и других појавних облика из дијапазона полицијске дјелатности. Наиме, да би се ријешило било какав моторички проблем, потребна је когнитивна анализа моторичког проблема. Когнитивна анализа није битна само приликом уочавања моторичког проблема, него и касније, када се моторички проблем покуша практично ријешити. Тада је когнитивна анализа уско везана за процесе регулације, гдје је битна брза анализа повратних информација. Будући да било коју кретну активност везану за ситуационо-моторички проблем треба посматрати под видом пријема, задржавања и трансформације информација, што треба да произведе адекватну активност, нема сумње да су когнитивне способности од битног значаја за савладавање сложене ситуационо-моторичких проблема.

Надаље, познато је да различите, непредвиђене ситуације могу да изазову одређени поремећај динамичке равнотеже организма (поремећај хомеостазе организма, односно унутрашње стабилности организма), што негативно утиче на ефикасност одговарајуће, потребне реакције. Наиме, свака новонастала ситуација узрокује одређену врсту стреса, што захтијева процес прилагођавања насталим промјенама, тако да тијело увијек на одређени подражај одговара мобилизацијом расположивих снага (мисли се на конативне и интелектуалне способности). Ипак, ма колико да је лице адаптирано и отпорно на узрочнике стреса (стресоре), угрожавање физичког интегритета личности изазива неспецифичне реакције, које полицијски службеник (ПС) приликом обављања своје дјелатности, дозвољеним средствима, мора свести на одговарајући ниво понашања (прије свега, контрола агресивности и одбрамбених реакција). Дакле, за успјешну и ефикасну одбрану, као и превентивни напад, нужно је развити оптимални ниво отпорности на стрес, како би се створили услови за нормално расуђивање и реаговање. Вјежбањем и практиковањем СФО-а могуће је развијати одређене способности ПС које ће му омогућити брзу адаптацију на поремећај хомеостазе, а тиме пружи могућност одговарајуће и правовремене реакције на искрсли проблем. Практиковањем СФО-а у сложеним и различитим тренажним условима, ПС постаје резистентан (отпоран) на спољашње утицаје и непредвиђене ситуације, те постаје ефикаснији у обављању своје дјелатности. Резистентност полицијског службеника на тренутну опасност омогућава му да трезвено сагледа ситуациони проблем и правовремено донесе одлуку. Често је то превентивни напад на потенцијалног нападача (предузимање иницијативе прије нападача) са циљем нарушавања његовог интегритета. Предузима се без колебања, након "читања" противникових мисли, односно када је противник показао намјеру да ће напасти, дакле, прије

започетог напада. Ниво деструкције зависи од степена опасности који нападач може да проузрокује. Деструкција може бити дјелимична и потпуна, зависно од специфичности ситуације.

Само програмирање одбране и превентивног напада представља веома комплексну мисаону активност, која подразумева: сагледавање и схватање просторно-временских односа као цјелине; уочавање и препознавање противникове акције; упоређивање препознатог моторичког програма са програмом који треба да се реализује; избор одговарајућег програма; одабирање и додавање одговарајућих вриједности за одабрани програм (допуна моторичког програма) и давање наредбе за реализацију и реализација опструкције противникове акције (избегавањем, блокирањем, ударцем,...).

На крају, или на почетку, потребно је нагласити да успјешност рјешења ситуационо-моторичког проблема, са којим се полицијски службеник у обављању своје дјелатности може срести, зависи од нивоа обучености и психофизичких способности индивидуе достигнутих кроз процес обуке из СФО-а.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА

Спознаја да програмске садржаје, с обзиром на ограничено вријеме обуке, није могуће у потпуности усвојити у оној мјери која је неопходна за њихову утилитарност, условила је проширење фонда часова. Поред овога, искуство и пракса су показали да је, прилагођавањем програмских садржаја сваком појединцу, могуће осигурати минимум који треба да обезбједи успјешну реализацију моторичких програма, па самим тим и већу ефикасност у обављању професионалних задатака. Овоме иду у прилог и многобројна истраживања која се односе на физичке карактеристике вршњака а која говоре о морфолошким разликама, али и разликама у латентним способностима значајним за усвојеност знања, вјештина и умијећа. Истраживања су указала и на разлике у когнитивном и афективном нивоу међу појединцима истих узрасних категорија. Зато не треба посебно наглашавати да у случају организовања наставе једнаке за све (иако је група састављена од различитих појединаца) долази до великих губитака, односно до успоравања напредних с једне стране, док опет, с друге стране, појединци са скромнијим способностима с муком достижу неопходни минимум. То је довољно разлога да настава из СФО 4 буде конципирана на природним склоностима и способностима индивидуе, израженим кроз функционалност, иницијативу и индивидуалну снагу. Очекује се да ће овакав приступ и одговарајући садржаји из Специјалног физичког образовања 4, у одређеној мјери, удовољити потребама службе и захтјевима савременог друштва.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Гужвица, М., 2006, Докторска дисертација, Факултет спорта и физичког васпитања, Београд.
- [2] Јовановић, С., Касум, Г. и Митић, И., 2010, Систематизација средстава тактичке обуке у каратеу, Наука и карате спорт, Зборник радова, Нови Сад.
- [3] Милошевић, М., Зулић, М., Божић, С., 2001, Специјално физичко образовање, Београд.

TRACTATE ON SPECIAL PHYSICAL EDUCATION

Milan Guzvica

High School of Internal Affairs, Banja Luka, Republic of Srpska

Abstract: Special physical education 4 is a methodical and systematic process of learning and improvement of complex, variable motorical structures and their implementation in the conditions of low level of awareness. These structures happen in variable conditions related to space and time. As the most complex and demanding phase of training, it implies obtaining specific and very complex motorical programmes adapted to individuals. It concerns and upgrade of previously learned and acquired elements and their combinations, that enable managing in a given situation based on something familiar, with the purpose of successful and efficient performing of professional duties and obligations.

Key words: Special physical education 4, strategy, tactics, operation.

ОБРАЗОВАЊЕ И ОБУКА ЗАПОСЛЕНИХ У ПОЛИЦИЈИ

Мр Борислав Ђукић

Висока школа унутрашњих послова Бања Лука

E-mail: bobandjukic70@gmail.com

Апстракт: Образовање и обука запослених у полицији, као и у другим привредним и ванпривредним дјелатностима, има веома велики значај, поготово у савременим условима које диктирају турбулентне промјене у свим областима друштвеног живота. Само образован и едукован кадар, који влада одговарајућим вјештинама, спреман је да се ухвати у коштац са изазовима времена, У том смислу и одговарајућа технологија образовања и обуке, уз поштовање процедуре и стандарда достигнутих у инволвирању знања, једино може да гарантује одговарајући ниво и правовременост у образовању. Свако, па и најмање заостајање у знању, носи опасност од последица које је тешко санирати. Последице су утолико опасније када је ријеч о пољу безбједности, јер угрожавање људских живота и имовине усљед незнања или недовољне обучености је недопустиво.

Кључне ријечи: образовање, образовне потребе, циљеви образовања, „организација која учи“, „учеће“ дисциплине...

УВОД

У савременим условима, образовање и обука су међу најважнијим ставкама развоја људских ресурса. Тако је када су у питању све друштвене и привредне дјелатности, а свакако и послови безбједности, без обзира о ком облику и нивоу се радило. Модерни друштвени токови, убрзани развој науке и технологије, потреба проширења и усвајања нових знања и друго, фактори су који условљавају потребу перманентног образовања кроз каријеру запослених како би се обезбиједило адекватно функционисање сваке организације, па и полицијске.

У предузећима и привредним организацијама, знање и образовање постаје главни капитал и најважнија полуга развоја. Сматра се да недовољно улагање у образовање и обуку запослених, нужно узрокује губљење тржишне утакмице и заостајање предузећа. У том смислу се

повећавају издвајања за образовање и обуку запослених а све се више троши времена запослених у сврху образовања и овладавања потребним вјештинама. Посебно се то односи на руководство организације, односно менаџере, како се то популарно каже. Данас се од менаџера захтијева да све више радног времена посвете развоју запослених. Неки директори захтијевају од свих својих менаџера да питању образовања посвете 25% свог времена, док директор Централ електрика тврди да захтијева од менаџера да проведу 50% свог радног времена на образовању и развоју, јер сматра да би то могло да буде најважнија обавеза менаџерског посла (Сајферт, 2004: 156).

Слична ситуација је и када су у питању полицијски послови и полицијска организација. Промјене које се дешавају у систему друштвеног уређења и глобалне промјене у схватању и приступу полицијској дјелатности, условљавају потребу проширења основе полицијског образовања. Полицијска организација није више централизована, кружна, хијерархијска и бирократска организација која штити владајућу олигархију и стриктно извршава налоге владајуће структуре, већ организација која има битно другачије мјесто и улогу у друштвеном систему. Демократизација система друштвених односа, битно другачије релације са заједницом, нове технологије у раду, само су неки од фактора који условљавају потребу образовања и ширих знања запослених како би се одговорило савременим изазовима у борби против криминала. Не стабилно окружење, пријетње тероризмом, суштински нов приступ кроз рад полиције у заједници, нови облици финансијског и високотехнолошког криминала, такође су одлике савременог доба које се могу схватити и чему се може супротставити само едукован и оспособљен кадар.

Процес образовања иначе је сложена активност и један од најважнијих сегмената унутар менаџмента људских ресурса. У вези с овом дјелатношћу се користе различити термини, често као синоними, иако имају различита стручна значења, и то: учење, тренинг, образовање и развој.

Учење је стицање вјештина и знања чији резултат је релативно трајна промјена понашања. Кроз процес учења се усвајају знања и вјештине кроз образовање и праксу, а резултат је видљив на основу планиране промјене понашања.

Тренинг уопштено подразумијева програм увјежбавања неке физичке или интелектуалне вјештине, односно физичке или психичке карактеристике. Проводи се ради стицања специфичних знања и вјештина, потребних за обављање конкретног посла.

Образовање и обука запослених у полицији

Образовање односно едукација је процес ширења укупних знања и вјештина потребних за самостално дјеловање и одлучивање. Оно представља основу за даљи развој.

Развој је надоградња образовања и везан је за стицање знања и вјештина потребних за будуће изазове и захтјеве који тек долазе.

У савременим условима ове појмове је тешко међусобно раздвојити, јер се углавном планира шира едукација запослених, уз припрему за будуће изазове.

Утврђивање образовних потреба

Утврђивање образовних потреба представља прву фазу у процесу образовања и обуке у полицијској организацији. У овој фази се одређују знања и вјештине којима запослени у полицији требају овладати, као и људи које треба образовати. Ова фаза подразумијева анализу организације, посла и појединца. (Амићић, 2009: 91).

У вези с тим потребно је одговорити на нека суштинска питања, и то:

- која знања, вјештине и способности требају имати запослени за успјешно вршење посла и постизање циљева организације,
- који запослени немају уопште или имају недовољно знања и вјештина,
- да ли ће образовање ријешити мањкавости и обезбиједити потребна знања.

Анализа организације

Анализа организације усмјерена је на утврђивање образовних потреба из перспективе организације, њених циљева, пословне стратегије, организацијских јединица, културе, промјена, ресурса и могућности за образовање. Њен циљ је да утврди опште организационе потребе, али и однос према тренингу – оспособљавању у организацији. Основна питања у спровођењу организационе анализе јесу (Harris, 1997: 310):

- Која је пословна стратегија и који су циљеви организације, да ли су се промијенили у употреби у претходном раздобљу,
- Каква је повезаност организације са спољашним окружењем, да ли је спољашње окружење стабилно или турбулентно,

- Да ли се промијенила култура, клима и норма понашања организације,
- Које су импликације одговора на претходна питања за послове организације.

Претходна питања и одговори су значајни и са становишта полицијске организације, јер временом стратегија и циљеви се прилагођавају модерним условима дјеловања у односу на претходни период, а спољашње окружење и његова стабилност битно одређују мјесто и улогу полицијске организације као и приоритете рада у измијењеним условима. С обзиром на све већу отвореност и реакцију на окружење, полицијски систем трпи и промјене у смислу прилагођавања и дјеловања, што повратно утиче на прилагођавање система образовања новонасталим условима и специфичним потребама полицијске организације у датим околностима.

У вези са анализом организације је и анализа људских ресурса. Она је неопходна у смислу утврђивања стања у погледу тога „чиме се располаже“, како би се образовни процес усмјерио на неопходно школовање. У анализи људских потенцијала у сврху одређивања образовних потреба, полазиште чине три ситуације или „слике“ људских ресурса (Сајферт, 2003: 401):

- постојећа, која даје поглед постојећих знања и вјештина,
- потребна, која говори каква знања и вјештине би организација требала да има за успјешно обављање послова и постизање циљева,
- развојна, која се заснива на прогнози знања и вјештина у будућности.

Прва и друга ситуација пружају увид у непосредне образовне потребе које полицијска а и свака друга организација мора да задовољи како би се дјелатност успјешно одвијала, док трећа ситуација усмјерава како организовати и планирати образовање у будућности да би се адекватно реаговало на безбједносне изазове. Ова ситуација са аспекта рада полиције је изузетно значајна, јер само образован кадар, који влада потребним знањима и вјештинама, може да се ухвати у коштац са изазовима будућих времена. Криминалне структуре итекако улажу у свој техничко-технолошки развој, који је у данашње вријеме готово дневни, тако да свако заостајање у том смислу може имати несагледиве штете по друштво у цјелини.

Анализа посла

Ова врста анализе је важан извор информација за обављање послова у вези с менаџментом људских ресурса, па тако и за утврђивање потреба, садржаја и програма образовања. Анализа посла укључује, поред утврђивања послова и задатака за извршиоце и одређивање стандарда успеха у раду, и захтјеве које посао поставља извршиоцу. Кроз њу се дефинишу потребна знања, вјештине, способности и друге појединачне особине потребне за успјешно обављање посла. Код анализе посла, акценат треба ставити на значај и критичност неких задатака, тешкоће и проблеме у раду, те знања и вјештине потребне ради постизања одговарајућих стандарда. За анализу посла је битна и оцјена тежине и могућности стицања потребних знања и вјештина, дужина трајања потребног образовања, најбољи начини стицања знања, те процјена да ли је потребно тражити одређено знање прије пријема на одређени посао или ће се знање стицати кроз рад на одређеном радном мјесту.

На нивоу полицијске организације, послови и задаци појединачних извршилаца су дефинисани одговарајућим правилницима који оквирно прописују које активности су везане за одређено радно мјесто. Временом се листа послова и задатака или проширује због нових околности или се мијења технологија, методологија, приступ и слично. Некада прилагођавање новим потребама неће бити могуће кроз обављање службе, односно циљеви ће бити све даљи, тако да ће плански приступ образовању у складу са процијењеним потребама, бити неопходан. Када су у питању суштинске промјене везано за законску регулативу, радна мјеста према специфичним потребама и слично, образовање запослених је нужно.

Анализа појединца

Образовањем се стичу неопходна знања и вјештине појединца у вршењу конкретних послова и задатака, па је индивидуална анализа практично и најважнија карика у утврђивању образовних потреба. Анализа организације с једне стране даје оквир укупних потреба и смјера образовања, анализа посла указује на потребна знања и вјештине, а анализа појединца даје одговор на питање према коме усмјерити образовање. Такође, добија се одговор на питање која знања и вјештине треба да су предмет образовања, као и колики је раскорак између стварних знања и вјештина које има појединац и оних потребних за успјешно обављање послова и задатака радног мјеста.

Анализа појединца треба да одговори на питања:

- да ли је мањи учинак или незадовољавајућа радна успјешност, не?²² достатак потребних вјештина и знања,
- коме треба образовање,
- какво је образовање потребно,
- постоји ли индивидуална мотивација и спремност на образовање. (Сајферт, 2004: 165)

Уколико појединци у раду не постижу очекивано, односно дефиниса²² не циљеве, уколико то ствара проблеме организацији у функционисању, с одређеним посљедицама, уколико су узроци тога недостајућа знања и вјештине које се могу надомјестити образовањем, јасно је да постоји по²² треба едукације и усвајања потребних знања и вјештина.

У оквиру полицијске организације често се намеће потреба образовања појединаца за обављање специфичних послова и задатака који нису из домена редовних рутинских послова и послова за које се знања и вјештине обично не стичу током претходног школовања. Такав случај је, на примјер, с полиграфским истраживачима, за чијим услугама све више има потребе и биће и у будућности, а потребна су специфична техничка али и методичко-тактичка знања за успјешно обављање посла. Слично је и када су у питању преговарачи у случајевима талачких криза, гдје је, према тенденцијама у окружењу, могуће пројектовати потребу за обра²² зованим појединцима због опасности од терористичког и другог крими²² налног дјеловања које може произвести талачке кризе.

Циљеви образовања

Други корак у процесу образовања јесте утврђивање циљева који се желе постићи образовањем или усавршавањем. Према циљевима се конципирају образовни програми, али и утврђују критеријуми процјене успјешности. Постоје општи циљеви образовања, али и специфични, од²² носно посебни, који се желе постићи одређеним програмима.

Општи циљеви образовања

Ови циљеви се најчешће задовољавају образовањем појединаца, а најзначајнији су:

- подизање способности организације,
- побољшање радне успјешности,

Образовање и обука запослених у полицији

- актуелизовање знања и вјештина радника,
- избегавање менаџерског застаријевања,
- усмјеравање нових запослених,
- напредовање и каријера,
- рјешавање проблема у организацији.

Општим циљевима образовања се постиже раст и развој организације, али и већи индивидуални раст и развој појединца и свих запослених, као и успјех у каријери.

Посебни циљеви образовања

Образовни програми су обично усмјерени и на постизање неких посебних циљева који говоре о томе шта појединци који прођу едукацију треба да знају да раде, и буду способни да раде, односно како треба да се понашају.

Посебни циљеви морају бити у сагласности са општим циљевима, односно морају бити прецизни, реални и мјерљиви. Усмјерени су на она подручја у оквиру организације која треба промијенити или унаприједити.

Неки од посебних циљева су следећи:

- побољшање односа са корисницима услуга, нпр. у оквиру community policinga,
- мијењање ставова,
- подизање вјештине тимског рада и сарадње,
- ефикасније управљање временом,
- повећање способности рјешавања проблема,
- овладавање специфичним методама и радним поступцима,
- подизање нивоа креативности и креативног рјешавања проблема,
- снижавање трошкова рада,
- подизање квалитета производа и управљање квалитетом,
- повећање нивоа вјештине управљања конфликтима и друго.

Циљеви треба да се постављају за различите образовне потребе, групе и програме. Сваки циљ треба описати:

- пожељно понашање,
- услови под којима понашање треба да се догоди,
- критеријуми успјеха према којима се процјењује понашање обучаване особе. (Cascio, 1995: 358)

Неопходно је да се образовни циљеви рашчлане на специфичне димензије и облике понашања и да се прецизно одреди оно што ће запослени знати, радити или неће радити након обуке.

Модерни образовни трендови – „организација која учи“

Као наставак претходно реченог, може се додати и то да су сљедеће двије фазе у процесу образовања у полицији утврђивање садржаја образовних програма и утврђивање метода и техника образовања и обуке.

Међутим, у модерним условима брзог техничко-технолошког развоја, промјене социоекономског амбијента, потребе за методолошким новим приступом, све се више као о тренду у образовању говори о „организацији која учи“. Модерне организације теже да буду у току свих промјена у окружењу, да посједују неопходну информацију, искуство и знање. То су организације које су схватиле да учење и ново знање постаје кључ успјеха, а образовање основа за будуће богатство. (Handy, 1996: 231)

Битна разлика између традиционалне и „учеће организације“ јесте рјешавање проблема. Традиционална је усмјерена на ефикасност, а друга тежи идеји рјешавања проблема. У њој су сви укључени у идентификацији и рјешавању проблема, омогућујући организацији да континуирано експериментира ради мијењања, побољшавања и повећања капацитета, те да расте, учи и остварује сврху постојања.

У литератури се говори о пет „учећих“ дисциплина које свака, па и полицијска организација мора да има у виду, уколико жели да постане учећа организација.

Лично усавршавање

Подразумијева да су сви запослени одговорни за лично усавршавање и проширење способности а организација треба да подржи експериментисање, иновације и тежње ка позитивним промјенама.

Организација и запослени разматрају успјехе и неуспјехе, као оријентир за поступање у будућности.

Ментални модел

Овај модел подразумијева превазилажење увријезених рутина у раду и формирање адекватних менталних модела који ће обезбиједити најбољу реакцију у датом моменту.

Заједничка визија

Визија представља поглед на будућност и основу за адекватно усмјеравање организације. Она као путоказ усмјерава, организује, контролише и интегрише запослене. Заједничка визија гради приврженост појединца групи и веома је важно да се утврди да запослени разумеју и прихватају визију.

Тимско учење

Тимско учење постоји када двије или више индивидуа уче из истог искуства или активности. Учењем у тиму се развија конверзација међу запосленима као и вјештина размишљања, тако да се у групи развијају и побољшавају способности више него при простом збиру појединачних талената.

Системско размишљање

Карактеристика „организације која учи“ јесте стручност системског рјешавања проблема, учење на сопственом искуству и искуству других и брзи трансфер знања. Системско размишљање помаже да се види шта треба мијењати у организацији како би се побољшала ефективност и ефикасност.

Из изложеног је видљиво да концепт модерног полицијског образовања мора почивати не само на традиционалним моделима и процедурама ступима образовању запослених, већ је потребно створити амбијент „организације која учи“, колико год је то могуће. Само на такав начин ће се обезбиједити брз трансфер знања, што је кључни фактор за хватање у коштац са изазовима модерног доба, које не трпе одлагање ни за кратко. У противном, раскорак између знања запослених и безбједносних проблема у окружењу ће бити све већи, а тиме полицијска организација губи мјесто и улогу коју има у друштвеном систему.

ЗАКЉУЧАК

Модерни друштвени токови, све бржи развој науке и технологије и потреба усвајања нових и специфичних знања уз концептуално нови приступ, условљаваће и адекватан одговор на питање образовања запослених у полицији.

Полицијска организација посљедњих деценија је претрпјела веће промјене у смислу саме стратегијске оријентације (на примјер приступа да превасходни циљ није статистика о броју инцидента већ субјективни осјећај безбједности), а да се не говори о промјенама у окружењу и техничко-технолошким иновацијама.

Све то условљава, с једне стране, потребу и обавезу појединаца у организацији да се самостално образују и припремају за изазове, а са друге стране обавезу организације да кроз планирање адекватних образовних програма буде у току са изазовима времена. Поред традиционалних образовних садржаја, пажња ће се морати усмјерити и на образовне садржаје који су везани за безбједносне изазове какви су тероризам, оружје за масовно уништење, и друго што може бити безбједносни изазов у будућности.

Безбједносне изазове ће бити могуће предуприједити само адекватним знањем, уз поштовање достигнућа „науке о образовању“, те брзим трансфером знања према конкретним проблемима.

Литература:

- [1] Амићић, Г.: Специфичности управљања људским ресурсима у полицији Републике Српске, Бања Лука, 2009.
- [2] Сајферт, З., „Предузетништво“, Технички факултет Михајло Пупин Зрењанин, 2003.
- [3] Сајферт, З., „Менаџмент људских ресурса“, Технички факултет Михајло Пупин Зрењанин, 2004.
- [4] Cascio F.W., Managing Human Resources – Productivity, Quality of work life, Profits, New York, McGraw Hill, 1995.
- [5] Handy, Ch., The new language of organizing and its implications for leaders, Hassebein, F. Et., The leader of future, San Francisko, CA, Joosey – Bass, 1996. год., стр. 231.
- [6] Harris, M.: Human Resource Management – A practical Approach, Forth Worth, TX, The Dryden Press, 1997.

EDUCATION AND TRAINING OF POLICE EMPLOYEES

Borislav Djukic, MA

High School of Internal Affairs Banja Luka

e-mail: bobandjukic70@gmail.com

Abstract: Education and training of police employees, as well as of those employed with other commercial and non-commercial activities, is of great importance, particularly in modern conditions that dictate turbulent changes in all areas of life. Only educated, trained and skillful staff is ready to deal with the challenges of modern times. In those terms, only appropriate technology of education and training, along with respecting procedures and standards reached in the area of knowledge, can altogether guarantee certain level and timeliness in education. Each, even the least backwardness in knowledge, carries the danger of consequences that are difficult to repair. These consequences are even more dangerous when it comes to security, since endangering human lives and property because of lack of knowledge or insufficient training is inadmissible.

Key words: education, educational needs, education objectives,"learning organization","learning" disciplines...

ЗНАЧАЈ ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА У СИСТЕМУ БЕЗБЈЕДНОСТИ

Мр Дражан Еркић⁵³

Јединица за Подршку СЈБ Зворник

Апстракт: У периоду који је иза нас, али и садашњем и будућем, без сумње, безбједност је била и остала веома значајна за друштво. Посебно данас, у вријеме велике технолошке експанзије, отворености граница, развоја међународног саобраћаја и трговине, пролиферације оружја за масовно уништење, стварају се и те како добри услови за појаву различитих облика безбједносних пријетњи, па многе земље безбједности придају нарочито велику важност. У тежњи да остваре што већи степен безбједности, државе се ослањају на своје субјекте безбједности, међу којима полиција има посебно мјесто. У настојању да се створи што јача и успјешнија полиција, много се улаже у образовање њених кадрова. образовање полиције није једноставан посао, напротив, безбједносно и одбрамбено образовање полиције на почетку 21. вијека подразумијева нови концепт дјеловања и примјене практичних и теоријских безбједносно-одбрамбених искустава, односно реформисање образовног система у циљу изналажења ефикасног метода супротстављања новим пријетњама и изазовима националној (колективној) безбједности држава. Нови концепт и метод образовања, заснован на међународним искуствима других земаља, дјелимично је пренесен и у систем образовања, усавршавања и обуке полиције Републике Српске и БиХ. образовање и усавршавање полиције је веома битан задатак, а посебно у постсоцијалистичким земљама, гдје је то и нужан услов за улазак у Европску унију и приступ појединим међународним безбједносним органима. У самом систему образовања посебно треба тежити професионализацији полиције због раширености безбједносних пријетњи и глобализације. Без обзира на постојећи концепт који постоји и који се ослања на међународна полицијска искуства, тежње ка што бољем полицијском образовању и обуци треба поспјешивати и прилагођавати потребама друштва и специфичностима друштвено-политичког и безбједносног амбијента.

Кључне ријечи: полиција, образовање, обука, безбједност, методи и концепти обуке и образовања и усавршавања.

⁵³ Командир Јединице за подршку Зворник.

УВОД

Од најстаријих времена проблеми око успостављања јавног реда и мира били су поље интересовања многих људи, а нарочито оних који су се подробније бавили науком. Људи су одувјек тежили да буду безбједни и да створе безбједан амбијент у којем могу да живе и раде. Свакако да је безбједност људи и њихове имовине била угрожавана на разне начине. У зависности од тога како се друштво развијало, појављивали су се и неки нови облици и пријетње којима се угрожава безбједност. У сусрет новим безбједносним пријетњама и изазовима, сва друштва покрећу низ мјера и активности како би се на адекватан начин заштитила и тиме створила добре предуслове за развој и просперитет у свакој сфери друштвеног живота и рада.

Дакле, безбједност (сигурност) као дјелатност заокупља човјека још од његовог настанка, са спознајом о могућим факторима угрожавања од других људи и од природних сила (поплаве, земљотреси итд.). Човјек је одувјек тежио да сам или путем интеграционих веза са осталим индивидуумама или заједницама успостави сигурносне механизме као елементе заштите личног или пак колективног интегритета. Тежња човјека ка универзалној слободи, односно стални покушај да путем разних облика друштвеног дјеловања успостави апсолутну сигурност, резултирала је дивергентним и друштвено неприхватљивим нормама понашања. Не постоји апсолутна сигурност. Могуће је постићи одређени ступањ сигурности који задовољава и омогућава увјете нормалног живота, без изванредних и непредвидљивих ситуација или догађаја. Ипак, у савременим међународним односима, када су државе суверени носиоци власти са својим инструментима присиле (војска, полиција и други органи), сигурност треба да представља „првенствено њену системску дјелатност... суштински, то је стање у којем је обезбијеђен уравнотежени физички, духовни, друштвени и материјални опстанак појединца и друштвене заједнице у односу према другим појединцима, друштвеним заједницама и природи“.^[1]

У односу на суштину и стварно значење безбједност се може дефинисати као стање организација и функција безбједности. Безбједност као стање представља заштићеност неког добра, вриједности и текови друштва. У политичко-безбједносном смислу она обухвата цјелокупну заштићеност државе од свих видова субверзивне делатности спољњег и унутрашњег непријатеља и других штетних дјелатности и утицаја.

^[1] Абазовић, Д. М.: *Државна безбједност – увод и темељни појмови*, Факултет криминалистичких наука Сарајево, Сарајево, 2002, стр. 2.

Као функција, безбједност је нераздвојни атрибут државе, без обзира на карактер уређења, политички систем и облик власти. Безбједност у најширем политичкоправном смислу обухвата мјере и активности чувања и заштите од угрожавања независности и интегритета једне земље (државе, нације) и унутрашњег уставног и правног поретка.⁵⁴

Један од основних предуслова за борбу против различитих облика угрожавања безбједности јесте да се створе јаки субјекти безбједности, а то су прије свега војска и полиција. Оба ова субјекта безбједности имају за циљ да се боре против различитих облика угрожавања, с тим што се војска користи за безбједност од угрожавања вањског непријатеља, а полиција дјелује унутар националних граница и бави се унутрашњом безбједношћу. У данашње вријеме повећава се потреба за јачањем субјеката безбједности, посебно полиције која дјелује на унутрашњем плану, првенствено због сијасет пријетњи унутар националних граница. Данас, више него икада, велику пријетњу држави представљају све чешћа политичка нестабилност и кризе како у земљи, тако и у земљама окружења, а и манифестују се првенствено у земљама које су у процесу транзиције. У вези с тим, можемо посматрати како нову тако и савремену улогу и мјесто полиције у систему безбједности, посебно што војска, тј. оружане снаге нису више главни носиоци безбједности. Због све већег раста безбједносних пријетњи, данас више него икада постоји потреба што већег повезивања и међузависности савременог глобалног друштва. То повезивање глобалног друштва у безбједносном смислу захтијева брзу и перманентну размјену безбједносних података, опреме и људства, а посебно образовања и усавршавања полиције на свим нивоима њеног дјеловања и поступања. Њено образовање мора да иде у правцу потреба друштва, а и посљедица по безбједност које са собом носи глобализација.

МЈЕСТО И УЛОГА ПОЛИЦИЈЕ У СИСТЕМУ БЕЗБЈЕДНОСТИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И БиХ

Држава се од свог настанка, поред старања о безбједности у односу према спољњем окружењу тј. другим државама, мора старати и о другом аспекту своје безбједности, унутрашњој безбједности.⁵⁶

Основни субјект који се стара о унутрашњој безбједности у већини националних друштава јесте полиција.

Како наводи Д. Гаћеша, „Полиција је дефинисана као јавна служба која је организована у складу са законом, а чији задатак се састоји у

⁵⁴ Стајић, С. Љ., Гилановић, Џ.: *Основи безбједности*, Полицијска академија Београд, Београд, 1994, стр. 27–28.

⁵⁶ Вејновић, Д.: *Дефендологија – друштвени аспекти безбједности модерне државе*, Виша школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2002, стр. 351.

одржавању и примјени права, одржавању јавног реда и мира и пружању помоћи у ванредним ситуацијама“.⁵⁷

Да би сачувала своје основне вриједности, свака држава мора организовати механизам за заштиту тих вриједности. У склопу цјелокупног механизма заштите, полиција представља један од њених главних елемената. Она је та која води борбу против криминалитета и других социјално-патолошких појава на првој борбеној линији гдје владају најсуровији услови рада.

Сагласно томе, појам полиције са аспекта његове савремене димензије могуће је различито одредити. Ту постоје значајне тешкоће, како због различитих организационих модела, тако и због битно различитих задатака које полиција има у појединим земљама. С обзиром на све ово, могло би се закључити да се данас ријеч полиција првенствено користи да означи посебно организовану службу или више служби за одржавање јавног реда и поретка, за превенцију и репресију криминалитета и извршавање закона, као и припаднике те службе, односно тих служби. Полиција је најистуренији орган у спречавању угрожавања безбједности. Тек када се почела старати о унутрашњем реду, држава је постала правна установа у пуном смислу ријечи – а тај посао повјерила је полицији. Полиција у оквиру своје дјелатности обавља разноврсне послове, а основни послови, па самим тим и основна функција полиције јесте заштита јавног реда и поретка. Полиција ове послове врши у име и за рачун државе, пошто полицијски послови представљају посебан подсистем државне управе путем којих држава врши један дио своје власти. Иако је широк спектар полицијских послова, у суштини је функција полиције јединствена, будући да сви ти полицијски послови чине укупну дјелатност полиције. Дакле, иако је полицијска активност вишеструка и чини је више група послова, свака у посебном правном режиму, сматра се да вршењем тих различитих активности полиција доприноси остваривању различитих правних функција државе, тј. функције управе, судства и законодавства. Из овог произилази да, иако је државни орган управе, полиција обавља само један дио послова који се могу сврстати у управноправне послове, док значајан дио послова које она обавља имају кривични, прекршајни и нормативни карактер.⁵⁸

---

⁵⁷ Гаћеша, Д.: *Оперативни рад полиције на безбједносном сектору*, Удружење дефендолога Републике Српске, Бања Лука, 2001, стр. 15.

⁵⁸ Пена, У.: *Рад полиције у заједници и његова имплементација са посебним освртом на БиХ*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2006, стр. 32–35.

Полиција предузима мере из надлежности министарства унутрашњих послова ради остваривања јавне безбједности. Осим тога, предузима и хитне мјере које су неопходне за отклањање непосредне опасности за људе и имовину, када не могу да их правовремено предузму други надлежни органи. Пружа и помоћ органима државне управе, органима територијалне аутономије и локалне самоуправе, правним и физичким лицима у случају опште опасности изазване природним непогодама, епидемијама или другим облицима угрожавања.⁵⁹

Наиме, све ово говори о значајној улози полиције у систему безбједности, а посебно у Републици Српској, која се данас више него икада ослања на полицију, с обзиром да се на услуге оружаних снага не може тако директно и брзо ослонити, како због самог њиховог устројства, тако и због политичкоправног оквира дјеловања. Положај и улога полиције и њена организација различити су од друштва до друштва, зависно од фактора карактеристичних за свако друштво. Без обзира на њену организацију и начин дјеловања, улога полиције као субјекта безбједности је изузетно велика.

ОБРАЗОВАЊЕ, ОБУКА И ШКОЛОВАЊЕ ПОЛИЦИЈЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПској И БиХ

Међу свим критеријумима при селекцији кандидата, захтјеви у погледу претходног образовања су у протеклих пола вијека доживјели највеће промјене. Основни узроци томе јесу општи пораст нивоа образовања становништва и тежња полиције да се коначно професионализује. Оскудно образовање полицајаца не може ни друштву да гарантује да ће полицијски задаци бити извршавани коректно, посебно због измијењених потреба окружења. Сагласно томе, данас се у већини европских земаља као минимум претходног образовања захтијева потпуно средњошколско образовање, а међу полицајцима је све већи број оних са дипломом више школе или факултета. У појединим земљама се могу пријемити и кандидати без формалног средњег образовања (нпр. у Великој Британији), с тим што се за такве кандидате организују пријемни тестови из општег образовања, а њихово образовање се употпуњује джим програмима обуке. У цјелини гледано, број полицајаца без формалног средњег образовања своди се на минималан проценат. Слично је стање и у појединим ваневропским земљама. Корак даље у усавршавању овог критеријума селекције представља специфицирање врсте средње школе и студија које су најпогодније за успјешно похађање обуке и рад у полицији. Земље које то чине, обично преферирају средње школе које

⁵⁹ Мијалковић, В. С.: *Национална безбједност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009, стр. 326.

пружају солидно опште образовање (типа наше гимназије), одређене техничке школе и школе које припремају кадар за јавну управу, а у погледу факултетских студија, цијене се право, политичке науке, социјални рад, јавна управа, техника, и сл. Наведене промјене, мада могу представљати разлог за велико задовољство, поготово у поређењу са традиционално сиромашним образовањем полицајаца у прошлим временима, још увијек не могу представљати сигуран пут за пуну професионализацију полиције.⁶⁰

Побољшање система стручног изграђивања кадра представља и један од круцијалних услова за истинску професионализацију полиције. Обука и школовање полицијског кадра чине главне методе теоријског и практичног припремања људи за полицијску службу. У начелу, теоријско и практично припремање људи за службу (стручно изграђивање или формирање кадра) одвија се прије ступања у службу, на почетку службе и током читаве службе. Појмови обуке и школовања полицијског кадра дјелимично се садржински преклапају, што је и разумљиво с обзиром на чињеницу да су то два метода истог процеса – изграђивања кадра. Обука има за првенствени циљ практично учење вјештина потребних за полицијски посао, али она обухвата и одређене теоријске садржаје. Као примарни циљ школовања полицијског кадра се појављује усвајање теоријског знања, као и практичних вјештина. Ради избјегавања конфузије, овдје под обуком (енгл. *training*) подразумејемо изграђивање кадра на курсевима и сличним облицима обуке, који се практикују прије, на почетку или током службе. За разлику од тога, под школовањем (енгл. *education*) подразумејемо специјализовано средње, више и високо формално образовање за полицијску професију.⁶¹

Стручно оспособљавање приправника и стручно усавршавање других својих професионалних припадника обезбјеђује министарство унутрашњих послова, у складу са законом.⁶²

Када се говори о полицијском дјеловању на подручју Републике Српске и БиХ, треба рећи да су на основу Анекса 11 Дејтонског мировног споразума, уз сталну помоћ међународне заједнице, као и реалних потреба за примјеном новог метода полицијског дјеловања, успостављене двије главне институције за обуку и образовање полицијских снага у Босни и Херцеговини:

⁶⁰ Милосављевић, Б.: *Наука о полицији*, Полицијска академија Београд, Београд, 1997, стр. 535–536.

⁶¹ Исто, стр. 548–549.

⁶² Милетић, С.: *Полицијско право I*, Полицијска академија Београд, Београд, 1997, стр. 311.

- a) Полицијска академија Федералног министарства унутрашњих послова – Сарајево, и
- b) Полицијска академија Министарства унутрашњих послова Републике Српске – Бања Лука и Висока школа унутрашњих послова.

Полицијска академија Федералног МУП-а

Прије оснивања Полицијске академије ФМУП-а у октобру 1998. године, за потребе школовања и образовања службеника за провођење закона тадашњег РСУП-а БиХ⁶³, у Сарајеву је 1970. године отпочела с радом Средња полицијска школа унутрашњих послова, као самостална институција за обуку полиције у Босни и Херцеговини. Прије тога, будући полицијски службеници оспособљавали су се на курсевима у трајању од шест мјесеци. Осим тога, право на упис имали су кандидати са завршеним осмогодишњим образовањем. У почетку је школовање трајало три године, касније четири, а једно вријеме примали су се кандидати на двогодишње школовање са претходно завршена два разреда средње школе (школовање без општеобразовних предмета), да би опет било уведено четворогодишње школовање. Настава и обука су се изводиле претежно теоријски, док је практични дио подразумијевао одређене полицијске или пак војне вјежбе.⁶⁴

На основу Опћег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, те у складу с Анексом 11 Споразума, као и закључком о реконструкцији полиције у Босни и Херцеговини уграђеним у Бон-Петерсбуршки споразум из 1996. године, уз снажну помоћ међународне заједнице и њених институција у БиХ у октобру 1998. године отпочела је у Сарајеву с радом Полицијска академија Федералног министарства унутрашњих послова. Новоуспостављена институција намијењена је за школовање и стручно оспособљавање кадрова за потребе Федералног министарства унутрашњих послова и кадрова за потребе кантоналних министарстава унутрашњих послова, с тим да је с радом престала дотадашња Средња полицијска школа. Осим тога, Полицијска академија из своје надлежности врши обуку руководног кадра, специјалистичку обуку, обуку из руковања оружјем, и перманентну обуку полицајаца из постојећих агенција за provedбу закона, те обуку за потребе агенција за заштиту људи и имовине.⁶⁵

⁶³ РСУП БиХ – Републички секретаријат унутрашњих послова Босне и Херцеговине.

⁶⁴ Спахић, Т.: *Полицијска обука у Европи*, Felix Verlag, Holzkirchen, 2005, стр. 118.

⁶⁵ Закон о заштити људи и имовине, „Службене новине ФБиХ“, бр. 50/2002.

Нови концепт обуке за нову стратегију полицијског дјеловања изводи се уз примјену “нове педагогије”, односно увјежбавањем полицијских радњи и поступака на стварним ситуацијама, као и уз већу сарадњу полиције са локалном заједницом, те уз поштовање људских права и друштвених вриједности.

Нови концепт школовања полиције подразумијева и нови концепт пријема кандидата. У Средњу полицијску школу кандидати су пријемани након завршетка основне школе или после завршетка два разреда средње школе. Нови начин подразумијева пријем кандидата из грађанства са завршеним средњошколским образовањем, за основну полицијску обуку за чин полицајац која траје дванаест мјесеци. За чин млађи инспектор кандидати се уписују након факултетског образовања, и обука траје шест мјесеци. Основна полицијска обука се изводи по принципу 7+4+1, односно седам мјесеци теоријске обуке, четири мјесеца практичне обуке и мјесец дана припрема за завршни рад, док за чин млађи инспектор обука траје 4+2, четири мјесеца теоријске обуке и два мјесеца практичне обуке, уз израду завршног рада.⁶⁶

Полицијска академија Министарства унутрашњих послова Републике Српске

У оквиру Министарства унутрашњих послова РС, као посебна организациона јединица за потребе школовања, образовања и стручног усавшавања полицијских кадрова налази се Управа за полицијско образовање. У оквиру Управе за полицијско образовање организоване су Полицијска академија и Висока школа унутрашњих послова. Међутим, прије оснивања Управе за полицијско образовање 2002. године послови образовања и обуке полицијских кадрова били су у надлежности Центра за образовање кадрова МУП-а РС (1994). Измјенама и допунама Закона о унутрашњим пословима (1995) основана је Виша школа унутрашњих послова и Средња школа унутрашњих послова у надлежности Школског центра МУП-а.⁶⁷

На основу Општег оквирног споразума за мир у БиХ и закључка са Мадридске конференције о реконструкцији полиције, а уз уважавање потребе и новог концепта школовања и професионализације полиције, 1999. године основана је Полицијска академија у Бањој Луци. Полицијска академија МУП-а РС, а на основу Закона о унутрашњим пословима РС („Сл. Гласник РС“, бр. 48/03), врши послове стручног оспособљавања и усавшавања службеника МУП-а путем основне обуке, као и школовање и образовање полицијских службеника за потребе МУП-а РС и дру-

⁶⁶ Закон о полицијским службеницима ФБиХ, „Сл. новине“, бр. 27/2005.

⁶⁷ Шипе <http://www.education.muprs.org/istorijat.html>

гих агенција за провођење закона у Босни и Херцеговини. Основна полицијска обука, а у складу са Законом о унутрашњим пословима РС и потребама МУП-а, за чин полицајац односно млађи инспектор, траје дванаест односно шест мјесеци. Полазници основне полицијске обуке бирају се путем јавног конкурса из грађанства. Према плану и програму основна полицијска обука се изводи у три фазе, и то: прва фаза траје осам мјесеци, а подразумијева теоријско образовање кандидата, друга фаза подразумијева практични дио обуке у организационим јединицама Управе полиције (ЦЈБ)⁶⁸ у трајању од четири мјесеца, трећа фаза подразумијева систематизацију теоријског и практичног дијела обуке и након тога приступа се изради завршног рада. Осим за потребе школовања путем основне полицијске обуке, Полицијска академија спроводи и организује специјалистичке обуке, курсеве и разне семинаре. Континуитет образовања за потребе МУП-а РС настављен је оснивањем Више школе унутрашњих послова (1995), а касније Високе школе унутрашњих послова у Бањој Луци.⁶⁹

Управа за полицијско образовање обавља послове од посебног значаја за Министарство, а то су послови школовања, стручног оспособљавања и усавршавања кадрова за рад у Министарству. У том смислу Управа припрема наставни план и програм, израђује приједлоге, планове и програме школовања за стицање четвртог, шестог и седмог степена образовања, обезбјеђује интернатске услове за смјештај и исхрану, као и слободне активности студената, полазника курса и других облика стручног усавршавања, бави се научноистраживачком и издавачком дјелатношћу, врши и друге послове из своје надлежности. У оквиру Управе постоје и обављају послове образовања Полицијска академија и Висока школа унутрашњих послова.⁷⁰

Полиција у Републици Српској је организована као јединствена централизована полицијска организација, која функционише у складу са Уставом РС и Законом о унутрашњим пословима РС и другим нормативноправним актима из области унутрашњих послова. Основна полазишта на којима се заснива цјелокупна организацијска структура МУП-а РС јесу територијалност, централизована организација, функционална ефикасност, руководна линијска структура, централизована проточност информација и ауторитативност хијерархијских нивоа.⁷¹

⁶⁸ ЦЈБ – Центар јавне безбједности.

⁶⁹ Виша школа унутрашњих послова на приједлог МУП-а РС, а сходно одлуци Владе РС број 02/1-02-734/02. од 23.07.2002. године, постала је Висока школа унутрашњих послова.

⁷⁰ Јовичић, Д.: *Улога полиције Републике Српске у имплементацији Дејтонског мировног споразума*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2005, стр. 50.

⁷¹ Ibidem, 61.

По Маслешу, такође „У Федерацији је полиција организирана на децентрализованим основама са благим елементима координације, док се у Републици Српској ради о јединственој централизованој полицијској организацији“.¹⁰²

ЗАКЉУЧАК

Данас, на почетку 21. вијека, демократска друштва, како у свијету, тако и код нас, посебно пуно очекују од полиције; с једне стране поготово пуно се очекује у борби против свих врста и облика криминалитета (наркокриминала, тероризма, високотехнолошког криминала и сл.), а с друге стране, у савременој фази процеса глобализације, да дјелује у оквиру владавине права, штитећи двије темељне вриједности, људска права и демократију. Понашање полиције се може сматрати и једним од индикатора квалитета демократије у земљи. Да би оправдала очекивања друштва, посебу пажњу, како полицијски менаџмент у оквиру Министарства унутрашњих послова, тако и држава у глобалу, учачава а и подржава значај улоге полицијског образовања у систему безбједности. Данас, можда више него икада, показује се да је нужан услов у квалитетној борби полиције против свих видова криминала, а посебно високог технолошког, незамислив без сталног и перманентног полицијског образовања и усавршавања. Стереотипан рад, стихијско и непланско дјеловање и поступање полиције је већ одавно неупотребљиво и бескорисно. Полицијске структуре морају ићи у корак с временом, стално пратити негативне криминалне појаве и технолошка достигнућа која су потребна како би се адекватно одговорило и заштитило друштво и његове вриједности. Пратећи савремене безбједносне токове, полиција мора да свакодневно прати и потребе локалне заједнице, а и то се постиже ваљаном и добро осмишљеном обуком и образовањем кадра. Осавремењавање рада и укупна реформа полиције незамислива је без модерно успостављеног система полицијског образовања и обуке. Напредак који је учињен у реформи основне полицијске обуке данас је препознатљив и неспоран, али се у будућности мора много више улагати и у друге видове полицијског образовања и обуке на свим нивоима рада и дјеловања. Процес реформе полицијске обуке није завршен и још увијек има простора да се он учини бољим, савременијим и ефикаснијим.

Мноштво закона донесених да се регулише и формирање Агенције за школовање и стручно усавршавање полицијских кадрова, осигурава само правне услове за обједињавање програма за образовање и обуку полицијских структура у Републици Српској и БиХ. Нажалост, од политичке воље унутрашњих политичких елита у Републици Српској и БиХ и све чешћих међународних политика које утичу на унутрашњу

---

¹⁰² Маслеша, Р.: *Теорије и системи сигурности*, Магистрат, Сарајево, 2001, стр. 641.

безбједност, зависиће и квалитет образовања и обуке полиције Републике Српске и БиХ и њихово прилагођавање савременим пријетњама и изазовима безбједности.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Абазовић, Д. М., *Државна безбједност – увод и темељни појмови*, Факултет криминалистичких наука, Сарајево, 2002.
- [2] Вејновић, Д., *Дефендологија – друштвени аспекти безбједности модерне државе*, Виша школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2002.
- [3] Гаћеша, Д., *Оперативни рад полиције на безбједносном сектору*, Удружење дефендолога Републике Српске, Бања Лука, 2001.
- [4] Јовичић, Д., *Улога полиције Републике Српске у имплементацији Дејтонског мировног споразума*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2005.
- [5] Маслеша, Р., *Теорије и системи безбједности*, Магистрат, Сарајево, 2001.
- [6] Мијалковић, В. С., *Национална безбједност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009.
- [7] Милетић, С., *Полицијско право I*, Полицијска академија, Београд, 1997.
- [8] Милосављевић, Б., *Наука о полицији*, Полицијска академија, Београд, 1997.
- [9] Пена, У., *Рад полиције у заједници и његова имплементација са посебним освртом на БиХ*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2006.
- [10] Спахић, Т., *Полицијска обука у Европи*, Felix Verlag, Holzkirchen, 2005.
- [11] Стајић, Љ., Гилановић, Ч., *Основи безбједности*, Полицијска академија, Београд, 1994.
- [12] Закон о унутрашњим пословима Републике Српске, Сл. гласник, бр. 48/03.
- [13] Закон о полицијским службеницима ФБиХ, Службене новине, бр. 27/2005.
- [14] Закон о заштити људи и имовине, Службене новине Ф БиХ, бр. 50/2002.
- [15] <http://www.education.muprs.org/istorijat.html>

IMPORTANCE OF POLICE TRAINING IN THE SECURITY SYSTEM

Drazan Erkić

Commander of the Support unit Zvornik

Abstract: Looking at the period of time that is behind us, the present and the future, in each period the security was and still is undoubtedly a very interesting concept. Especially now at a time of great technological expansion, open borders, the development of international transport and trade, proliferation of weapons of mass destruction creates very good conditions for different types of security threats, and many countries of the World and Europe attach great importance to safety. Countries rely on their subjects of security in an attempt to achieve a greater level of security and police has a special place. There are great investments for the staff to create a stronger and more successful as the police. Police training is not an easy job, on the contrary, the security and defense training for the police of the 21st century implies a new concept of action and application of theoretical and practical security and defense experience and reforming the education system in order to find an efficient method to counteract the new threats and challenges of the national (collective) security of the state. A new concept and method of education, based on the international experience of other countries is partly transferred into the education system, specialization and training of police in Republic of Srpska and BiH. Education and advanced training of the police is a very important task, especially in the post-socialist countries where it is a necessary condition for entry into the European Union and individual approach to international security bodies. Efforts should be made in the system of education to professionalize police because of widespread security threats and globalization. Aspirations towards a better police training and education should facilitate and adapt to the needs of society and the specific socio-political and security environment, regardless of the concept that already exists and which relies on the experience of international police.

Key words: police, education, training, safety, methods and concepts of training and education and specialization.

**КОНТИНУИРАНА ЕДУКАЦИЈА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА
– КЉУЧ ЗА УСПЈЕШНО СУПРОТСТАВЉАЊЕ ОРГАНИЗОВАНОМ
КРИМИНАЛИТЕТУ**

Мр Веско Перић

Мр Зоран Шарчевић

e-adresa peric.vesko@hotmail.com i sarcevic_zoran@yahoo.com

МУП РС, ЦЈБ Бијељина, ПС Угљевик

Апстракт: На основу искустава појединих земаља, као и научног проучавања феномена организованог криминалитета, постало је јасно да само репресија није довољна да би се ова појава свела на маргинални ниво у којем свако друштво може несметано функционисати. Превентивним приступом проблему организованог криминалитета, нужно се долази до позитивних резултата у његовом спречавању. Такође, појава нових организованих облика криминала нужно захтијева адекватно школовање полицијских снага, те њихово допунско стручно усавршавање, како би се на одговарајући начин супротставиле тој појави.

Кључне ријечи: организовани криминалитет, едукација, стручно усавршавање.

УВОД

Криминалитет као друштвено негативна појава прати људско друштво кроз све епохе његовог развоја. Са развојем друштва мијењају се облици и видови испољавања криминалног дјеловања. На данашњем степену развоја људског друштва криминалитет се појављује на сасвим новом нивоу друштвене опасности, тј. пријети да у потпуности преузме власт, стичући финансијску и политичку моћ. Најопаснији облици испољавања криминала у савременом свијету названи су организовани криминал. Организовани криминал врше организоване криминалне групе чији чланови заједнички дјелују, по правилу дужи низ година, на основама властитих норми, стандарда понашања и схватања о вриједностима, што им омогућава да успјешније врше криминалне активности.

Организовани криминал има изузетну способност да користи повољне услове за своје инфилтрирање у легалне друштвене структуре, те да се вјешто прилагођава конкретној друштвено-политичкој и економској ситуацији, не само унутар једне државе већ и на међународном плану.

То нужно захтијева изналажење адекватног одговора од стране, прије свих, државних органа гоњења надлежних за супротстављање криминалу и то кроз проактивно и реактивно дјеловање на националном и наднационалном нивоу.

Тежећи да не буду откривени у вршењу кривичних дјела, починиоци изналазе могућности да усаврше начине и облике извршења кривичних дјела, те скривања након извршења. Новим начинима и методама вршења кривичних дјела, која се све више врше употребом савремених софистицираних средстава, те организованом и планском подјелом улога у оквиру криминалне групе, криминалци покушавају да спријече државне органе да их открију и изведу пред суд.

Организоване криминалне групе покушавају изнаћи нове облике и садржаје, с циљем долажења до материјалне користи, чинећи радње које до тада важећим правним нормама нису санкционисане и регулисане као недозвољене. С обзиром на то да су у савременом друштву готово све радње регулисане законом, то је организованим криминалним групама остало да, коришћењем нових метода, облика организовања и средстава, изналазе модусе вршења криминалних радњи с циљем остваривања материјалне користи. Организатори ових криминалних група најчешће не учествују непосредно у извршењу кривичног дјела, већ воде рачуна о томе да групу заштите од откривања и санкционисања. За остварење циљева, организованом криминалитету посебно одговара стање у којем не функционише у потпуности правна држава и гдје је изражена „сива економија“, јер тада лакше може да ступи у спрегу са појединцима из државних и других органа и субјеката, који ће им и обезбиједити одговарајућу заштиту. То је, између осталог, и допринијело настанку организованог криминала.

Појава нових организованих облика криминала нужно захтијева такво школовање полицијских снага, те њихово допунско стручно усавршавање, како би се на адекватан начин супротставиле тој појави. Образовни садржаји морају се мијењати и прилагођавати, те обухватити наведене факторе како би полицијски службеници, који су већ у полицијској организацији, и будући полицијски службеници усвојили знања и вјештине које имају практичну и академску релевантност, теоретски су и практично утемељене и актуелне.

1. Основне карактеристике организованог криминалитета

Неспорно је да организовани криминалитет представља добро организовану криминалну организацију, са строгим хијерархијом, дисциплином, одговорношћу, лојалношћу и подјелом задатака, чији је циљ остваривање што већег профита криминалном дјелатношћу и легализација незаконито стечене имовине, а чија се дјелатност одвија и у међународним размјерама, а која се најчешће испољава кроз разноврсне активности транснационалних криминалних организација.

Одређене специфичности организованог криминалитета везане су и за саме његове елементарне услове који му омогућавају опстанак и дужи период бављења организованом криминалном дјелатношћу. Те карактеристике се односе на примјену насиља и застрашивања, односно на успостављање веза са органима власти, државним органима, легалним пословним, привредним и финансијским субјектима и утицајним политичким партијама и странкама, чиме се и стиче одговарајући степен друштвеног угледа и значајног утицаја. Успостављене везе организованог криминалитета са наведеним органима могу да буду чвршће и лабавије, у зависности од тога да ли ти органи активно сарађују или пасивним и прећутним односом дозвољавају одређене видове дјелатности организованог криминалитета. Управо ова веза омогућава елиминацију и неутралисање активности надлежних органа у односу на организовани криминалитет, што такве криминалне организације чини препознатљивим у погледу одређеног друштвеног статуса и по чему се, између осталог, и разликују од других криминалних организација. Успостављене криминалне везе са релевантним друштвеним субјектима омогућава организованом криминалитету скоро несметано дјеловање у националним оквирима и ствара повољне услове за обављање разних видова криминалног дјеловања на интернационалном плану.

Организовани криминалитет има изузетну способност прилагођавања актуелним друштвено-политичким и економским условима и испољава спремност да искористи све недоречености у правној регулативи, као и све друге повољне услове у привредној и ванпривредној дјелатности и другим областима друштвеног живота. Управо, те услове организовани криминалитет користи да, најчешће, разним корупцијским радњама оствари контакте и успостави везе са органима власти, државним, политичким и другим субјектима. Када финансијски ојача и када успостави везе на вишем нивоу власти и политичких структура, организовани криминалитет је у ситуацији да врши и одређене видове притисака и да утиче на доношење појединих правних прописа и других значајних одлука.

Организовани криминалитет не користи само корупцију за успостављање криминалних веза, већ и друге методе (уцјене, притисци, изнуда и сл.) којима такође успијева да добије одређене уступке и оствари одговарајући друштвени статус за шефове криминалних организација. Својим дјеловањем организовани криминалитет омогућава стварање савремених успјешних криминалаца који, на основу стечене славе и моћи, постижу одређен друштвени углед, који опет дјелује повратно као утицај на органе власти, полицију, правосудне и друге субјекте.

Једна од карактеристика организованог криминалитета, која се најчешће остварује кроз дјеловање транснационалног организованог криминалитета уско је везана за постигнути друштвени углед и утицај и испољава се у онемогућавању уочавања незаконитости у одређеним по²² словним односима, тако да није ријетка појава да је тешко разликовати неке легалне организације од појединих облика организованог крими²² налитета.²²

Оно што је битно истаћи у склопу излагања ових садржаја јесте да везе са државним органима и другим релевантним субјектима не одржа²² ва цијела криминална организација, већ само њени поједини чланови, и то из шефовског врха организације, који, најчешће, и не учествују у непосредној реализацији криминалне дјелатности, већ се представљају као пословни и лојални грађани, што ствара један плашт легализације криминалне активности и сопствене заштите од органа који су дужни да примјењују репресивне мјере.

Висок степен организованости, професионалности и дрскост учи²² нилаца, динамичност и стална тежња ка експанзији, такође су значајна обиљежја организованог криминалитета. Управо, оно што криминалне организације разликује од појединачног извршења кривичног дјела јесте одређен степен организованости који се огледа у планирању извршења кривичних дјела, подијељености задатака, у руковођењу цјелокупном криминалном дјелатношћу од стране одговарајућег шефа, а колико ће који од ових начина бити испуњен, зависи прије свега од чврстине и хијерархијске структуре сваке криминалне организације.

Мафијашки облик организованог криминалитета испољава још неке специфичности:

- спремност на обрачун са оним представницима органа власти, државних органа, политичких и других значајних органа који су спремни да се свим расположивим средствима супротставе њиховом криминалном дјеловању;

²² З. Мршевић, *Организовани криминал*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 1994, стр. 90.

Континуирана едукација полицијских службеника – кључ за успјешно...

- ликвидација оних лица која се могу појавити као свједоци оптужбе (кључни свједоци), насиље и застрашивање оних који неће да свједоче у њихову корист (свједоци одбране).

Сви они који пријете или се супротстављају транснационалном организационом криминалитету третирају се као његови непријатељи и према њима се поступа немилосрдно, уз примјену најбруталнијих метода;

- присутна је строга конспиративност и закон ћутања – „*omerta*“ за све чланове криминалне организације. Такође, сама структура организације је постављена тако да гарантује максималну конспиративност,
- присутан страх међу члановима криминалних организација од могућих посљедица ако у раду погријеше, односно ако не изврше постављени задатак, а нарочито ако се не поштују правила организације и закон ћутања, јер је познато да је сваки члан који га је прекршио себи пресудио смртну казну.

Такође, специфичност организованог криминалитета јесте да често нараста на подручјима која су економски неразвијена у односу на друга, сусједна (нпр. у Италији су подручја са највећом концентрацијом организованог криминалитета Сицилија, Калабрија и Пуља). Међутим, пошто данас организовани криминалитет захтијева високу професионалност, групе организованог криминалитета из ових подручја су повезане са високо оспособљеним стручњацима у областима технологија и комуникација (сјевер Италије).

Транснационални организовани криминалитет испољава се кроз разне облике криминалног дјеловања, тражећи погодне услове за свој опстанак, експанзију и што већу присутност у међународним размјерама. Његова актуелност посебно долази до изражаја у условима економски развијених и с друге стране неразвијених земаља, у процесима транзиције кроз коју су пролазиле или пролазе многе земље Источне и Централне Европе и глобализације као интеграционог процеса међународних односа који обједињавају свјетско тржиште капитала и технологија.

Организовани криминалитет се све више интернационализује, међусобно повезује, настојећи да оствари одређен утицај у економским и политичким сферама друштвеног живота, користећи своју финансијску

²² М. Кокољ, „Осврт на стање организованог криминалитета у неким државама света“, „Организовани криминалитет и корупција“, Српско удружење за кривично право, Београд, 1996, стр. 43–44.

моћ и укључујући се легално и илегално у битна подручја привредне дјелатности појединих земаља. У том контексту организовани криминалитет врши и прање новца добијеног криминалном дјелатношћу кроз разне финансијске, привредне и друге трансакције. Ове и сличне карактеристике су нека од обиљежја транснационалног организованог криминалитета посљедњих година, која и указују на извјесне разлике од оних облика организованог криминалитета прије петнаестак и више година, па је у том смислу тешко и вршити неку компарацију, с обзиром на актуелно стање у области транснационалног организованог криминалитета.

Транснационални организовани криминалитет настоји да искористи све повољне услове, не само за свој опстанак, већ и за проширење криминалне дјелатности, како просторно, тако и у односу на инфилтрирање у нове сфере и на освајање нових погодних области друштвено-економског и политичког живота. Изналазећи одговарајуће облике своје заштите, транснационални организовани криминалитет ствара позиције у економским и политичким структурама и све више постаје значајан угрожавајући фактор безбједности у националним и међународним размјерима. С организацијски јаком структуром и одговарајућим позицијама у друштву транснационални организовани криминалитет угрожава економске, политичке, правне, социјалне, културне, моралне и друге значајне друштвене вриједности.

Када се настоји дефинисати транснационални организовани криминалитет, треба имати у виду и чињеницу да не мора само организовани криминалитет да буде међународног карактера, већ да и други облици криминалне дјелатности који немају својство организованог криминалитета могу да се обављају на просторима двије или више држава, тј. да дјелују на интернационалном плану, тако да се може говорити о међународном криминалитету и посебно о транснационалном организованом криминалитету као најопаснијем виду криминалне дјелатности. За криминалне групе које се баве међународним криминалитетом, постоје реалне могућности да у својој даљој организованости, облицима дјелатности и циљу испуне услове и прерасту у криминалну организацију која по простору криминалне дјелатности прелази националне оквири. У сваком случају настојање организованог криминалитета да своју дјелатност остварује на просторима више држава има за циљ што веће богаћење и могућност стварања профита.

Многи аутори излажу проблематику која се односи на дефинисање појма међународног криминалитета или међународног деликта и у склопу такве дефиниције наводе дјелатности организованог криминалитета, из чега се посредно може закључити шта све спада у садржај појма транснационалног организованог криминалитета. Тако Andre Bossard, бивши

генерални секретар Интерпола у својој књизи „Транснационални злочин и кривично право“ истиче слиједеће елементе који кривичном дјелу даје међународни карактер: чињеница да је преступник, да би извршио кривично дјело, морао бар једном прећи националну границу, природа дјела (као међународна трговина дрогом), његове консеквенце или транснационални карактер неке активности одређује сам извршилац (цепарош, да би извршио кривично дјело, прелази из једне државе у другу).

Такође, овај аутор дјела која би се могла сврстати у међународна кривична дјела систематизује у пет група: дјела против појединца, дјела против имовине, дјела међународног криминалитета бијелог оковратника, дјела фалсификовања, кријумчарење.⁷⁵

Овај аутор говори о међународном криминалитету, без обзира на то да ли се ради о организованом криминалитету. Међутим, он сам говори о транснационалном карактеру и у класификацији кривичних дјела набраја дјелатности које обавља и организовани криминалитет, па уколико таква криминална дјелатност представља организовани криминалитет, онда, с обзиром на дјеловање те организације на просторима више земаља, организовани криминалитет добија транснационални карактер.

При одређивању појма међународног криминалитета има и таквих гледишта која овај појам одређују набрајањем кривичних дјела која се могу сматрати међународним криминалитетом. Према једном таквом гледишту слиједећа кривична дјела могу се сврстати у међународни криминалитет: агресија, ратни злочини, противзаконита употреба оружја, злочини против човјечности, геноцид, апартхејд, ропство, тортура, противзаконити медицински експерименти, пиратерија, кривична дјела угрожавања међународног ваздушног саобраћаја, пријетња и сила против лица која су под међународном заштитом, узимање цивилних талаца, кривична дјела у вези са дрогама, међународна трговина порнографијом, уништење или крађа културних добара, заштита животне средине, крађа и кријумчарење нуклеарне материје, противзаконита употреба поштанских услуга, фалсификовање и подмићивање јавних службеника.⁷⁶

Имајући у виду сталан развој криминалитета, његово испољавање кроз нове форме и на интернационалном плану – кључ успјеха у супротстављању организованом криминалитету лежи у континуираној едукацији полицијских службеника и њиховом перманентном стручном усавршавању.

⁷⁵ Б. Игњатовић, *Организовани криминалитет*, II, Београд, 1998, стр. 167.

⁷⁶ M. Ch. Bassiouni, *International Protection of Victims, Nouvelles Etudes Penales*, Eres, Paris, 1998, стр. 181.

2. Значај стручног усавршавања полицијских службеника у супротстављању организованом криминалитету

Нова организација и улога полиције, а нарочито криминалистичке полиције, као и сам процес прилагођавања сагласно начелима и вриједностима демократског плуралног друштва, довео је у питање ранији приступ у процесу остваривања и имплементације планова криминалистичко-обавјештајног истраживања. Дакле, захтјеви друштва у сасвим новим политичким и другим условима, према овим службама се заснивају на сасвим другим постулатима, што од њих тражи потпуно редефинисање своје филозофије и праксе. Нова улога и положај полицијског система у друштву, а тиме и криминалистичко-обавјештајне дјелатности намеће научностручни системски приступ у обликовању новог концепта који се односи на област планирања. За полицијски систем вриједи исто као и за остале криминалистичко-обавјештајне институције, како на новим основама рад криминалистичке полиције прилагодити новој друштвеној збиљи, с тим да се она све више организационо развија као систем, научно усмјерен и управљен ка деполитизованом професионалном раду у циљу превентивне заштите друштвене заједнице.¹²

Евентуални пропусти у том погледу, а посебно промашаји у конкретном усмјеравању на прикупљању података и непознавању подручја обавјештајног рада, могу узроковати политичко-безбједносне и друге посљедице, и довести у питање професионалну оријентацију, а нарочито према широј јавности и унутрашњим односима. Све то указује да стручно усавршавање представља веома одговорну, сложену, организовану активност у било којој области развоја сваког друштва.

У креирању дјеловања криминалистичко-обавјештајних одјељења посебан значај се даје коришћењу најсавременијих техничких средстава, пошто развој информатичке технологије недвосмислено захтијева да се конкретно оперативно поступање заснива на научним и стручним експертним постулатима. Само на основу тога се могу адекватно усмјеравати активности по линијама рада и на различитим хијерархијским нивоима.

Према томе, корелација развоја разних подручја савремених научних достигнућа подразумијева и благовремено креирање и прилагођавање снага, метода и средстава рада. Јасније речено, у савременим условима не могу се више на застарјели, традиционалан, клиширани начин постићи оптимални резултати, сагласно развоју и потребама савремених,

¹² Р. Маслеша, *Криминалистичка стратегија*, Факултет криминалистичких наука, Сарајево, 2006, стр. 77.

нарочито високо развијених држава. Без познавања најсавременијих научних, техничких, информатичких и других релевантних премиса, ниједна служба не може одговорити својим обавезама, што се свакако одражава на безбједност државе. Дакле, уколико су назначене службе високоспецијализоване, стручне, технички опремљене са одговарајућим руковођењем, задовољиле и остале релевантне елементе за извршавање својих задатака, оне могу реализовати планиране циљеве. Зато се и да нас у раду криминалистичке полиције изналазе такви организациони модели који ће у потпуности одговорити свим изазовима који могу узроковати нестабилност у појединим сегментима друштва.⁷⁸

Међутим, специјализација сама по себи није довољна, уколико нема одговарајућих кадрова који ће на крајње стручан, оперативан и професионалан начин усмјеравати све активности, како би се, ефикасно и за што рационалније вријеме дошло до потребних резултата обавјештајног рада. У том смислу се може говорити и о рационалности у погледу ангажовања снага и средстава.

Назначени принцип, односно специјалистичка подјела рада, уз раније наведене перформансе (стручност, искуственост, оперативност, професионалност, моралне вриједности) и са потребним научностручним корективима у току оперативног рада, доприноси наглашеној квалитативној сти прикупљених података и информација. Међутим и специјализација има своја ограничења. То посебно долази до изражаја када се у практичном дјеловању појаве проблеми који су изван ускоспецијализованих оквира, од чијег рјешавања зависи даљи рад у тој области. Рјешавање пратећих веома битних питања захтијева далеко шире образовање него што је то специјализација из уско стручних области. Никаква инкомпатибилност са глобално постављеним циљевима не смије довести у питање стратегију провођења конкретних криминалистичко-обавјештајних активности. У том смислу, треба на адекватан начин специјализовати кадрове и крајње ефикасно, уз пуну одговорност њиховог законитог поступања, искористити њихова стручна и оперативна знања. Уколико се ради о сложенијим обавјештајним истраживањима, то је потреба за стручно-искуственим знањем и способношћу далеко већа. Поменута систематизована искуства на функционално-систематском и специјализованом нивоу усмјеравају се према реализацији планираних конкретних обавјештајних активности. Ако се пак ради о обавјештајним истраживањима која карактерише наглашена комплексност, сложеност, деликатност и одговорност, то је у самом опредјељењу циљева садржаних у оперативној стратегији, методу и тактици избора укупних фактора усмјерених на постизање оптималних резултата, далеко већа потреба за

---

⁷⁸ Р. Маслеша, *op. cit.*, стр. 86.

високоспецијализованим и стручним кадровима, а нарочито оних који се налазе на свим руководећим нивоима.⁷⁹

3. Законска регулатива стручног усавршавања полицијских службеника у БиХ

Стручно усавршавање полицијских службеника у БиХ регулисано је Законом о полицијским службеницима Босне и Херцеговине,⁸⁰ те Правилником о стручном усавршавању полицијских службеника Босне и Херцеговине,⁸¹ као и Законом о полицијским службеницима Републике Српске,⁸² Законом о полицијским службеницима Федерације Босне и Херцеговине⁸³ и Законом о полицијским службеницима Брчко Дистрикта БиХ.⁸⁴

Правилником о стручном усавршавању полицијских службеника БиХ,⁸⁵ а на основу члана 57. став 2. Закона о полицијским службањеницима БиХ,⁸⁶ утврђене су обавезе и одговорности за професионално усавршавање полицијских службеника запослених у Државној граничној служби Босне и Херцеговине, Државној агенцији за истраге и заштиту и полицијске службенике на раду у Канцеларији за сарадњу са Интерполлом (у даљем тексту: полицијски службеници); израда планова и програма, циљеви, начин и вријеме реализације; методе провјере знања, вођење документације, те трошкови стручног усавршавања.

Стручно усавршавање полицијских службеника има за циљ повећање ефикасности и дјелотворности рада, стварање могућности за грађење успешне каријере унутар полицијског органа, осигурање подударности усавршавања са обавезом провођења закона, те испуњавања

⁷⁹ Р. Маслеша, *op. cit.*, стр. 87.

⁸⁰ Члан 57. Закона о полицијским службеницима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 27/04).

⁸¹ Правилник о стручном усавршавању полицијских службеника Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 18/05).

⁸² Члан 53. Закона о полицијским службеницима Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске“, број 43/10.

⁸³ Закон о полицијским службеницима Федерације Босне и Херцеговине, "Службене новине Федерације БиХ", број 27/05.

⁸⁴ Закон о полицијским службеницима Брчко Дистрикта БиХ, „Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ“, број 41/07.

⁸⁵ Правилник о стручном усавршавању полицијских службеника Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 18/05).

⁸⁶ Закон о полицијским службеницима Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 27/04).

постављених циљева полицијског органа.⁸⁷

За све положаје унутар полицијског органа планира се и изводи намјенско усавршавање, које одговара конкретном положају полицијског службеника.

Усавршавање полицијских службеника се врши континуирано кроз слиједеће облике: индивидуално усавршавање, извођење теренске обуке, извођење напредне обуке, извођење транзицијске обуке, извођење менаџмент обуке.⁸⁸

Ови облици усавршавања изводе се путем савјетовања, семинара, курсева и др.

Избор полицијских службеника за стручно усавршавање заснива се на слиједећим критеријумима: потреба Министарства, односно полицијског органа, распореда полицијских службеника на службене дужности, оцјене полицијских службеника, вишег степена оспособљавања и додијељених послова.⁸⁹

Професионална усавршавања се осигуравају свим полицијских службеницима, ако је могуће прије распоређивања или након промјене њиховог службеног положаја, односно унапређења на виши положај.⁹⁰

У складу с конкретним потребама полицијског органа, уз сагласност Министарства, сачињавају се наставни планови и програми, којима се утврђује садржај, облик, трајање и начин провођења стручног усавршавања. Наставни план и програм треба да садржи слиједеће елементе: циљеве извођења обуке, садржај обуке, вријеме трајања обуке, вријеме и мјесто одржавања обуке, критеријуме за избор полазника обуке,

- наставне методе,
- наставна средства,
- препоруке,
- одговорност полазника,
- планове за оцјену и тестирање полазника и
- планове за оцјену инструктора.⁹¹

---

⁸⁷ Члан 2. Правилника о стручном усавршавању полицијских службеника Босне и Херцеговине ("Службени гласник БиХ", број 18/05).

⁸⁸ Члан 3, *ibid.*

⁸⁹ Члан 5, *ibid.*

⁹⁰ Члан 6, *ibid.*

⁹¹ Члан 8, *ibid.*

Методe извођења стручног усавршавања укључују слиједеће: разговоре и дебате, групне дискусије, панел дискусије, семинаре, теренске вјежбе, укључујући теренска путовања, интервјуисање, оперативно истраживање и запажања, презентације, укључујући предавања, предавања са дискусијама, практично извођење, истраживање проблема, укључујући и критичне моменте и симулирање и играње улога.⁹²

ЗАКЉУЧАК

Реформа полиције у земљама развијене демократије, али и земљама транзиције, стално се одвија. То су процеси који трају. Тежња је да се осигурају квалитетне услуге грађанима које су засноване на високом професионализму и универзалним вриједностима људских права и слобода. Процеси, односно реформе, теку различито у појединим земљама, а то, наравно, зависи од њиховог друштвеног уређења, економског развоја, достигнутог степена демократских односа, традиције у полицијском раду..., али и од других карактеристичних фактора. Осавремењавање рада полиције у развијеним земљама проводи се развојем стратегије полицијског дјеловања. Та стратегија оријентисана је према заједници и формирању професионалних и модерно опремљених полицијских снага. Дакле, води се рачуна о томе да су оне у стању одговорити изазовима борбе против свих врста криминала.⁹³

Због константног усавршавања облика организованог криминалитета, јавља се потреба за континуираном едукацијом и усавршавањем полицијских службеника, како би се успјешно супротставили овој појави.

Нова улога и положај полицијског система у друштву, а тиме и криминалистичко-обавјештајне дјелатности намеће научностручни системски приступ у обликовању новог концепта који се односи на област планирања. За полицијски систем вриједи исто као и за остале криминалистичко-обавјештајне институције, како на новим основама рад криминалистичке полиције прилагодити новој друштвеној стварности, с тим да се она све више организационо развија као систем, научно усмјерен и управљен ка деполитизованом професионалном раду у циљу превентивне заштите друштвене заједнице.⁹⁴ Евентуални пропусти у том погледу, а посебно промашаји у конкретном усмјеравању на прикупљању података и непознавање подручја обавјештајног истраживања, могу узроковати политичко-безбједносне и друге посљедице, и довести у

⁹² Члан 9, *ibid.*

⁹³ Т. Спахић, *Полицијска обука у Европи: јединство у разноликости*, Felix-Verlag, 2005, стр. 3.

⁹⁴ Р. Маслеша, 2006, *op. cit.*, стр. 77.

питање професионалну оријентацију, а нарочито према широј јавности и унутрашњим односима. Све указује на то да едукација и усавршавање представљају веома одговорну, сложену, организовану активност у било којој области развоја сваког друштва од најранијих времена па све до данас.

У савременим условима не могу се више на застарјели, традиционалан начин постигати оптимални резултати, сагласно развоју и потребама савремених, нарочито високо развијених држава. Без познавања најсавременијих научних, техничких, информатичких и других релевантних премиса, ниједна служба не може одговорити својим обавезама, што се свакако одражава на безбједност државе. Дакле, уколико су на значене службе високоспецијализоване, стручне, технички опремљене, с одговарајућим руковођењем, задовољиле и остале релевантне елементе за извршавање својих задатака, оне могу реализовати планиране циљеве.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] М. Ч. Bassiouni, *International Protection of Victims, Nouvelles Etudes Penales*, Eres, Paris, 1998.
- [2] Ђ. Игњатовић, *Организовани криминалитет*, II, Београд, 1998.
- [3] М. Кокољ, *Осврт на стање организованог криминалитета у неким државама света*, „Организовани криминалитет и корупција“, Српско удружење за кривично право, Београд, 1996.
- [4] Р. Маслеша, *Криминалистичка стратегија*, Факултет криминалистичких наука, Сарајево, 2006.
- [5] З. Мршевић, *Организовани криминал*, Институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд, 1994.
- [6] Т. Спахић, *Полицијска обука у Европи: јединство у разноликости*, Felix-Verlag, 2005.
- [7] Правилник о стручном усавршавању полицијских службеника Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 18/05).
- [8] Закон о полицијским службеницима Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број 27/04).
- [9] Закон о полицијским службеницима Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске“, број 43/10.

Перић В. и др., Безбједност - Полиција - Грађани, година VIII, број 3-4/12

- [10] Закон о полицијским службеницима Федерације Босне и Херцеговине, „Службене новине Федерације БиХ“, број 27/05.
- [11] Закон о полицијским службеницима Брчко Дистрикта БиХ, „Службени гласник Брчко Дистрикта БиХ“, број 41/07.

CONTINUING EDUCATION OF POLICE OFFICERS - THE KEY TO SUCCESSFUL OPPOSITION OF ORGANIZED CRIME

Vesko Peric, MA
Zoran Sarcevic, MA

Abstract: Based on the experiences of individual countries, as well as the scientific study of the organized crime phenomenon, it has become clear that only the repression is not sufficient for this phenomenon to be reduced to a marginal level in which any society can function smoothly. Preventive approach to the problem of organized crime surely brings positive results in its prevention. Also, the emergence of new forms of organized crime necessarily requires adequate training of police forces, as well as their additional professional training in order to counter this phenomenon properly.

Keywords: organized crime, education, professional training.

**РАЗЛИКЕ У СТАВОВИМА СТУДЕНАТА ВИСОКЕ ШКОЛЕ
УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА О НАСТАВИ СПЕЦИЈАЛНОГ ФИЗИЧКОГ
ОБРАЗОВАЊА**

*Др Дарко Паспаљ
Мр Мирослав Миљуш*

Висока школа унутрашњих послова Бањалука

Апстракт: У циљу утврђивања разлика у ставовима студената о настави Специјалног физичког образовања (у даљем тексту СФО), пред почетак наставе у школској 2012/13. години, након испуњених предиспитних и испитних обавеза, анонимно је анкетирано 112 студената Високе школе унутрашњих послова, мушког (89) и женског (23) пола. Из анализе резултата добијених истраживањем могуће је извести закључак да је мишљење великог броја студената да је наставни предмет СФО изузетно значајан или да спада у значајније, да је број часова практичне наставе задовољавајући и да практична настава треба да се реализује три пута седмично. Такође је значајано истакнути и ставове испитаника да је фонд теоретске наставе задовољавајући и да наставу СФО-а треба реализовати у једном семестру у току школске године. Од предложених облика наставе испитаници су се изјаснили да највише воле наставу у сали а од наставних садржаја комбинације елемената и полуге. Велика већина студената је мишљења да су наставни садржаји СФО-а и резултати наставе у складу са очекивањем, те да су наставници на предмету коректни. Резултати униваријантне анализе варијансе и Т-теста показују да се студенти међусобно статистички значајно разликују у ставовима о значају предмета СФО-а, о потреби практичне наставе СФО-а, о потребном броју часова практичне наставе СФО-а у току једне седмице, о наставним садржајима СФО-а и о односу наставника СФО-а на испиту.

Кључне ријечи: ставови, студенти, разлике, специјално физичко образовање

УВОД

У оквиру школског система МУП-а Републике Српске, Висока школа унутрашњих послова (ВШУП) представља научнообразовну институцију која се бави едукацијом руководећег кадра специјализованог за полицијске послове. У односу на структуру свих предмета који се на њој изучавају, област СФО-а припада категорији ужестручних предмета, који су својим садржајем и циљем директно повезани са развојем оних способности и знања која помажу успјешнијем обављању професионалних задатака. Као наставна дисциплина СФО се развио из области физичке културе, као друштвене науке која се бави законитостима које владају у моторичком простору, док је научно заснован на друштвеним наукама (као што су педагогија, психологија, социологија, андрагогија и антропологија) и на медицинско-биолошким наукама (као што су анатомија, физиологија, спортска медицина и друге спортске науке). Актуелни модел едукације у СФО-у подразумева фазно учење специфичних, веома сложених моторичких структура и њихову примјену у различитим ситуацијама и функцијама, гдје се психомоторичке особине испољавају у сложеним условима под различитим детерминантама циља, првенствено у правилној процјени и безбједносној антиципацији дате проблемске ситуације и реализацији практичних знања код примјене адекватног средства силе. Учење и усавршавање се одвија кроз основну, усмјерену и ситуациону обуку, при чему свака од фаза има своје циљеве и задатке који се остварују кроз одређене процесе у којима се уче нове моторичке структуре, првенствено моторички програми и развијају адаптивне карактеристике. Ставови студената о настави СФО-а и представљају основни проблем овог рада, док се циљ истраживања односи на утврђивање постојања разлика у ставовима студената ВШУП-а из Бање Луке о наставном предмету СФО. Задаци се могу дефинисати кроз утврђивање ставова студената према: значају предмета СФО-а, заступљености практичне наставе и потреби практичне наставе СФО-а, заступљености теоријске наставе и наставе СФО-а по семестрима, областима из СФО-а које студенти највише воле и о очекиваном исходу у односу на СФО, као и о односу наставника и радника према студентима на овом предмету. Добијени ставови студената треба да укажу на њихово перципирање наставног процеса, на ниво слагања или неслагања са пројектованим актуелним концептом наставе и на евентуалне проблеме у реализацији наставе СФО-а.

У односу на овако дефинисан проблем и циљ истраживања, постављене су сљедеће хипотезе:

X0- између резултата тестова за процјену ставова студената о настави СФО-а не очекују се статистички значајне разлике између група испитаника.

X1- између резултата тестова за процјену ставова студената о настави СФО-а очекују се статистички значајне разлике између група испитаника.

Добијени подаци могу бити искоришћени у поступку евалуације квалитета наставе СФО-а, а могу такође и да утичу на позитиван приступ при редизајнирању наставних планова и програма за наредне генерације.

МЕТОД

Пред почетак наставе у школској 2012/13. години анонимно је анкетирано 112 студената друге (52 студента), треће (32 студента) и четврте (28 студената) године Високе школе унутрашњих послова из Бањалуке, мушког (89) и женског (23) пола, након завршене наставе и испуњених предиспитних и испитних обавеза на првој, другој и трећој години у школској 2011/12. години. У анкети је коришћен посебно конструисан анкетни лист са девет питања затвореног типа (који је сходно коришћен код процјене ставова студената Криминалистичко-полицијске академије из Београда, о настави СФО-а), код којег је понуђен избор више одговора са задатком студентима да се определијеле само за један. Да би се добили потребни подаци, питања су тако конструисана да се њима сазна како студенти сагледавају предмет СФО. Анкетни лист је имао кратка јасна и недвосмислено формулисана питања, како би испитаницима била разумљива. Испитаницима су усменим путем објашњени циљ и задаци истраживања и дата потребна објашњења у вези са избором одговора, чиме је обезбијеђено да се изврши објективна анализа добијених података. Математичко процесирање добијених података реализовано је на персоналном рачунару Пентијум IV, уз употребу апликационог статистичког програма SPSS (верзија 20,00), при чему су по ред поступака дескриптивне статистике, коришћени једнофакторска анализа варијансе (АНОВА) и Студентов Т-тест за независне узорке ради утврђивања значајности разлика аритметичких средина између посматраних група.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

У Табели 1 приказани су ставови студената у вези са значајем предмета. На основу добијених резултата може се закључити да чак 95 или 84,8% студената сматра да је предмет СФО изузетно значајан или да спада

да у значајније предмете (52 или 46,4% студента мисле да је изузетно значајан, док 43 или 38,3% студента мисле да спада у значајније предмете). Од укупног броја студената, 13 или 11,6% студената мишљења је да је СФО просјечно значајан предмет, а само 4 или 3,57% студената је мишљења да је СФО из реда мало значајних предмета, који се изучавају на ВШУП. Уколико посматрамо добијене резултате по годинама студија, можемо примијетити да највећи број студената друге године (45 или 86,5%) мисли да је СФО изузетно значајан или да спада у значајније предмете, док је 12,5% студената треће године мишљења да СФО има малу значајност у систему едукације у ВШУП-у. На основу ових резултата може се констатовати да студенти ВШУП-а садржаје наставног предмета препознају као изузетно значајне са аспекта професионалне способљености.

Табела 1. Ставови студената о значају предмета СФО-а – ЗПСУСЕ

Понуђени одговор	ИЗУЗЕТНО ЗНАЧАЈАН	СПАДА У ЗНАЧАЈНИЈЕ	ПРОСЈЕЧНО ЗНАЧАЈАН	МАЛО ЗНАЧАЈАН	НЕМА ЗНАЧАЈ	НЕМАМ СТАВ
II година	28	17	7	0	0	0
III година	11	13	4	4	0	0
IV година	13	13	2	0	0	0
УКУПНО	52	43	13	4	0	0

Из Табеле 2 се може закључити да 88 или 78,5% студената мисли да је практична настава заступљена у довољној мјери, док 17 или 15,1% студената мисли да је заступљеност практичне наставе предмета СФО просјечна, а само 6 или 5,3% студената мишљења је да се заступљеност практичне наставе налази на недовољном нивоу. Посматрањем добијених резултата у погледу ставова о заступљености практичне наставе по годинама студија на ВШУП-у, види се да 73% студената друге године мисли да је заступљеност практичне наставе задовољавајућа, док 21,1% мисли да је просјечна а 5,7% да је недовољна. Резултати ставова студената треће године показују да је 84% студената мишљења да је заступљеност практичне наставе задовољавајућа, 9,3% да је просјечна, 3,12% да је недовољна, док 3,12% студената нема став о овом питању. Из анализе резултата ставова студената четврте године видљиво је да је 82,1% студената мишљења да је заступљеност практичне наставе задовољавајућа, 10,7% да је просјечна, док њих 7,1% мисли да је заступљеност практичне наставе СФО у систему едукације у ВШУП-у недовољна.

Табела 2. Ставови студената о заступљености практичне наставе СФО-а – ЗПНУСЕ

Понуђени одговор	ПРЕВЕЛИКА	ЗАДОВОЉАВАЈУЋА	ПРОСЈЕЧНА	НЕДОВОЉНА	НЕМАМ СТАВ
II година	0	38	11	3	0
III година	0	27	3	1	1
IV година	0	23	3	2	0
УКУПНО	0	88	17	6	1

Табела 3 приказује ставове студената ВШУП-а о потребном броју часова практичне наставе СФО-а у току једне седмице. Највећи број испитаника, 41 или 36,6%, мишљења је да је овакав облик наставе потребно реализовати два пута седмично, док је 31 испитаник или 27,6% мишљења да је неопходно практичну наставу реализовати три пута седмично. Од укупног броја испитаника, њих 27 или 24,1% је мишљења да им је довољно да се практична настава СФО реализује једном седмично, 6 испитаника или 5,35% је мишљења да је практичну наставу потребно реализовати четири пута седмично, док је њих 7 или 6,25% мишљења да је овај облик наставе потребно реализовати пет пута седмично. Посматрајући добијене резултате ставова о потребном броју часова практичне наставе у току једне седмице, видљиво је да 8 или 7,14% студената друге године мисли да овакав облик наставе треба организовати четири или пет пута седмично, док је то 16 или 50% студената треће године мишљења да је довољно практичну наставу СФО-а организовати само једном седмично.

Табела 3. Ставови студената о потреби практичне наставе СФО – ППНУСЕ

Понуђени одговор	5 X седмично	4 X седмично	3 X седмично	2 X седмично	1 X седмично	НЕМАМ СТАВ
II година	4	4	18	17	9	0
III година	1	2	5	8	16	0
IV година	2	0	8	16	2	0
УКУПНО	7	6	31	41	27	0

У Табели 4 приказани су ставови студената о заступљености теоретске наставе СФО-а у систему едукације у ВШУП-у. Постојећим Наставним планом и програмом, наставни предмети СФО имају следећу структуру наставних часова: СФО I (15 + 45), СФО II (30+30), СФО III (30+45) и СФО IV (45+45), што значи да поред практичне наставе имају и одређен дио теоријских и теоријско-практичних предавања у току једне седмице. Када се посматрају резултати ставова студената о заступљености теоретске наставе СФО-а у систему едукације у ВШУП-у, видљиво је да 16 или 50% студената друге године мисли да овакав облик наставе треба организовати четири или пет пута седмично, док је то 16 или 50% студената треће године мишљења да је довољно практичну наставу СФО-а организовати само једном седмично.

ретске наставе у систему едукације у ВШУП-у, види се да 70 или 62,5% студената мисли да је овај облик наставе на задовољавајућем нивоу, док 32 или 28,5% студента о овом питању немају јасан став. Такође 6 или 5,35 % студената је мишљења да је заступљеност теоретске наставе недовољна док 4 или 3,57% студента мисле да је њена заступљеност превелика. Анализирањем добијених резултата по годинама студија на ВШУП-у уочава се да се студенти друге, треће и четврте године већином слажу да је заступљеност теоретске наставе на задовољавајућем нивоу (50% друга, 71,8% трећа и 75% четврта), а забрињавајуће је велики постојак студената друге и треће године (40,3 друга, 25% трећа) који о овом питању немају адекватан став, док се и 10,7% студената четврте године изјаснило исто о овом питању.

Табела 4. Ставови студената о заступљености теоретске наставе СФО-а – ЗТНУСЕ

Понуђени одговор	ПРЕВЕЛИКА	ЗАДОВОЉАВАЈУЋА	НЕДОВОЉНА	НЕМАМ СТАВ
II година	3	26	2	21
III година	1	23	0	8
IV година	0	21	4	3
УКУПНО	4	70	6	32

Табела 5 приказује резултате ставова студената о заступљености наставе СФО-а по семестрима у систему едукације у ВШУП-у. Из Табеле је видљиво да се 79 или 70,5% студената изјаснило за постојећи модел наставе СФО-а у једном семестру у школској години, а њих 32 или 28,5% за модел наставе СФО-а у оба семестра, док 1 студент или 0,8% о овом питању нема јасан став. Из анализе резултата испитаника по годинама студија, видљиво је да се 36 или 69,2% студената друге године изјаснило за модел наставе СФО-а у једном семестру, а 15 или 28,8% изјаснило се за наставу СФО-а у оба семестра док један студент или 1,92% нема став о овом питању. Код студената треће године, 25 или 78,1% студената се изјаснило за наставу СФО-а у једном семестру, док се 21,8% студената изјаснило за наставу СФО-а у оба семестра, док се 18 или 64,2% студената четврте године изјаснило за наставу у једном семестру а 10 или 35,7% студената се изјаснило за наставу СФО-а у оба семестра.

Табела 5. Ставови студената о заступљености наставе СФО-а у систему едукације на ВШУП-у по семестрима – ЗНСУСЕ

Понуђени одговор	СФО У ОБА СЕМЕСТРА	СФО У ЈЕДНОМ СЕМЕСТРУ	НЕМАМ СТАВ
II година	15	36	1
III година	7	25	0
IV година	10	18	0
УКУПНО	32	79	1

У Табели 6 приказани су резултати ставова ипитника о облицима наставе СФО-а, при чему су се испитаници изјашњавали о врстама наставе (теоретска и практична) које више воле. Имајући у виду чињеницу да су програмски садржаји СФО-а конципирани тако да, у садејству са другим наставно-научним дисциплинама које се изучавају на ВШУП-у, оспособе студенте за практично поступање код примјене различитих средстава силе при рјешавању проблемских ситуација са којима се најчешће сусрећу на терену као и чињеницом да је практична настава више заступљена од теоретске, добијени резултати су у складу са очекивањима. Од укупног броја испитаника, 98 или 87,5% се изјаснило да више воли наставу у сали, а 7 или 6,25% испитаника се изјаснило да им је дража теоретска настава, док 7 или 6,25% испитаника нема став о овом питању. У анализи добијених резултата по годинама студија, занимљиво је примјетити да су се само студенти треће године определијели за теоретску наставу, као и чињеницу да једнак број студената треће и четврте године нема јасан став о овом питању.

Табела 6. Ставови студената о наставним садржајима (облицима наставе) СФО-а – СВНОНС

Понуђени одговор	НАСТАВА У САЛИ	ТЕОРЕТСКА НАСТАВА	НЕМАМ СТАВ
II година	51	0	1
III година	22	7	3
IV година	25	0	3
УКУПНО	98	7	7

Табела 7 приказује резултате ставова студената о наставним садржајима из програма наставе СФО-а. Из табеле је видљиво да 38 или 33,9% студената највише воли комбинације елемената, док 32 или 28,5% студената воли полуге, њих 20 или 17,8% бацања, а 18 или 16,1% ударце и блокове, док 4 или 3,57% студента немају став о овом питању. Анализирајући ставове студената о овом питању по годинама студија на ВШУП-у, видјећемо да се највећи број (40,3%) студената друге године изјаснио за полуге, док се највећи број (46,4%) студената четврте године

изјаснио за комбинације елемената. Такође је видљиво и да се најмањи број (7,69%) студената друге године изјаснио за ударце и блокове, док се најмањи број (10,7%) студената четврте године изјаснио за бацања.

Табела 7. Ставови студената о наставним садржајима специјалног дијела СФО-а – СНВНОС

Понуђени одговор	БАЦАЊА	УДАРЦЕ И БЛОКОВЕ	ПОЛУТЕ	КОМБИНАЦИЈЕ ЕЛЕМЕНАТА	НЕМАМ СТАВ
II година	8	4	21	18	1
III година	9	7	6	7	3
IV година	3	7	5	13	0
УКУПНО	20	18	32	38	4

У Табели 8 приказани су резултати ставова студената о очекивањима у односу на наставу СФО-а. Када се посматрају добијени резултати ставова, види се да је 94 или 83,9% студената мишљења да су наставни садржаји СФО-а и резултати наставе у складу са очекиваним, док су 2 или 1,8% студената мишљења да је настава СФО-а постигла више од очекиваног. Из табеле је могуће закључити да 7 или 6,25% испитаника има став да настава није испунила њихова очекивања, док су 3 или 2,6% испитаника разочарани оним што је пружено кроз наставу СФО-а, а њих 6 или 5,35% нема став о овом питању. Анализирајући ставове студената о овом питању по годинама студија на ВШУП-у, видјећемо да је 84,6% студената друге године, 84,3% студената треће године и 82,1% студената четврте године мишљења да су резултати наставе испуњени у складу са очекивањем, док код 3,8% студената друге године, 9,3% студената треће године и 7,14% студената четврте године настава није испунила очекивања.

Табела 8. Ставови студената о очекивањима у односу на наставу СФО-а – СОУОУНС

Понуђени одговор	ВИШЕ ОД ОЧЕКИВАНОГ	У СКЛАДУ СА ОЧЕКИВАНИМ	НИСУ ИСПУЊЕНА	РАЗОЧАРАН	НЕМАМ СТАВ
II година	2	44	2	2	2
III година	0	27	3	1	1
IV година	0	23	2	0	3
УКУПНО	2	94	7	3	6

Табела 9 приказује ставове студената о односу наставника СФО-а на испиту. На основу резултата може се закључити да њих 102 или 91,1% сматра да су наставници изузетно коректни (37,5%) или коректни (53,5%), док је њих 6 или 8,9% мишљења да су наставници некоректни, а 2 или 1,78% је разочарано односом наставника на испиту. Анализирајући

добијене резултате по годинама студија на ВШУП-у, видјећемо да 86,5% студената друге године, 90,6% студената треће године и 100% студената четврте године сматра да су наставници коректни или изузетно коректни, док је 7,7% студената друге године и 6,25% студената треће године мишљења да су наставници некоректни.

Табела 9. Ставови студената о односу наставника СФО-а на испиту – СОПНИС

Понуђени одговор	ИЗУЗЕТНО КОРЕКТНИ	КОРЕКТНИ	НЕКОРЕКТНИ	РАЗОЧАРЕЊЕ	НЕМАМ СТАВ
II година	12	33	4	2	1
III година	18	11	2	0	1
IV година	12	16	0	0	0
УКУПНО	42	60	6	2	2

Горан Вучковић и Миливој Допсај су у току школске 2008/9. године у циљу истраживања ставова студената о настави Специјалног филозофског образовања анонимно анкетирали 103 студента прве године Криминалистичко-полицијске академије, којом приликом су на основу резултата истраживања извели закључак да је наставни предмет СФО изузетно значајан или да спада у значајније, да је број часова практичне наставе недовољан односно просјечан, да је фонд часова теоретске наставе задовољавајући, и да наставу треба реализовати у оба семестра у току школске године. Такође су установили да студенти више воле специјални дио, а мање теоретску наставу, те да су у складу са очекивањима од наставе СФО-а ставови студената подијељени (49% студената је мишљења да се постигло више од очекиваног или у складу са очекивањем док код 46,60% студената та очекивања нису испуњена или су разочарани у односу на очекивано). Од укупног броја, 46,60% студената је мишљења да су наставници изузетно коректни или коректни док је код њих 18,45% превладао став да су некоректни, односно да су их својим односом разочарали. Исти аутори су у току исте школске године анонимно анкетирали и 30 студенткиња прве године Криминалистичко-полицијске академије о наведеним ставовима, којом приликом су на основу резултата истраживања извели закључак да је наставни предмет СФО изузетно значајан или да спада у значајније, да је број часова практичне наставе просјечан и да је потребно да број часова практичне наставе буде већи од 4 часа седмично. Студенткиње такође од наставних садржаја највише воле специјални дио, а код њих 66,7% је превладао став да се постигло више од очекиваног, док код 33,3% та очекивања нису испуњена у односу на жељено. Такође велики број испитаница је мишљења да су наставници на предмету коректни. Аутори наводе да добијени резултати упућују на потребу ревидирања тренутног организационог облика наставе СФО-а

на КПА у смјеру повећања заступљености практичне наставе на четири пута седмично, као и на изучавање предмета у току оба семестра у току једне школске године. Уколико упоредимо добијене резултате ставова о настави СФО-а у систему едукације са резултатима које су добили Горан Вучковић и Миливој Допсај у истраживањима ставова студената прве године и студенткиња прве године Криминалистичко-полицијске академије из Београда о настави СФО-а, можемо закључити да се студенти ВШУП-а и КПА слажу у ставовима да наставни предмет СФО спада у значајније предмете, да је фонд теоретске наставе задовољавајући, да студенти више воле специјални дио од теоретске наставе. Такође се слажу и у ставу да су наставници на предмету коректни, док се разлиже у ставовима о броју часова практичне наставе у току једне седмице, о начину реализације наставе по семестрима у току једне школске године и у ставовима о очекивањима од наставе СФО-а. Наведене разлике могу бити посљедица тога што је у склопу истраживања на КПА посебно обухваћен узорак студената а посебно студенткиња прве године, док је у склопу истраживања ставова студената ВШУП-а обухваћен мјешовити узорак (мушког и женског пола) студената друге, треће и четврте године.

Како би се испитале постављене хипотезе, статистичка значајност разлика између студената друге, треће и четврте године у варијаблама за процјену ставова о настави СФО-а тестирана је униваријантном анализом варијансе (АНОВА). На темељу добијених резултата униваријантне анализе варијансе (Табела 10) закључује се да се студенти друге, треће и четврте године међусобно статистички значајно разликују у ставовима о значају предмета СФО, о потреби практичне наставе СФО-а, о наставним садржајима СФО-а и о односу наставника СФО-а на испиту, док код осталих примијењених тестова није забиљежено статистички значајно одступање између праћених група испитаника. Образложење добијених резултата могуће је потражити у чињеници да у склопу обуке студената за полицијске послове актуелни наставни план и програм ВШУП-а у садржају предмета СФО-а за студенте прве, друге, треће и четврте године предвиђа различиту структуру нивоа усвојености и примјене одређених техника и средстава са различитим функцијама циља, као и чињеници да су наставу СФО-а изводили различити наставници. Претпоставка је да студенти долазе из различитих средина, те су у току претходног школовања имали различита сазнања о потреби бављења физичким вјежбањем у склопу Физичке културе, тј. да имају већ формиран став о достигнућима у области СФО-а.

Табела 10. Анализа варијансе примјењених тестова између група испитаника

Тестови	Сума квадрата одступања	Број степени слободе	Средњи квадрат	Ф-тест	Ниво значајности
ЗПСУСЕ	4.253	2	2.127	3.400	.037
ЗПНУСЕ	.165	2	.082	.221	.802
ППНУСЕ	9.593	2	4.796	4.244	.017
ЗТНУСЕ	4.037	2	2.018	2.314	.104
ЗНСУСЕ	.292	2	.146	.659	.520
СНВОНС	2.706	2	1.353	5.202	.007
СНВНОС	3.214	2	1.607	1.188	.309
СОУОУНС	.736	2	.368	.601	.550
СОПНИС	4.408	2	2.204	3.780	.026

Да би се установиле разлике у ставовима о настави СФО-а, даљом статистичком процедуром двосмјерним Т-тестом за независне узорке тестиране су разлике аритметичких средина резултата ставова студена та друге, треће и четврте године, на тај начин што су резултати аритметичких средина међусобно упоређивани.

Резултати Т-теста (Табела 11) показују да се студенти друге и треће године статистички значајно разликују у ставовима о значају предмета СФО-а, о потреби практичне наставе СФО-а, о наставним садржајима СФО-а и о односу наставника СФО-а на испиту, док код осталих примјењених тестова није забиљежено статистички значајно одступање између праћених група испитаника.

Табела 11. Тестирање разлика аритметичких средина студената друге и треће године

ТЕСТОВИ	Ф –тест	Остварени ниво значајности	Т – тест	Број степени слободе	Остварени ниво значајности двосмјерни
ЗПСУСЕ	.737	.393	2.313	82	.023
ЗПНУСЕ	.366	.547	-.553	82	.582
ППНУСЕ	.041	.841	2.747	82	.007
ЗТНУСЕ	6.870	.010	-1.417	82	.160
ЗНСУСЕ	2.192	.143	.484	82	.630
СНВОНС	51.513	.000	3.529	82	.001
СНВНОС	7.175	.009	-1.406	82	.163
СОУОУНС	.001	.971	.358	82	.721
СОПНИС	2.370	.128	-2.072	82	.041

Резултати Т-теста (Табела 12) показују да се студенти друге и четврте године статистички значајно разликују само у ставовима о односу наставника СФО-а на испиту, док код осталих примијењених тестова није забиљежено статистички значајно одступање између праћених група испитаника. Образложење добијених резултата могуће је потражити у чињеници да је наставу за студенте друге године изводио један наставник, а за студенте четврте године други наставник СФО-а.

Табела 12. Тестирање разлика аритметичких средина студената друге и четврте године

ТЕСТОВИ	Φ –тест	Остварени ниво значајности	Т – тест	Број степени слободе	Остварени ниво значајности двосмјерни
ЗПСУСЕ	1.266	.264	.068	78	.946
ЗПНУСЕ	.633	.429	-.561	78	.576
ППНУСЕ	2.106	.151	.526	78	.601
ЗТНУСЕ	31.159	.000	-1.955	78	.054
ЗНСУСЕ	.571	.452	-.767	78	.446
СНВОНС	13.082	.001	1.732	78	.087
СНВНОС	1.027	.314	.000	78	1.000
СОУОУНС	2.308	.133	1.040	78	.301
СОПНИС	.087	.769	-2.444	78	.017

Резултати Т-теста показују да се студенти треће и четврте године статистички значајно разликују само у ставовима о потребном броју часова практичне наставе СФО-а у току једне седмице, док код осталих примијењених тестова није забиљежено статистички значајно одступање између праћених група испитаника.

Табела 13. Тестирање разлика аритметичких средина студената треће и четврте године

ТЕСТОВИ	Φ –тест	Остварени ниво значајности	Т – тест	Број степени слободе	Остварени ниво значајности двосмјерни
ЗПСУСЕ	1.627	.207	-1.934	58	.058
ЗПНУСЕ	.008	.927	.000	58	1.000
ППНУСЕ	1.270	.264	-2.097	58	.040
ЗТНУСЕ	3.946	.052	-.530	58	.598
ЗНСУСЕ	5.292	.025	-1.181	58	.242
СНВОНС	2.591	.113	-1.143	58	.258
СНВНОС	2.870	.096	1.167	58	.248
СОУОУНС	2.030	.160	.676	58	.502
СОПНИС	2.870	.096	-1.119	58	.906

ЗАКЉУЧАК

Пред почетак nastave у школској 2012/13. години, након успјешно реализованих предиспитних и испитних обавеза у претходној школској години, 112 студената анонимно је попуњавало анкетни лист о ставовима према настави СФО-а, с циљем утврђивања разлика у ставовима о настави СФО-а, између студената друге, треће и четврте године Високе школе унутрашњих послова из Бањалуке. Анализом резултата добијених истраживањем могуће је извести закључак да је мишљење великог броја студената да је наставни предмет СФО изузетно значајан или да спада у значајније, да је број часова практичне nastave задовољавајући и да практична настава треба да се реализује три пута седмично. Такође је значајано истакнути и ставове испитаника да је фонд теоретске nastave задовољавајући и да наставу СФО-а треба реализовати у једном семестру у току школске године. Од предложених облика nastave, испитаници су се изјаснили да највише воле наставу у сали, а од наставних садржаја, комбинације елемената и полуге. Велика већина студената је мишљења да су наставни садржаји СФО-а и резултати nastave у складу са очекивањем, те да су наставници на предмету коректни. Резултати униваријантне анализе варијансе и Т-теста показују да се студенти међусобно статистички значајно разликују у ставовима о значају предмета СФО-а, о потреби практичне nastave СФО-а, о потребном броју часова практичне nastave СФО-а у току једне седмице, о наставним садржајима СФО-а и о односу наставника СФО-а на испиту, чиме је потврђена хипотеза Х1. На основу добијених резултата може се закључити да ставови студената јасно показују да је постојећи наставни план и програм СФО-а усклађен са њиховим потребама о стицању нових знања и њиховој примјени, јер је уравнотежен (задовољавајући) однос теоретске и практичне nastave, те да би реализацију практичне nastave специјалног дијела која се односи на ударце и блокове требало реализовати у раду са партнером чиме би студенти у потпуности имали представу и доживљај покрета који изводе. Резултати такође указују на потребу даљег праћења промјена ставова код студената ВШУП-а, како би се, у будућности, изводило што сигурнији закључци.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Благојевић, М., Допсај, М. и Вучковић, Г. (2008). *Специјално физичко образовање I за студенте Полицијске академије (друго издање)*. Београд; Полицијска академија
- [2] Вучковић, Г. и Допсај, М. (2009). *Ставови студенткиња Криминалистичко-полицијске академије о настави специјалног физичког образовања*, Безбједност, 51 (3), 105–116.

- [3] Вучковић, Г. и Допсај, М. (2011). *Ставови студената Криминалистичко-полицијске академије о настави специјалног физичког образовања*, Физичка култура, 65 (2), 33–41.

DIFFERENCES IN ATTITUDES OF POLICE COLLEGE STUDENTS ON SPECIAL PHYSICAL EDUCATION CLASSES

*Ph. D. Darko Paspalj
Miroslav Miljus M.A.*

High School of Internal Affairs Banja Luka

Abstract: With the purpose of identifying differences in students' attitudes on special physical education classes (hereinafter: SPE), before the beginning of classes in the school year 2012/13, after the completion of obligations related to exams, 112 Police College students have participated in an anonymous poll (89 male students and 23 female students). It can be concluded from the survey results analysis that the majority of the students consider the subject SPE as extremely important or one of the most important ones, that the number of practical classes is satisfactory and that practical classes should be conducted three times a week. It is also important to point out the examinees' attitudes that the number of theoretical classes is satisfactory and that the SPE classes should be conducted in one term during a school year. The examinees stated that their favorite classes are those conducted in the gym, and their favorite curriculum content includes the combination of elements and a bar. The opinion of great majority of students is that the SPE curriculum content and the results of classes are in compliance with their expectations, and that the subject teachers are fair. The results of multivariate analysis of variance and T-test show significant differences in students' attitudes on the importance of SPE classes, the need for SPE practical classes, the necessary number of practical SPE classes in the course of one week, SPE curriculum content and the attitude of SPE teachers during the exam.

Key words: attitudes, students, differences, special physical education

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ И ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Николина Грбић-Павловић, мр

Висока школа унутрашњих послова
Бања Лука

Апстракт: Професија „полицајац“ је годинама била везана искључиво за мушкарце. Међутим, данас је ово занимање доступно и веома привлачно и женама. У савременом друштву не постоји професија којом жене не би могле да се баве, осим професија које се везују за рад под земљом. „Увођење“ жена у полицију представља позитиван корак ка превазилажењу стереотипа о жени као мајци и домаћици. У раду се најприје образлажу међународни и домаћи стандарди који се односе на женска права и равноправност полова приликом избора образовања, а затим се разматра систем полицијског образовања у Републици Српској и његова доступност припадницама женског пола. У посљедњем дијелу рада ће се приказати статистички подаци у вези са уписаним и свршеним студенткињама Високе школе унутрашњих послова и полазницама Полицијске академије.

Кључне ријечи: родна равноправност, полицијско образовање, положај жена у полицијском образовању.

МЕЂУНАРОДНИ И ДОМАЋИ ПРАВНИ СТАНДАРДИ, ЉУДСКА ПРАВА И РОДНА РАВНОПРАВНОСТ У ОБРАЗОВАЊУ

Тешко да и један социјално - политички или идеолошки феномен у савременом свијету по својој свеprisутности и значају може конкурисати концепту људских права. Иначе, за израз „људска права“ се истиче да је прилично нов и да обиљежава управо оно што се некада називало правима човјека. Наиме, Еленор Рузвелт је, радећи у Уједињеним нацијама, четрдесетих година XX вијека подржала употребу израза људска права када је открила да се под изразом права човјека у неким дијеловима свијета не обухватају и права жена. Права човјека су у једном ранијем

периоду и сама замијенила првобитни израз природна права.⁹⁵ Дакле, „као денатуризовани вид онога што се некад називало „природним правима“, људска права представљају, у оквиру стабилних либерално – демократских заједница, једно од најзначајних достигнућа савременог свијета и резултат вишевијековних напора за одбрану индивидуалних слобода и владавине права“.⁹⁶

Наиме, у XVII вијеку, под утицајем новог филозофског правца, по⁹⁷ знатог под називом рационализам, односно у рационалној теорији природног права⁹⁷ десио се преокрет.⁹⁸ Идејно полазиште од тада више није Бог, космос или природа из којих се онда изводе одређена правила, односно, природни закони, већ је сада полазиште индивидуа и њена лична и субјективна права. И друго, нагласак се премјешта са дужности, општих правила природног права која заповиједају или забрањују, на лична, урођена, субјективна права која сваки појединац има као људско биће, а не као припадник ове или оне државе, нације или класе, и која су универзална и неотуђива.⁹⁹ Ж. Муржон дефинише људска права „као правилима уређене прегоративе који искључиво припадају лицу у његовим односима са другим лицима или са влашћу“.¹⁰⁰ С друге стране, Б. Милосављевић и Д. Поповић кажу да су то „права која припадају људима самим рођењем. Свако људско биће их има, као урођена и неотуђива. Она постоје и прије државе, па их појединац њој не дугује и она их мора поштовати.“¹⁰¹

Према томе, суштина концепције људских права јесте у њиховој урођености, неотуђивости, универзалности и једнакости. Универзалност подразумијева људска права за све и иста права за сва људска бића¹⁰², без обзира на њихову полну, националну, вјерску, расну и било коју другу припадност. Овдје се може поставити питање зашто онда говоримо о пра

⁹⁵ Перовић, С., Природно право и суд, Београд, 1996, стр. 47, фуснота 136.

⁹⁶ Ђурковић, М., *Поредак, морал и људска права*, Београд, 2001, стр. 11.

⁹⁷ Џ. Финис наглашава да „природно право нема историју, јер су његови принципи вјечно важећи, ма колико се порицали, занемаривали или отворено кршили. А оно што је вјечно и непромјенљиво не може се сматрати као историјски феномен (који настаје, траје и престаје). Али он не оспорава да постоји историја схватања или теорије које тврде да постоје принципи природног права“. Наведено према: Finnis, J., *Natural Law and Natural Rights*, Oxford, 1980, p. 24.

⁹⁸ Види шире: Тарановски, В. Ф., *Енциклопедија права*, Београд, 2003.

⁹⁹ Врањанац, Д.; Дајовић, Г., *Основи права*, Београд, 2009, стр. 216.

¹⁰⁰ Муржон, Ж.: *Људска права*, Београд, 1998, стр. 9.

¹⁰¹ Милосављевић, Б.; Поповић, Д., *Уставно право*, Београд, 2009, стр. 141. Упореди: Levinson, D., *Encyclopedia of crime and punishment*, Volume 2, Thousand Oaks, London, New Delhi, 2002, p. 861.

¹⁰² Милосављевић, Б., *Увод у теорију уставног права*, Београд, 2011, стр. 33.

вима жена или женским правима, односно зар су жене дио човјечанства за који не важе иста правила игре као и за мушки дио цјелокупне људске популације? Логичан одговор би био да заиста, уколико су људска права универзалне категорије, онда, у најмању руку, није умјесно говорити о посебној групи права, односно о женским правима, јер на тај начин прилично видно сами правимо разлику.¹⁰³

Међутим, претјерана општост концепта људских права често води ка њиховој друштвеној невидљивости, а посредно и до кршења женских људских права. Истовремено, у унутрашњим границама, локално законодавство дискриминише или умањује права жена у односу на мушкарце, или се то дешава приликом примјене самих закона. Односно, када се осврнемо на цјелокупну историју човјечанства, изузев, у историјским оквирима схваћеног, релативно кратког периода матријархата, који се сматра примитивним обликом организовања људске, друштвене заједнице, можемо констатовати да је жена, без обзира на, прије свега изузетно значајну репродуктивну, а у каснијем развоју цивилизације и друштвену, научну и, у новије вријеме, политичку улогу, била и још увијек јесте у подређеном положају у односу на мушкарца.¹⁰⁴

Документ који се сматра „међународном повељом женских права“ јесте Конвенција УН о елиминацији свих облика дискриминације жена (*CEDAW*)¹⁰⁵. Као најважнији међународни инструмент за заштиту женских људских права, она идентификује *дискриминацију* као „свако разликовање, искључивање или ограничавање људских права и ословних слобода у политичком, економском, социјалном, културном, грађанском смислу или у било којој другој области, учињено на основу пола, које има за резултат умањивање или онемогућавање признавања, уживања или вршења тих права од стране жена, на основи једнакости мушкараца и жена, без обзира на њихов брачни статус“ (члан 1. *CEDAW*).

Надаље, у члану 18. Бечке декларације¹⁰⁶ дефинише се да су „људска права жена и дјевојака непреносиви, интегрални и недјељиви дио општих људских права“. Приоритетни циљеви које треба да спроведе међународна заједница односе се на равноправно учешће жена у политичком, грађанском, привредном, социјалном и културном животу, како

¹⁰³ Мијовић, Љ., *Женска права – норме и стварност, Читанка људских права*, Сарајево, 2001, стр. 363–369.

¹⁰⁴ *Ibidem*.

¹⁰⁵ Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (G.A.res. 34/180, 34 U.N.GAOR Supp. (No.46) at 193, U.N.Doc.A/34/46.

¹⁰⁶ Бечка декларација и Акциони програм донијети су на Свјетској конференцији за људска права, одржаној у Бечу, 1993. године.

на националном, тако и на регионалном и међународном нивоу. Ови циљеви се такође односе на елиминисање свих облика дискриминације по основу пола.

Посебан објекат заштите од дискриминације дефинисан међународним документима којима се штите људска права, представља сегмент женских права у погледу образовања. Исто тако, значајан сегмент женских права је у вези са обезбјеђивањем једнаких услова у погледу каријере и професионалног усмјеравања (члан 10. *CEDAW*), као и равноправности у области запошљавања (члан 11. *CEDAW*).

Једнака права за жене, као и запошљавање жена и мушкараца под истим условима, поред *CEDAW*, посебно су наглашена и у другим међународним документима, као што су Међународни пакт о грађанским и политичким правима¹⁰⁷, Конвенција о политичким правима жена¹⁰⁸, Афричка повеља о људским правима и Америчка конвенција о људским правима (члан 23. ц) и многи други међународни документи. Сви ови прописи, самом чињеницом да су донесени, говоре у прилог тенденцији изједначавања положаја жена и мушкараца на једном универзалном нивоу. Са друге стране стоји чињеница да велики дио ових међународних прописа нема правно обавезујућу снагу у односу на унутрашње законодавство земаља потписница. То се на срећу не односи на све прописе.

Босна и Херцеговина, у складу са Дејтонским мировним споразумом, има обавезу директно да примјењује, без претходног поступка ратификације, 16 међународних докумената којима се, између осталог, штите основна људска, а самим тим и женска права. Наиме, Уставима Босне и Херцеговине и Републике Српске у поглављу Људска права и слободе дефинисано је да су сва лица, односно грађани на територији Босне и Херцеговине, односно Републике Српске, равноправни у слободама, правима и дужностима, једнаки пред законом и уживају исту правну заштиту без обзира на расу, пол, језик, националну припадност, вјероисповијест, социјално поријекло, рођење, образовање, имовинско стање, политичко или друго увјерење, друштвени положај или друго лично својство.

---

¹⁰⁷ У члану 25. истиче се да „сваки грађанин, без икакве дискриминације на коју се односи чл. 2 и без неразумних ограничења, има право и могућности да му под општим условима једнакости буде доступна јавна служба у његовој земљи (став ц).

¹⁰⁸ У члану 3. наглашено је да ће „жена имати право да буде на јавним дужностима и да врши све јавне функције, установљене на основу националних закона без икакве дискриминације, под једнаким условима са мушкарцима.”

Родна равноправност и полицијско образовање у Републици Српској

Када говоримо о домаћим документима, у члану 10. Закона о равноп¹⁰⁹ правности полова у Босни и Херцеговини¹⁰⁹, у поглављу које говори о образовању, прописано је да „сви имају једнака права на образовање, без обзира на пол“ (став 1), те да ниједна образовна институција не смије вршити дискриминацију засновану на полу у вези са: условима пријема, одбијањем пријема, начином пружања услуга и бенефиција, искључењем из процеса образовања, вредновањем резултата достигнутих у току образовања, једнаким условима у стварању каријере и професионал¹¹⁰ ном усмјеравању, стручном усавршавању и стицању диплома и у другим могућим случајевима (став 2).

Надаље, у члану 11. истог закона је предвиђено да ће надлежне вла¹¹⁰ сти, образовне институције и друга правна лица обезбиједити да плано¹¹⁰ ви и програми и методологије осигурају успоставу образовног система, који ће гарантовати елиминацију наставних програма који садрже сте¹¹⁰ реотипну друштвену улогу мушкарца и жене, а који за посљедицу имају дискриминацију и неједнакост полова, те да ће обезбиједити ефикасне механизме заштите против дискриминације и сексуалног узнемиравања. Против лица која су се жалила на дискриминацију, узнемиравање, или сексуално узнемиравање, или су свједочила о дискриминацији, узнемиравању, или сексуалном узнемиравању, наведене институције неће предузимати никакве дисциплинске или друге казнене мјере. Такође, предвиђено је да ће садржаји који промовишу једнакост полова бити саставни дио наставног програма за све нивое образовања.

Према томе, једнакост и равноправност полова нису искључиво питања социјалне правде, него представљају неопходан услов за друшт¹¹⁰ вени и економски развој једне земље, са посебним нагласком на смањење сиромаштва и побољшање квалитета живота свих грађана и грађанки једног друштва. Иако формално и међународни и домаћи норматив¹¹⁰ ноправни стандарди гарантују право на школовање и образовање без икакве дискриминације на било ком основу, па и по основу пола, у прак¹¹⁰ си постоји јаз и процентуални несразмјер између образованости жена и мушкараца исте доби¹¹⁰, али и између образованости мушкараца и жена у одређеним занимањима.

---

¹⁰⁹ Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 32/10).

¹¹⁰ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/centri/gendercentarrs/Pages/Obrazovanje.aspx>

ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ И РОДНА РАВНОПРАВНОСТ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ¹¹¹

Полицијско образовање у Републици Српској је у надлежности Управе за полицијско образовање, која представља основну организацију ону јединицу Министарства унутрашњих послова Републике Српске^[22]. Основни задатак Управе јесте школовање и стручно оспособљавање садашњих и будућих припадника/ца Министарства. Сви послови и задаци Управе се обављају у четири унутрашње организационе јединице, и то у: Високој школи унутрашњих послова, Јединици за основну обуку – Полицијској академији^[23], Одјељењу за стручно усавршавање и Одјељењу за логистику и интернатске услуге.

Висока школа унутрашњих послова^[24] основана је одлуком Владе Републике Српске број 02/1-02-734/02 од 23. 07. 2002. године (претходно је постојала као Виша школа унутрашњих послова, основана одлуком Владе РС број 02-157/95 од 01. 07. 1995. године). Ова високошколска установа се бави образовањем будућих припадника/ца Министарства унутрашњих послова и других полицијско-безбједносних агенција у Републици Српској и Босни и Херцеговини, по модерним студијским програмима, усклађеним са болоњским образовно-научним системом. Висока школа је и придружена чланица Универзитета у Бањој Луци.

У реализацији наставних и других садржаја поштују се општи принципи на којима почива европски образовни систем, а нарочито принципи чувања и поштовања академских слобода, развоја демократских институција у друштву у складу са европским стандардима, сталним подизањем ефикасности и рационалности образовног процеса, праћењем објективних потреба друштва, јавног и приватног сектора за новим садржајима, подстицањем свих облика сарадње и унапређивања комуникација, затим јачањем осјећаја професионалне, односно струковне

^[22] Дио рада припремљеног и презентованог на радионици *Којег је рода сигурност: Грбић-Павловић, Н., Жене у систему полицијског образовања у Републици Српској*, ЕУПМ и Сарајевски отворени центар, Мостар, 08-10. јуна 2012.

^[23] У даљем тексту: Министарство.

^[24] У даљем тексту: Полицијска академија.

^[25] У даљем тексту: Висока школа. У Високој школи унутрашњих послова реализују се основне академске студије, односно студије првог циклуса – *bachelor* степен, које трају осам семестара. Завршетком основних студија остварује се 240 ЕСПБ (енг. ECTS) бодова и стиче се висока стручна спрема и звање „дипломирани правник унутрашњих послова – из одабраног смјера“. Смјерови на Високој школи унутрашњих послова јесу полицијски и криминалистички, а за њих се студенти опредјељују у четвртој години. <http://education.muprs.org/>

не солидарности, те принципа једнакости и забране дискриминације по било којем основу. Студентима у Високој школи обезбијеђена је савремена едукација из општих, правних, безбједносних и криминалистичко-полицијских наука, а све у циљу њиховог оспособљавања за обављање најсложенијих послова у безбједносним органима широм Босне и Херцеговине.¹¹⁵

Високу школу могу уписати припадници оба пола. Укупан број уписаних студената прве године од оснивања Више (Високе) школе унутрашњих послова (од 1995. до 2011. године) јесте 2.520, од којих су 538 или 21,34% припаднице женског пола. Вишу (Високу) школу унутрашњих послова од оснивања до 31. 12. 2011. године завршило је укупно 1.046 студената, од којих су 286 или 27,34 % припаднице женског пола. Тренутно на Високој школи студира 728 студената, од којих су 159 или 26% припаднице женског пола.¹¹⁶

Приликом уписа у Високу школу, односно током селекције пријављених кандидата/киња поштује се равноправност полова. Иако је претходних година конкурсом¹¹⁷ за упис на Високу школу био тачно предвиђен број мушких и женских кандидата/киња који се могу примити на студије, те да је тај број женских припадница знатно мањи од мушких припадника, чланом 11. Правилника о селекцији и избору кандидата за упис на студије у Високу школу унутрашњих послова¹¹⁸ предвиђено је да министар унутрашњих послова може дати сагласност за проширење листе изабраних кандидата за упис на студије у Високу школу. Наиме, проширење листе се врши из реда кандидата који су прошли поступак селекције, а између осталог, и ради поштовања „националне, полне или регионалне заступљености кандидата“ (став 2. б). Надаље, када говоримо о самом поступку селекције и избора кандидата за пријем у прву годину редовних студија који се састоји од љекарског прегледа, провјере моторичких способности, теста општег знања, теста граматике и право-

---

¹¹⁵ Поред дјелатности високог образовања, Висока школа унутрашњих послова обавља научноистраживачку, експертско-консултантску и издавачку дјелатност, те обезбјеђује сарадњу са другим високошколским и научним институцијама, као и другим органима надлежним за образовање и васпитање у региону и шире.

¹¹⁶ Подаци стручних служби Високе школе унутрашњих послова Министарства унутрашњих послова Републике Српске у Бањој Луци.

¹¹⁷ Проглодишњим конкурсом за упис студената у прву годину студија у Високу школу унутрашњих послова предвиђен је упис 45 студената на редовне студије, и то 35 мушкараца и 10 жена, док је овогодишњим конкурсом за упис тај омијер био 30 мушкараца и 5 жена. Општи и посебни услови, као и све остало предвиђено конкурсом, исти су за припаднике оба пола.

¹¹⁸ *Правилник о селекцији и избору кандидата за упис на студије у Високу школу унутрашњих послова* („Службени гласник Републике Српске“, број 88/10).

писа, интервјуа и бодовања општег успјеха оствареног у току претходног школовања, важно је нагласити да се води рачуна о родној равној правности. У прилогу број 1 Правилника Високе школе који се односи на Критеријуме за спровођење поступка селекције кандидата за упис у прву годину редовних студија Високе школе, при одређивању моторичког статуса кандидата прави се разлика између мушких и женских кандидата у складу са реалним могућностима једних и других.¹¹⁹

Надаље, 1999. године основана је Полицијска академија, чији је оснивач такође Влада Републике Српске. Полицијска академија врши школовање, стручно оспособљавање и усавршавање кадрова у складу са законом, Статутом и другим подзаконским актима везаним за образовање одраслих, учествује у изради свих наставних планова и програма за све врсте обука и курсева који се изводе на Полицијској академији, реализује наставне планове и програме, организује наставу за све облике курсева из своје надлежности, сарађује са другим организационим јединицама Министарства.

Као и Високу школу, Полицијску академију могу уписати полазници оба пола. Укупан број уписаних кадета/киња од оснивања Полицијске академије је 1.052, од којих су 225 или 21,38% кадеткиње женског пола. Полицијску академију је од оснивања до 31. 12. 2011. године завршило укупно 1.009 кадета, од којих су 214 или 21,20% кадеткиње женског пола. Тренутно, основну полицијску обуку првог нивоа похађа 51 полазник, од којих је 7 или 13,72% припадница женског пола.¹²⁰

Приликом уписа у Полицијску академију, односно током селекције пријављених кандидата/киња поштује се равноправност полова. Претходних година конкурсом за упис на Полицијску академију био је тачно предвиђен број мушких и женских кандидата/киња који се могу пријмити на Полицијску академију. Ове године то није случај. Правилником о селекцији и избору кандидата за полазнике основне полицијске обуке

---

¹¹⁹ Тако, на примјер, мушки кандидати за упис на Високу школу, за највишу оцјену морају урадити 15 и више, док жене, за исту оцјену, морају урадити 11 и више склекова. Разлика постоји код свих вјежби којима се утврђује моторички статус кандидата за упис. Ранг-листа се сачињава посебно за мушке, а посебно за женске кандидате.

¹²⁰ Подаци стручних служби Полицијске академије Министарства унутрашњих послова Републике Српске у Бањој Луци.

¹²¹ Прошлогодишњим конкурсом за упис кадета 16. класе основне полицијске обуке првог нивоа Јединице за основну обуку – Полицијске академије предвиђен је упис 25 кадета, и било је одређено да ће се примити 20 мушкараца и 5 жена. Док, овогодишњим конкурсом то није предвиђено. Општи и посебни услови, као и све остало предвиђено конкурсом, исти су за припаднике оба пола.

првог нивоа²²² предвиђено је да министар унутрашњих послова може дати сагласност за проширење листе изабраних кандидата за упис на Полицијску академију, између осталог и по полној заступљености кандидата.

Као и приликом селекције за упис на студије у Високу школу, приликом одређивања моторичког статуса кандидата за упис на Полицијску академију прави се разлика између мушких и женских кандидата у складу са реалним могућностима једних и других. Такође, разлика постоји код свих вјџби којима се утврђује моторички статус кандидата за упис. Ранг листа се сачињава посебно за мушке, а посебно за женске кандидате.

Надаље, на Полицијској академији се школују и полазници полицијске обуке првог нивоа за припаднике Специјалне јединице полиције. На конкурс за упис на Полицијску академију првог нивоа за припаднике Специјалне јединице полиције није предвиђено колико ће се примити полазника мушког, односно женског пола. На овај начин дата је могућност свим заинтересованим лицима, без обзира на пол, да равноправно учествују на конкурс. Но, оно што је важно нагласити, јесте да се Правилником о селекцији и избору кандидата за полазнике основне полицијске обуке првог нивоа у Јединици за основну и специјалистичку обуку – Полицијској академији за припаднике Специјалне јединице полиције²²², не прави разлика код одређивања моторичког статуса кандидата између мушких и женских кандидата у складу са реалним могућностима једних и других. На овај начин је предвиђено да се за све кандидате, без обзира на пол, раде исти тестови према истим нормативима.²²²

Када је у питању заснивање радног односа жена у полицији, запошљавање жена на неполицијским пословима у полицији представља реалативно стару и раширену праксу, тако да се оне и данас у сразмјерно великом броју појављују као извршиоци административних, техничких или помоћних послова у полицији. Традиционално схватање полицијске

²²² Правилник о селекцији и избору кандидата за полазнике основне полицијске обуке првог нивоа у Јединици за основну – Полицијској академији („Службени гласник Републике Српске“, број 75/12).

²²² Правилник о селекцији и избору кандидата за полазнике основне полицијске обуке првог нивоа у Јединици за основну и специјалистичку обуку – Полицијској академији за припаднике Специјалне јединице полиције („Службени гласник Републике Српске“, број 75/12).

²²² Види шире у Критеријумима за спровођење поступка селекције кандидата за полазнике основне полицијске обуке првог нивоа у Јединици за основну и специјалистичку обуку – Полицијској академији за припаднике Специјалне јединице полиције, који представљају саставни дио Правилника из претходне фусноте.

професије као мушке професије, промијенило се током година, па се са сигурношћу може рећи да жене обављају све дужности у полицији, и да жена може обављати сваку дужност у полицији, те да полицијска професија одавно није привилегија само мушкараца. Просјек жена полицајаца у европским земљама је око 10%, изузев Шведске, Норвешке, Холандије и Велике Британије чији је просјек 18%. У свим земљама овај број је у порасту, а што се тиче Босне и Херцеговине, он још увијек није достигао европски просјек, те износи око 7%, а у Републици Српској 6,3%^[22]. Према подацима из новембра 2010. године, жене полицијски службеници чине укупно 6,71%¹²⁶ запослених полицијских службеница у Министарству. Према званичним подацима из 2011. године, у Министарству су запослена 6.853 лица, од чега су 1.455 или 21,3% жене.^[23] Наиме, 367 или 25,22% жена јесу са статусом полицијских службеница, затим 638 или 43,85% са статусом државних службеница, 446 или 30,65% са статусом намјештеница и 4 или 0,27% са статусом приправница. На руководиоцима радним мјестима запослено је 76 жена, од чега 13 полицијских службеница од нивоа начелника јединице до шефа одсека и 63 државне службенице од нивоа начелника управе до руководиоца групе.¹²⁸

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Жене полицајци се морају борити не само са криминалитетом и криминалним активностима већ и са негативним схватањима и стереотипима који су усмјерени према женама генерално, а и према женама полицајцима посебно.¹²⁹ Занимљиво је да се конзервативизам полиције у вези са питањима пријема, обуке и рада жена у полицији повремено изражава и јавно, у виду отвореног противљења пријему жена у полицију. Као уобичајене препреке пријему жена се појављују управо стандарди

[22] Види шире: Грбић-Павловић, Н.; Роговић, И., *Жене у полицији Републике Српске*, часопис *Безбједност, Полиција, Грађани*, број 2, Бања Лука, 2009.

126 Бећиревић, М., Шулиц, Ж., Шоштарић, М., *Род и реформа сектора сигурности у БиХ*, Сарајево, 2011, стр. 75.

[23] Министарство унутрашњих послова Републике Српске, *Извјештај о раду Министарства унутрашњих послова Републике Српске за 2011. годину*, Бања Лука, 2012, стр. 47.
Доступно на: <http://www.narodnaskupstinars.net/cyrl/>, материјали за 16. сједницу

128 Подаци припремљени и презентовани у раду: Grbić-Pavlović, N., *Women in Police*, In: 3rd International Balkan Countries Women & Business Conference, *Corporate Social Responsibility & Women*, PAN-EUROPEAN UNIVERSITY APEIRON & ST.KLIMENT OHRIDSKI UNIVERSITY & INTERNATIONAL WOMEN AND BUSINESS GROUP, Banja Luka, 11-12. October 2012.

129 Hernandez, Ernie, *Females in Law Enforcement, Femininity, Competence, Attraction, and Work Acceptance*, Criminal Justice and Behavior, vol. 9, no. 1, 1982, pp. 13-34.

селекције у неким земљама, односно исти захтјеви у погледу висине, тежине и физичких способности за мушке и женске кандидате. Одбрану за своје ставове полиција тих земаља темељи на увјерењу о физичкој снази као једном од кључних предуслова за полицијски посао.¹³⁰

Запошљавање жена у полицији је традиционално било ограничено, јер чак и многи мушкарци који раде у полицији сматрају да је обављање полицијских послова мушка дјелатност и да би се жене као полицијски службеници могле запошљавати само на неким радним мјестима (на примјер за рад са малољетницима).¹³¹ Међутим, данашња схватања указују на чињеницу да поједине послове у полицији искључиво може да обавља жена, а то су прије свега службени контакти са женама (законом је прописано да претресање женских лица могу да обављају искључиво жене), информативни разговори са женама (сексуална злостављања), разговори са малољетницама и слично.

С тим у вези, основни циљ увођења и досљедног поштовања принципа и стандарда за равноправност полова у области полицијског образовања јесте стварање једнаких могућности и приступа образовању за жене и мушкарце и са истим перспективама за будући професионални живот. Нова визија полицијског образовања не познаје родну и друге облике дискриминације, те промовише једнака права и за жене и за мушкарце као кориснике/це образовног процеса.

Критеријуми за селекцију кадра за полицијско образовање представљају захтијеване стандарде у погледу психофизичких способности, знања, вјештина и других личних квалитета који су потребни за рад у полицији. Потребно је поштовати забрану полне дискриминације приликом пријема на полицијско образовање, као и приликом запошљавања полицијских службеника/ца, односно настојати да се између пријављених кандидата/киња одаберу искључиво најбољи за одређени посао, без обзира на њихов пол. Само тако ће наша полиција постати модеран сервис грађана. Односно, квалитетна полна структура један је од основних услова за професионално извршавање полицијских задатака.

---

¹³⁰ Види шире: Милосављевић, Б., *Наука о полицији*, Полицијска академија, Београд, 1997, стр. 525–529.

¹³¹ Cohn, Alvin W., *The Future of Policing*, Beverly Hills, 1978, p.189.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Бећиревић, М., Шулц, Ж., Шоштарић, М., *Род и реформа сектора сигурности у БиХ*, Сарајево, 2011.
- [2] Врањанац, Д.; Дајовић, Г., *Основи права*, Београд, 2009.
- [3] Grbić-Pavlović, N., *Women in Police*, In: 3rd International Balkan Countries Women & Business Conference, *Corporate Social Responsibility & Women*, PAN-EUROPEAN UNIVERSITY APEIRON & ST.KLIMENT OHRIDSKI UNIVERSITY & INTERNATIONAL WOMEN AND BUSINESS GROUP, Banja Luka, 11–12. October 2012.
- [4] Грбић-Павловић, Н., *Жене у систему полицијског образовања у Републици Српској*, ЕУПМ и Сарајевски отворени центар, Мостар, 08–10. јуна 2012.
- [5] Грбић-Павловић, Н.; Роговић, И., *Жене у полицији Републике Српске*, ча² сопис *Безбједност, Полиција, Грађани*, број 2, Бања Лука, 2009.
- [6] Ђурковић, М., *Поредак, морал и људска права*, Београд, 2001.
- [7] Levinson, D., *Encyclopedia of crime and punishment*, Volume 2, Thousand Oaks, London, New Delhi, 2002.
- [8] Мијовић, Љ., *Женска права – норме и стварност*, Читанка људских права, Сарајево, 2001.
- [9] Милосављевић, Б., *Наука о полицији*, Полицијска академија, Београд, 1997.
- [10] Милосављевић, Б., *Увод у теорију уставног права*, Београд, 2011.
- [11] Милосављевић, Б.; Поповић, Д., *Уставно право*, Београд, 2009.
- [12] Муржон, Ж., *Људска права*, Београд, 1998.
- [13] Перовић, С., *Природно право и суд*, Београд, 1996.
- [14] Тарановски, В. Ф., *Енциклопедија права*, Београд, 2003
- [15] Finnis, J., *Natural Law and Natural Rights*, Oxford, 1980.
- [16] Hernandez, Ernie, *Females in Law Enforcement, Femininity, Competence, Attraction, and Work Acceptance*, Criminal Justice and Behavior, vol. 9, no. 1, 1982, pp. 13–34.

- [17] Cohn, Alvin W., *The Future of Policing*, Beverly Hills, 1978.
- [18] Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (G.A.res. 34/180, 34 U.N.GAOR Supp. (No.46) at 193, U.N.Doc.A/34/46.
- [19] *Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини – пречишћени текст* („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 32/10).
- [20] *Правилник о селекцији и избору кандидата за упис на студије у Високу школу унутрашњих послова* („Службени гласник Републике Српске“, број 88/10).
- [21] *Правилник о селекцији и избору кандидата за полазнике основне полицијске обуке I нивоа у Јединици за основну – Полицијској академији* („Службени гласник Републике Српске“, број 79/12).
- [22] *Правилник о селекцији и избору кандидата за полазнике основне полицијске обуке првог нивоа у Јединици за основну и специјалистичку обуку – Полицијској академији за припаднике Специјалне јединице полиције* („Службени гласник Републике Српске“, број 41/09).
- [23] Министарство унутрашњих послова Републике Српске, *Извјештај о раду Министарства унутрашњих послова Републике Српске за 2011. годину*, Бања Лука, 2012.
- [24] <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/centri/gendercentarrs>
- [25] <http://www.narodnaskupstinars.net>
<http://www.education.muprs.org>

**GENDER EQUALITY AND POLICE EDUCATION
IN THE REPUBLIC OF SRPSKA**

Nikolina Grbic-Pavlovic, MA
High School of Internal Affairs
Banja Luka

Abstract: The occupation of a "police officer" has been exclusively connected with men for years. However, nowadays this occupation is available to women and it is drawing their attention. In the modern era, there is no occupation a woman would not be able to do, except for occupations related to work under ground. "Introducing" women in the police represents a positive step towards overcoming stereotypes about women as mothers and housewives. The first part of the paper introduces international and domestic standards referring to women's rights and gender equality upon choice of education, and then the system of police education in the Republic of Srpska and its availability to the members of the female sex is examined. The final part of the paper shows statistical data related to the enrolled female students and female graduates of the Police College, as well as Police Academy female cadets.

Key words: gender equality, police education, position of women in police education.

**ЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА ПОЛИЦИЈСКОГ ОБРАЗОВАЊА У ШВАЈЦАРСКОЈ
- МЕЂУКАНТОНАЛНА ПОЛИЦИЈСКА ШКОЛА HITZKIRCH -**

Миленко Мршић

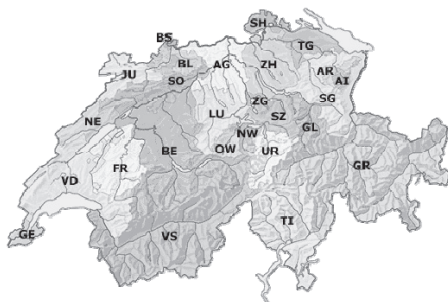
Висока школа унутрашњих послова
Бања Лука

Апстракт: Иако је Швајцарска функционална и, надасве, богаџта земља, показало се међутим да децентрализовано полицијско образовање, прије свега у међукантоналној полицијској сарадњи, има много недостатака и производи доста додатних потешкоћа. Растући изазови и захтјеви који се постављају полицији, резултирали су идејом да се оснује једна школа, која би у полицијско образовање укључила што већи број кантона. Тако је 2007. године у Hitzkirchu (кантон Luzern) отворена Међукантонална полицијска школа, која сада по унифицираном наставном плану и програму обучава полазџнике из 11 кантона. Ова школа је уједно и главни центар за стручно усавршавање у Швајцарској, гдје се окупљају полицијски експерти и други стручњаци из цијеле Швајцарске, размјењују искуства и организују и одржавају разне семинаре, опште и специјалистичке курсеве.

Кључне ријечи: полицијско образовање, централизација, унификација, међукантонална и прекогранична сарадња

ШВАЈЦАРСКА – СЛОЖЕНА ДРЖАВА

Швајцарска (међународна ознака **СН**, према латинском називу *Confoederatio Helvetica*) је, да се подсетимо, релативно мала конфедерална земља, састављена од чак 26 кантона, има око 8 милиона становника и чак четири службена језика. Ево како изгледа административна подјела Швајцарске:

Слика и табела 1. Швајцарски кантони

AG	<i>Aargau</i>	NW	<i>Nidwalden</i>
AI	<i>Appenzell Innerrhoden</i>	OW	<i>Obwalden</i>
AR	<i>Appenzell Ausserrhoden</i>	SG	<i>St. Gallen</i>
BE	<i>Bern</i>	SH	<i>Schaffhausen</i>
BL	<i>Basel-Landschaft</i>	SO	<i>Solothurn</i>
BS	<i>Basel-Stadt</i>	SZ	<i>Schwyz</i>
FR	<i>Freiburg</i>	TG	<i>Thurgau</i>
GE	<i>Genf (Женева)</i>	TI	<i>Tessin</i>
GL	<i>Glarus</i>	UR	<i>Uri</i>
GR	<i>Graubünden</i>	VD	<i>Vaud</i>
JU	<i>Jura</i>	VS	<i>Vaudis</i>
LU	<i>Luzern</i>	ZG	<i>Zug</i>
NE	<i>Neuenburg</i>	ZH	<i>Zürich</i>

СТАЊЕ У ПОЛИЦИЈСКОМ ОБРАЗОВАЊУ У ШВАЈЦАРСКОЈ

Унутрашња безбједност је задатак политичких органа власти. Једно од средстава која им за то стоје на располагању јесте, поред осталих, и полиција.

Права, дужности и организација полиције регулишу се кантоналним законима. Полицијски корпуси се заснивају на федералној структури Швајцарске. Уређивање закона и унутрашња организација уопште ствар је сваког појединог кантона. Тако у Швајцарској имамо 26 кантоналних организација, различитих полицијских градских полицијских корпуса и много општинских полиција. Уз то, органи кривичног гоњења поступају по различитим законима о кривичном поступку. Због ове неусклађености често настају додатне потешкоће у међукантоналној полицијској сарадњи. Сваки кантон уређује и полицијско основно образовање и стручно усавршавање. Једино су у централној и сјеверозападној Швајцарској постојале полицијске школе које су обухватале по неколико кантона.

Централизација полицијског образовања у Швајцарској

Показало се да овај децентрализован систем образовања има, међутим, више недостатака. Навешћемо сљедеће аспекте:

- За полицијско образовање у Швајцарској недостаје генерални концепт политике образовања.
- Координација са општим системом образовања је недовољна.
- У полицијском образовању не постоје умрежени наставни планови и програми.
- Дидактичка и методичка професионалност је на незавидном нивоу.
- Образовна инфраструктура не може у довољној мјери да одговори захтјевима.
- Наставно особље често није довољно педагошки и дидактички квалификовано.
- Стандарди који су обавезујући за полицијско образовање нису дефинисани.
- Садржајна контрола квалитета обично недостаје.
- Области научноистраживачког рада и развоја у потпуности недостају.
- Планирање и усклађивање актуелног и будућег развоја у области јавне безбједности је прескупо.

САДАШЊИ И БУДУЋИ ИЗАЗОВИ

Захтјеви којима полицијски службеници морају да одговоре јесу већи и сада енормни, а у будућности ће бити све већи. Ови захтјеви не долазе само од грађана, већ и од органа власти, на које се, као одговорне за унутрашњу безбједност, такође врши притисак. Исто тако, увезивање полиције у систем заштите грађана у кантонима поставља све веће захтјеве полицијским корпусима.

За будуће изазове полиције централни су сљедећи аспекти:

- Локална безбједност све више добија на значају (безбједност у насељеним мјестима, становима, рад полиције у заједници, проблемима у саобраћају).
- Опхођење са полицијски релевантним странкама и етничким мањинама све је теже.

- Полиција ће се све више суочавати са насиљем и разним облицима агресије.
- Међукантонално ангажовање у обезбјеђивању великих скупова и неких значајних дешавања, као нпр. спортских такмичења, конференција, самита итд.
- Екстерна, као и интерна комуникација од великог су значаја за полицијске корпусе.
- Пораст броја обрађиваних случајева захтијева у оперативној области јачу сарадњу полиције и правосуђа и на међународном нивоу.
- Пораст криминалитета (организовани криминал, интернетски криминал, привредни криминал, насиље у породици итд.) повезаног са неограниченим техничким напретком и отварањем граница, не стагнира и захтијева нове облике борбе против криминала.

Сарадња између полицијских корпуса је све важнија. Ово се мора базирати на јединственом полицијском разумијевању и заједничкој доктрини, што се може постићи заједничким основним образовањем и стручним усавршавањем.

- Потреба за ресурсима у очувању јавне безбједности и даље расте.

И постојеће образовне инфраструктуре и организација школовања морају се, дакле, у блиској будућности анализирати и ускладити. Из будућег развоја у области јавне безбједности, о образовању се могу извести сљедећи закључци:

- Основно образовање треба да произведе будуће полицајце, који би били што самосталнији, широко образовани универзалци.
- При том се не смије запоставити унапређење личности (сигуран наступ, вјешт начин опхођења, понашање, отпорност на стрес и способност савлађивања стреса).
- Знања и вјештине се морају преносити новим технологијама и још више оријентисано на праксу.
- У оквиру стручног усавршавања тежиште треба ставити на стручна и посебна знања и вјештине. При том треба пазити на то да напредна специјализација захтијева већу сарадњу између корпуса.
- Прекогранична сарадња се мора стално побољшавати унутар кантона, између кантона и на међународном нивоу. Основе за то на најбољи начин су обезбијеђене у заједничком основном образовању и стручном усавршавању.

Централизација полицијског образовања у Швајцарској

Будући да за сада није било могуће оснивање једне полицијске школе на нивоу цијеле Швајцарске, у Hitzkirchu (кантон Luzern) је онована Међукантонална полицијска школа, која школује полицијске службенике за конкордат од 11 швајцарских кантона.

МЕЃУКАНТОНАЛНА ПОЛИЦИЈСКА ШКОЛА HITZKIRCH - БУДУЋНОСТ ШВАЈЦАРСКЕ ПОЛИЦИЈЕ

Међукантонална полицијска школа Hitzkirch пуштена је у рад 2007. године. Као највећа и најважнија школа полиције, она је главни центар за основно полицијско образовање у Швајцарској, али и главни центар за стручно усавршавање и дошколовање. Сваке године школу похађа око 300 полазника.

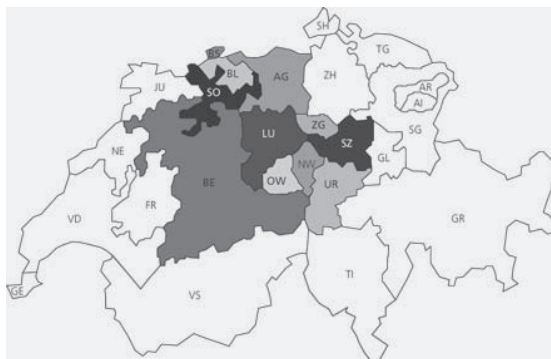
Слика 2. Међукантонална полицијска школа Hitzkirch

Од укупно 26 швајцарских кантона, ова школа по заједничком плану и програму образује кадрове за конкордат од 11 кантона, и то:

AG (Aargau), BE (Bern), BL (Baselland), BS (Baselstadt), LU (Luzern), NW (Nidwalden), OW (Obwalden), SZ (Schwyz), SO (Solethurn), UR (Uri) i ZG (Zug).

Слика 3. Једанаест маркираних кантона

Финансирање школе и наставно особље

Поред стално запослених наставника Међукантоналне полицијске школе, у наставни процес су укључени и најбољи и најiskusнији стручњаци, припадници полицијских корпуса из свих 11 кантона. Трошкове школовања носе сви кантони, а средства се издвајају зависно од величине кантона, броја становника и броја полазника из појединих кантона.

Које су предности „новог“ полицијског образовања

Анализирањем досадашњег система полицијског образовања, дошло се брзо до закључка да би нови вид образовања, заснован на сарадњи и размјени искустава кантоналних школа и искустава разних полицијских стручњака из појединих кантона, имао много предности. Најважније предности заједничког основног полицијског образовања и стручног усавшавања јесу сљедеће:

- Финдирана методичка и дидактичка знања појединих партнера из полицијског образовања била би уједињена, а стечена знања и вјештине би се могли даље заједнички развијати.
- На овај начин ће се моћи кумулирати не само знања стечена у образовању, него и тактичка и техничка искуства стечена у свакодневном полицијском раду, на основу чега би се могла израђивати заједничка доктрина полицијских интервенција, чиме би међукантонална полицијска сарадња била боља и успјешнија.
- Приликом ангажовања полиције заједнички би се користили и материјални и људски ресурси.

Централизација полицијског образовања у Швајцарској

- На квалитативно високе захтјеве постављене образовању могло би се заједнички одговорити. Наставни садржаји би се могли једноставније и боље усклађивати и развијати. Било би могуће много тога што се у одвојеним школама не може реализовати.
- Ситуационој настави се придаје посебан значај, јер ће полазници тако бити припремљени за све изазове полицијске професије.
- Максималан број полазника у једном одјељењу је 24, што повећава квалитет наставе.

Могу се циљано користити разни облици наставе, а рад са полазницима и брига о њима би се интензивирали.

- Међукантонална школа ће изградити заједничку платформу, која ће корпусима и надлежним органима омогућити да заједнички изнесу своје мишљење, ставове и примједбе.
- Заједничком школом, на крају крајева, партнери доказују држави, кантонима и градовима да су спремни и вољни за сарадњу у области унутрашње безбједности.

Упис на Међукантоналну полицијску школу Hitzkirch

Општи услови за упис у школу:

- Швајцарско држављанство
- Завршена средња стручна школа или положена матура
- Положен возачки испит
- Здравствене и психофизичке способности (обавезно пливање)

Старосна доб није стриктно дефинисана, али се на конкурс могу пријавити и лица старија од 30 година.

Ток школовања

Годишње се у школу уписују двије класе, и то у прољеће и у јесен.

Примљени кандидати до коначног ступања у радни однос морају проћи 8 фаза:

А. Уводна настава (1 седмица)

Полазници почињу похађати основно образовање у кантонима у којима живе.

Ова фаза траје 5 дана и за то вријеме код полиција својих кантона, односно својих послодаваца, рјешавају материјална питања, гдје добијају униформу и стичу увид у план и програм школе, како би били припремљени за наставу.

Б. Основна обука (12 седмица)

У овој фази полазници стичу основна знања и вјештине, који су неопходни за обављање радњи на улици, на пракси у матичном кантону и који су основа за проширено образовање и главну фазу.

Ц. Пракса у матичном кантону (1 седмица)

У овој фази полазници добијају ближу представу о будућој професији и стичу прва искуства.

Д. Проширена обука (15 седмица)

У овој фази се проширују и продубљују стечена знања и вјештине у конкретним ситуацијама из области безбједности, саобраћаја и криминалистике, и то на основу разних случајева (укупно 21 случај), као мост између теорије и праксе, односно свакодневних ситуација.

Е. Пракса (5 седмица)

Ова фаза траје 5 седмица и надовезује се на претходно увођење у матичном кантону.

Стечена знања и компетенције полазници требају практично примјењивати. Прве мале радње полазници врше у присуству ментора.

Ф. Завршна фаза (6 седмица)

У оквиру ове фазе полазници рјешавају сложеније ситуације. Полазници уче како да сигурно реагују у проблематичним ситуацијама и да самостално доносе одлуке.

Г. Државни стручни испит (1 седмица)

Полагањем стручног испита полазници завршавају основно образовање.

Испит обухвата четири предмета:

Рад полиције у заједници (Community policing)

Професионална етика и људска права

Психологија

Централизација полицијског образовања у Швајцарској

Полицијске интервенције

Испит организује Швајцарски полицијски институт у Neuchâtelu.

X. Распоређивање и увођење у службу у матичном кантону

Табела 2. Шта се учи на Међукантоналној полицијској школи Hitzkirch

Општи предмети	83 часа	Саобраћај	141 час
Њемачки језик		Закон о друмском саобраћају	
Картографија		Полицијски рад у друмском саобраћају	
Актуелна збивања		Давање саобраћајних знакова рукама	
Општи полицијски предмети	191 час	Технички захтјеви	
Људска права и етика		Управљање службеним возилом	
Психологија		Контрола способности возача за управљање возилом	
Рад полиције у заједници		Саобраћајне незгоде	
Обавјештавање		Тешки саобраћај	
Радиосистеми		Транспорт опасних материја	
Право	135 часова	Криминалистика	156 часова
Закон о алкохолу		Криминалистичка тактика	
Закон о странцима		Криминалистичка техника	
Увод у право		Практични случајеви	
Шенгенско право		Савезна криминалистичка полиција	
Употреба ватреног оружја		Вјежбе из саслушавања и испитивања	
Кривично право		Физичко и здравствено васпитање	110 часова
Закон о заштити животиња		Обавезно укључује пливање	
Гађанско право		(Детаљније на www.iph-hitzkirch/anforderungen)	
Кривичнопроцесно право		Интервентна обука	168 часова
Безбједност	107 часова	Гађање	
Полицијска тактика		Лична безбједност	
Полицијске контроле; хапшење			
Преглед терена		Полицијске радње	168 часова
Јавни ред и мир		Испити	64 часа
Полицијски пси		Рад у школи	32 часа
Познавање оружја		Укупно	1.355 часова

ДАЉЕ ОБРАЗОВАЊЕ

Међукантонална школа нуди перманентно стручно усавршавање. Редовни и специјалистички курсеви, као и разни семинари усклађени су са потребама и процјенама кантоналних полиција. Курсеви и семинари обухватају теме из општих предмета, општих полицијских предмета, права, криминалистике, саобраћаја, физичког васпитања, обуке у гађању... Од специјалистичких курсева, поред осталих, најактуелнији су курсеви за полицијске инструкторе и курсеви за менторе за обављање информативне праксе. Курсеве, семинаре и пружање услуга нуде и неки

партнери школе као екстерни понуђачи. Од њих можемо поменути нпр. Швајцарски полицијски институт, Центар за обуку инструктора за ваџ трогасце, школе пливања итд.

Литература

- [1] http://de.wikipedia.org/wiki/Spezial:Suche/Polizeiausbildung_in_der_Schweiz <http://www.baselland.ch> (Konkordat über die Errichtung und den Betrieb einer Interkantonalen Polizeischule Hitzkirch)
- [2] <http://www.iph-hitzkirch.ch/ausbildung/> (IPH-Hitzkirch Broschüre)

POLICE EDUCATION CENTRALIZATION IN SWITZERLAND - INTERCANTONAL POLICE ACADEMY OF HITZKIRCH -

Milenko Mrsic

High School of Internal Affairs
Banja Luka

Abstract: Despite the fact that Switzerland is a functional and, above all, wealthy country, it has proven, however, that decentralized police education, principally in intercantonal police cooperation, contains many lacks and results in many additional difficulties. The growing challenges and demands facing the police have resulted in the idea to establish an academy which would include as many cantons as possible in police education. That is how the Intercantonal Police Academy was established in Hitzkirch (Luzern Canton), in 2007, which nowadays has attendants from 11 cantons who are being trained according to a unified curriculum. At the same time, this school is the main center for professional training in Switzerland, gathering police and other experts from Switzerland, where they exchange experiences and organize and host all kinds of seminars, general and specialist courses.

Key words: police education, centralization, unification, intercantonal and cross-border cooperation

СПЕЦИФИЧНИ УСЛОВИ И ОКОЛНОСТИ РАЗВОЈА КРИМИНАЛИСТИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА У БиХ

Борислав Радовановић¹³²
МУП РС – СЈБ Приједор

Апстракт: Овај рад анализира услове и околности у какви¹³¹ ма се развија криминалистика (хеуристичка и силогистичка), као битан садржајни елемент система безбједности Босне и Херцего¹³² вине, њених ентитета и нижих облика колективитета. Кримина¹³³ листику дефинише као јединствену цјелину практичне вјештине, научне дисциплине и теорије, а квалитетно образовање и стручно усавршавање поставља као примарну развојну компоненту.

Кључне ријечи: криминалистичко образовање, криминали¹³⁴ стика, систем безбједности БиХ.

УВОД

Анализирајући специфичности људских ресурса као *sui generis* овог највреднијег друштвеног фактора, Кулић и Талијан истичу способност синергије умних и физичких потенцијала; креативног обликовања идеја, визија, стратегија, планова; те самообнављања и развоја.¹³⁵ образовање је засигурно једна од примарних претпоставки развоја овог специфичног ресурса у оквиру различитих облика колективитета (предузеће, народ, држава и/или човјечанство). Како се улагање у квалитетно образовање позитивно манифестује на одређене облике колективитета, чињенично указују примјери Јапана и Њемачке.¹³⁶ Компарирати Босну и Херцегови¹³⁷

¹³¹ Дипломирани правник за безбједност и криминалистику, постдипломац (мастер) Факултета за безбједност и заштиту Бања Лука, Е-mail: r.borislav1970@gmail.com

¹³² Кулић, Живко; Талијан, Мирослав М., *Управљање људским ресурсима*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2010, стр. 22.

¹³³ Јапански народ, након Другог свјетског рата изашао из неограничене монархије и разорен атомским и напалм бомбама, незнатних природних ресурса и у условима војне окупације, „спасење“ од изгледног нестанка пронашао је у инвестирању у образовање. За тридесетак година средства уложена у образовање резултирала су тако да је Јапан постао индустријска и технолошка суперсила глобалних размјера. Међутим, њемачки примјер још снажније доказује како улагање у

ну с њемачким или јапанским примјером, на први поглед чини се ираци¹³⁶ оналним. , изградња друштва у околностима тешких ратних посљедица и друштвене транзиције јесте заједнички садржитељ из ког наше друшт¹³⁷ во треба да црпи мотивациону снагу и корисна искуства. Али „ријеч је о вишеструко сложеној, специфичној, недовршеној и у државноправном и у уставноправном смислу непоновљивој држави... савремени политички системи не познају такав облик политичко-друштвеног уређења“¹³⁸, тако да туђа искуства на БиХ није могуће примијенити у идентичном моделу.

Сљедећа разина проблема произилази из питања: како у оваквој „ендемичној“ држави пронаћи модел изградње система безбједности¹³⁶ способног да штити интересе појединца и друштва, те како у оваквим условима материјализовати безбједност као битну потребу? Одговоре на ова питања треба тражити у посматрању безбједности кроз призму њене научне утемељености. Безбједносне науке код нас званично немају номенклатуру науке¹³⁷ (сматрају се мултидисциплинарнима) и, гене¹³⁸ рално, заснијају се на тзв. општој методологији научног истраживања¹³⁸. Објашњавајући коријене методологије истраживања безбједносних појава Мијалковић наводи како антички, али и потоњи мислиоци неће нас „научити свему што желимо да знамо о безбједности, али ће нам помоћи да научимо како да размишљамо о безбједности, о чему да размишљамо и зашто“¹³⁹. Овакво “размишљање” довело је босанско-херцеговачко друштво до неминовне потребе да општеприхваћене вриједности за¹³⁹ штити правом, те да установи институције које ће ове вриједности штитити прописаним радњама и средствима. На питање како штитити

образовање и науку развојно дјелује на друштво/државу. Крајем 19-ог вијека Њемачка покреће интензиван програм улагања у образовање и техничке науке, каквим се убрзо у свјетском поретку позиционирала као индустријска велесила. Након тога, ни два рата, ни огромна разарања, нити пљачкашки протекторати, нису зауставили њемачки развој на бази образовања, науке и технологије, шире: Ендал, Вилијам (F. William Engdahl), *Стољеће рата, Англо-америчка нафтна политика и нови свјетски поредак*, Детекта, Загреб, 2008.а, стр. 25–49.

¹³⁶ Кесеровић, Драгомир, *Систем безбједности у БиХ – од стварања до данас*, часопис “Безбједност, Полиција, Грађани” бр. 1-2/11, Бања Лука, 2011, стр. 167–181.

¹³⁷ Систем безбједности се теоријски сматра хармоничном цјелином способном да самостално функционише у извјесном временском и просторном окружењу. Шире види Кековић, Зоран, *Теорија система безбједности*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2009, стр. 139.

¹³⁸ Ристић, Ж.: *Увод у методологију истраживања*, Факултет народне одбране, Београд, 1983, стр. 1.

¹³⁸ Мијалковић С., *О методологији истраживања у области безбједносних наука*, часопис “Безбједност, Полиција, Грађани” бр. 3-4, Бања Лука, 2010, стр. 361–373.

¹³⁹ Мијалковић, С.: *Национална безбједност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009.

Специфични услови и околности развоја криминалистичког образовања у БиХ

друштво од тешких облика угрожавања, Бошковићи наводе: „Успјешно откривање кривичних дјела и учинилаца и обезбјеђење потребних доказа није могуће без стицања и примјене одговарајућих знања, умијећа и вјештина у примјени метода, а што се управо и стиче изучавањем криминалистике.“¹⁴⁰ Овдје, напokon, долазимо до једне дисциплине унутар корпуса безбједносних научних дисциплина око које наше друштво може и мора пронаћи консензус. Ово „може“ произилазити из научног карактера криминалистике какав не подлијеже никаквим националним, идеолошким, класним и иним утицајима; док поменуто „мора“ намеће незаобилазна потреба штићења појединца и друштва од тешких облика угрожавања и повређивања. Међутим, и поред примарне потребе друштва да изучава, усавршава и примјењује криминалистику, постоје бројне препреке даљем развоју ове безбједносне дисциплине. Узевши у обзир чињеницу да је образовање и стручно усавршавање темељна претпоставка развоја криминалистике, овим радом покушаћемо критички анализирати актуелно стање у овој области, а посебно кроз призму објективних околности унутар каквих се ова дисциплина развија.

ОКОЛНОСТИ РАЗВОЈА КРИМИНАЛИСТИКЕ У БиХ

На бази полазне премисе да БиХ представља крајње специфичну и непоновљиву државну творевину; какву штити нормативно и организационо у значајној мјери неуређен, разуђен и нефункционалан систем безбједности, узевши у обзир криминалистичку компоненту као битан интегрални елемент система, покушаћемо криминалистичко образовање и стручно усавршавање анализирати кроз облике њиховог испољавања (*aspectys*) унутар системско-безбједносних, нормативно-правних, практичних и теоријско-научних околности.

Системско-безбједносни аспекти

Теоријски, безбједносне појаве у основи разврстају се у двије групе: појаве стварања безбједности и појаве разарања безбједности, које се сагледавају кроз призму система безбједности и појава угрожавања безбједности. Логиком да угрожавање условљава системско штићење безбједности, на првом кораку морамо анализирати укупна дешавања

¹⁴⁰ Бошковић, Мићо; Бошковић, Александар; *Криминалистика*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2007, стр. 12.

¹⁴¹ Користићемо дијалектичко-аналитички метод, шире Милошевић, Новак; Милојевић, Саша: *Основи методологије безбедносних наука*, Полицијска академија, Београд, 2001, стр. 75.

¹⁴² Безбједносно-конструктивне и безбједносно-деструктивне појаве.

на простору бивше Југославије (СФРЈ) у протеклих 30-ак година.

Супротстављајући се наметању перцепције о „распаду“ Југославије, Ковачевић је децидиран: „Југославија је разбијена, и то у крвавом рату“^[22], на бази одлуке Сједињених Америчких Држава (САД) донесене још 1982. године^[22]. Након дугогодишње дестабилизације југословенске заједнице финансијским путем, врхунац слиједи примјеном познатог Бушовог сецесионистичког закона (The Foreign Operations Appropriation Law 101-513) из 1990. године, којим је обустављена финансијска помоћ Југославији^[22]. „Сасвим је евидентно да је овим мјерама америчка Вла² да потпалила фитиљ на Балкану. Три седмице послје изгласавања по² менутог закона о санкцијама, 5. новембра 1990. ЦИА је, у средствима информисања, објавила извјештај да ће се ‘Југославија дезинтегрисати уз грађански рат, могуће већ наредне године.’”¹⁴⁶ Међутим, тек је дирек² тно оружано дјеловање током 1995. и 1999. године у потпуности „де² маскирало“ стварне намјере и облике дјеловања Сједињених Држава и њихових савезника. САД и савезници су на овим просторима дјелимично остварили сопствене хегемонистичке циљеве, међутим, криминалисти² ка нас учи да тежину злочина примарно мјеримо према произведеним штетним посљедицама. Њихово оружано дјеловање манифестовало се у еквивалентно немјерљивим штетним посљедицама: највећим етничким чишћењем^[22] у новијој историји, употребом монструозних средстава¹⁴⁸, масовним страдањима и разарањима, изазивањем тешких физичких

---

[22] Опширније у Брацо Ковачевић и сарадници, *Конфликти*, зборник радова, Европски дефендологија центар, Бања Лука, 2012.

[22] Директива бр. 54 Савјета за националну безбједност и Директива НСДД бр. 133 из 1984. под називом „Политика САД према Југославији“.

[22] У посебном одјељку је експлицитно наглашено да се из финансијске блокаде изузимају демократске партије, покрети и организације које промовишу „људска права и хуманитарне активности“.

146 Трамошљанин, Боро, *Узроци националних сукова у другој Југославији*, Европски дефендологија центар, Бања Лука, 2011, стр. 130.

[22] Група грађана из Чикага, под називом „Крајинске жртве геноцида“, тужила је суду у Илиноису компанију Л-3 Комуникејшнс, јер је МПРИ (данас дио холдинга Л-3) обучавао и опремао хрватске снаге, као и учествовао у планирању и провођењу акције „Олуја“ из 1995, па тиме учествовао и у спровођењу геноцида. Недавно је објављено како се суд државе Илиноис огласио надлежним, чиме су створене претпоставке за суђење.

148 Мисли се на употребу пројектила са осиромашеним уранијумом, графитних и касетних бомби, те других забрањених средстава, каква изазивају немјерљиве посљедице по људе и животну средину, шире: Пантелић, М., Голубовић, Д., *Утицај осиромашеног уранијума на здравље становништва и човјекову околину*, <http://www.tfc.kg.ac.rs/>.

Специфични услови и околности развоја криминалистичког образовања у БиХ

и психичких обољења и поремећаја и ином.¹⁴⁹ Посљедице неоружаних дејстава су једнако страшне: успостављање „васалних“¹⁵⁰ односа и проџектората; успостављање економског ропства; уништавање привреда и финансијских система; тешка национална, идеолошка, културна, образовна и етичка дезоријентација;¹⁵¹ распрострањен еколошки криминалитет¹⁵² и бројне друге тешке посљедице.

На сљедећој разини анализе, ради спознаје објективне истине, морамо уобзирити и чињеницу како су напријед описана дешавања на простору СФРЈ само мањи сегмент укупних глобалних „пројеката“. Стратегију да се нападнута држава или народ прво дестабилизује дјеловањем јединственог политичко-финансијско-обавјештајног апарата Британци су осмислили још почетком 19. вијека, а средином прошлог „братски“ подијелили са Англо-Американцима.¹⁵³ Потом, највећи глобални генератор оружаних сукоба, САД, током 1970-их су битно редефинисале¹⁵⁴

¹⁴⁹ Опширније: Радовић, Бора, *Југословенски ратови 1991–1999 и неке од њихових друштвених последица*, у *Тортура у рату, последице и рехабилитација*, зборник радова, <http://www.ian.org.rs>.

¹⁵⁰ Бжежински геостратегију САД-а заснива на постулатима Римског Царства: „основна три императива империјалне геостратегије су спречавати завјере и сачувати безбједносну зависност међу вазалима, одржавати зависне територије покорним и заштићеним и пазити да се варвари не удруже.“, даље Бжежински, стр. 41-42.

¹⁵¹ Кулић, Теодор, *Измишљање прошлости на западном Балкану*, <http://www.kczg.org>.

¹⁵² Шире о појму еколошки криминалитет: Бошковић, М., Бошковић, А., *Еколошки криминалитет*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2010, стр. 48. Према стратегијама САД, нуклеарни отпад „одлаже“ се код „пријатељских“ земаља економским и политичким средствима или кроз оружане сукобе на начин да се оваква средства стављају у муницију намијењену „непријатељу“, шире: Ендал 2008.б, Све чешће може се чути квалификација како су САД у наведеним сукобима водиле „нуклеарне ратове ниског интензитета“.

¹⁵³ Даље Ендал 2008.а., стр. 13. Британска тајна служба СИС (Secret Intelligence Service) је током II св. рата директно обучавала америчке кадрове који су касније формирали Средишњу обавјештајну службу – ЦИА (Central Intelligence Agency) (стр. 108), чиме је обезбиједила дуготрајни утицај на безбједносни систем САД. Овдје је потребно посебно истаћи како је британско-америчка склоност ка преварним договорима/уговорима, непоштивању или кршењу договореног, нуђењу крајње неприхватљивих споразума и слично аморално понашање, а све на бази пријетње или примјене бруталног насиља, у ствари дио њихове стратегије.

¹⁵⁴ Овдје је видљиво супротстављање тезама о револуционарној промјени, како се то често дефинише у стручној литератури [(Револуција у војним пословицама – РМА, „Маршалов план“ – творац Ендрју Маршал (Andrew Marshall) звани Једи (Yoda)]. Узевши у обзир 200-годишње континуирано британско-америчко настојање за успостављањем глобалне хегемоније долазимо до оцјене како је у питању само усавршавање претходних стратегија, прилагођено тадашњим техничко-технолошким, општедруштвеним и интересним условима. Шире: Ендал,

безбједносну политику и геостратегије са циљем урушавања Варшавског пакта и испуњавања сопствених хегемонистичких циљева¹⁵⁶. Управо овдје проналазимо извориште фамозног пројекта глобализације у свјетском поретку, заснованог на принципу детериторијализације¹⁵⁶. За „демаскирање“ пројекта глобализације довољно је мишљење америчког геополитичког стратега Бжежинског¹⁵⁷ о „праву и обавези“ САД да овладају човјечанством. По његовом мишљењу, запосједање простора Евроазије¹⁵⁸ у суштини значи владавину свијетом, док Црноморски регион (укључивши и „традиционални“ Балкан) дефинише као полазну тачку у овом освајачком походу.¹⁵⁹ Истраживањем етиологије и

Вилијам Стољеће рата II, *Тајни геополитички план америчке Владе*, Детекта, Загреб, 2008.б.

¹⁵⁶ Да бисмо дефинисали хегемонију као основу и средство успостављања свјетског поретка, морамо узети у обзир једну специфичну научну дисциплину „о сучељавању цивилизација“ – геополитику: Дугин, Александар, *Основи геополитике*, књига 2, Екопрес, Зрењанин, 2004, стр. 181. Британски геополитичар Петер Тејлор (Peter J. Taylor) истиче како је без појма хегемоније немогуће анализирати свјетски поредак: Taylor, P. J. *Political Geography*, Longman Scientific & Technical, 1993, Essex. Амерички географ и геополитичар Соул Кохен (Saul Bernard Cohen) дијалектички анализира свјетски поредак кроз призму система у којима владају ред или неред, односно равнотежа или неравнотежа: Cohen, S. B. *Geography and Politics in a World Divided*, Random House, New York, 1963, p. 56–87.

¹⁵⁶ За разумевање принципа детериторијализације потребно је објаснити претходни процес територијализације, започет Вестфалским споразумом из 1648. као претпоставком стварања националних држава на постулатима поштивања територијалне суверености. На поштивању принципа територијализације засновано је и међународно право, тако да детериторијализација/глобализација у основи нови представљају кршење овог права. Вестфалски споразум је карактеристичан и по признању самосталности Протестантске цркве у односу на Ватикан. Извор: Фридрих Хегел (Georg Wilhelm Friedrich Hegel), *Филозофија повијести*, Култура, Загреб, 1951, стр. 391. Говорећи о узроцима и резултатима тридесетогодишњег рата, Хегел посебно наглашава како су протестанти у крви утврдили темеље Енглеске, Холандије и Њемачке (каснијих највећих колонизатора и хегемона). Интересантно, за славенске народе Хегел истиче како је њихова ратарска оријентација, заснована на односу слуга – господар, довела до много касније спознаје „субјективне самосвијести“ као идеје водиље у стварању националне државе тог доба (стр. 379). Национални и вјерски аспекти Вестфалског споразума су од изразитог значаја за касније стварање свјетског поретка.

¹⁵⁷ Збигњев Бжежински (Zbigniew Kazimierz Brzezinski), *Велика шаховска табла*, ЦИД, Подгорица, 2001. стр. 41–42.

¹⁵⁸ „Еуроазија је назив за велику копнену земљану масу на којој се налазе континенти Еуропа и Азија. Географски, Еуроазија се може сматрати за континент. Израз Еуразија је највише у употреби у Русији, почевши од времена Совјетског савеза, јер се Русија не сматра ни посве европском, а ни азијском земљом.“, Интернет: <http://sh.wikipedia.org/wiki/Eurazija>.

¹⁵⁹ Јефтић, Невенка, *Геополитика Црноморског региона*, часопис Међународни про-

Специфични услови и околности развоја криминалистичког образовања у БиХ

феноменологије пројекта глобализације¹⁶⁰, уочено је како су бројни оружане сукоби у оквиру истог хегемонистичког плана реализовани према готово идентичном „сценарију“ у три корака:

- први, стварање друштвеног „хаоса“ обједињеним политичким, финансијским и обавјештајним дјеловањем; инструментализовање (финансирање, наоружавање, обука) паравојних и екстремистичких организација и њихово усмјеравање против владајућег државног апарата; изазивање оружаног „сукоба ниског интензитета“¹⁶¹.
- други, техникама информационог ратовања¹⁶² стварање претпоставки за укључивање у постојећи сукоб¹⁶³; директна војна интервенција на страни паравојних организација и „рушење режима“; успостављање контроле над дијелом или цјелокупном државом; запосједање природних, привредних, финансијских и инфраструктурних ресурса нападнуте државе.
- трећи, успостављање нове власти и друштвених односа; задржавање војне доминације агресора ради спречавања остваривања суверенитета нове власти; стварање „слабе државе“¹⁶⁴ чији су капацитети довољни за штићење интереса агресора/хегемона, а неспособни за стварање квалитетног система безбједности; стварање претпоставки за будуће изазивање оружаног сукоба на

блеми бр. 2–3, Београд, 2007, стр. 308–321.

¹⁶⁰ Аутор тренутно врши истраживање на тему „Методe и средства успостављања глобалне хегемоније“ које обухвата 200-годишње британско-америчко настојање да овладају човјечанством. У том периоду ове државе реализовале су десетине глобалних или локалних оружаног сукоба каквима су обезбјеђивали сопствене не хегемонистичке циљеве. Индикативно је да су у свим случајевима каснијим „прекрајањем историје“ успјеле себе представити као „спаситеље човјечанства“ од сопствених креатура попут: Хитлера, Садама, бин Ладена...

¹⁶¹ „Сукоб ниског интензитета“ Пентагон је у Правилу ФМ 100-20 из 1976. дефинисао у оквиру примјене нешто шире стратегије ФИД операција (Foreign Internal Defense) или „Унутрашње одбране пријатељске земље“, извор: Комарчевић, М., Пејановић, Љ., Живојиновић, М.: *Технологија примјене ФИД – операција у процесу разбијања Југославије*, <http://kpolisa.com>.

¹⁶² Шире о појму информационог ратовања: Вулетић, Дејан, *Информационо ратовање*, <http://www.itvestak.org.rs>.

¹⁶³ Постоји одређена дијалектика у стварању „изговора“ за војну интервенцију: од спречавања „агресије“ на суверену земљу у Кувајту, преко спречавања „хуманитарне катастрофе“ у земљама бивше Југославије, „штићења човјечанства“ од тероризма и биотероризма као у Авганистану и Ираку, па до „штићења демократије“ у тзв. Арапском прољећу.

¹⁶⁴ Опширније о систему безбједности „слабих држава“ даље: Кековић, стр. 166.

освојеној или сусједној територији.

Даљим слиједом анализе долазимо до злоупотребе међународног права током оваквих оружаних сукоба. Перципирајући како „многи теоретичари одбацују тврдњу да је међународно право доиста право¹⁶⁵“ јер не располаже потребним апаратом принуде, САД (свјесне да трезвено располажу највећом силом) злоупотребљавају ово право у правцу остваривања сопствених хегемонистичких интереса. Ипак треба апострофирати једну посебну околност кршења међународног права, а тиче се манипулативног скривања објективне истине путем „правног судног позоришта“. Након сваког ратног похода, САД и савезници *ad hoc* организују међународни или национални суд¹⁶⁶ са задатком да „утврди“ како су на одређеном подручју заиста чињени злочини, као оправдање за извршено подстрекавање на рат, изазивање рата или агресију. Осим тога, овакви судови треба да „превиде“ чињенице о употреби забрањених средстава (осиромашени уранијум, графитне и касетне бомбе и сл.), за тим кориштење терористичких метода¹⁶⁷, учествовање САД и савезника у најтежим злочинима и ино. Оваквим стварањем лажних „правних извора“ обезбјеђују пресумпцију невиности стварним прекршиоцима међународног права и претпоставке за касније прекрајање историје.

У анализи постојећег система безбједности БиХ, прво се морамо вратити на систем какав „баштинимо“ из бивше СФРЈ. Некадашња држава је безбједност развијала на практичном, научном и теоријском нивоу. Квалитет тог система можда најбоље осликава чињеница да је више деценија успјешно штитио државу и друштвено уређење од разноврсних тешких облика спољних и унутрашњих угрожавања, само дијелом напријед описаних. С друге стране, актуелни систем безбједности БиХ можемо оквалификовати као систем карактеристичан за „сла

¹⁶⁵ Лукић, Радомир, *Увод у право*, XII измијењено издање, Службени лист СРЈ, Београд, 1993, стр. 345.

¹⁶⁶ Често се намеће назив „трибунал“ како би се мистификовао или прикрио стварни карактер.

¹⁶⁷ Шире о терористичким методама: Шикман, М., *Тероризам*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2009, стр. 205. Бројне су оптужбе да ЦИА у односу на међународни тероризам користи тактику „истицања лажних застава“ (средњовјековна војна варка) према којој инструментализује маргиналне терористичке групе за извршење тешких терористичких напада, а да починиоци и нису свјесни како им је ЦИА „налогодавац“. Ово се посебно односи на напад од 11. септембра, гдје велики број стручњака тврди како починиоци нису имали довољан организациони, технолошки и персонални капацитет за такав подухват, даље Ендал 2008.б, стр 129. У контексту оваквих стратегија треба истраживати случајеве: Маркале, Сребреница, Рачак и друге тешке злочине, а криминалистика садржи довољно капацитета за откривање објективне истине.

Специфични услови и околности развоја криминалистичког образовања у БиХ

бе државе“, а створен према напријед представљеном сценарију. Ова систем је развијен у довољној мјери да штити интересе хегемона, међутим, недовољан да на унутрашњем плану испуни основне функције: безбједност, јавна добра и владавину права. У бх. случају, поратни прокторат дјеловао је двосмјерно: прво, наше претходне безбједносне доктрине и праксу „прогласио“ је недемократским и оспоравао је њихову примјену; друго, најквалитетније кадрове је удаљио из праксе. У данашњем тренутку тешко је створити „рецепт“ по ком ће ово друштво развијати систем безбједности, међутим, у сваком случају на првом кораку треба умањити утицај држава и организација¹⁶⁸ какве су нас довеле до оваквог хаотичног стања ради испуњења сопствених хегемонистичких циљева. Идејна рјешења, искуства и помоћ треба црпити примарно од ЕУ и појединих држава чланица ове организације, али и од држава попут Русије, која је успјела одбранити се од хегемонистичких напада кратора глобализације, нормално, уз изналагање властитог идентитета и стварање адекватне праксе и доктрина.

Нормативноправни аспекти

Систем безбједности модерне државе¹⁶⁹, у функционалном и институционалном погледу, теоријски, заснива се на систему права као „логички сређеној, непротивречној цјелини многобројних норми“¹⁷⁰, манифестованом у нормативном поретку. Методолошки узевши у обзир став да „нормативни поредак у принципу није оно што јесте, већ оно што треба да буде“¹⁷¹, покушаћемо конструктивно-критички анализирати правне акте који конкретно уређују криминалистичку област.

Иако нормативноправни систем представља кохерентну цјелину, за потребе анализе морамо нагласити његове садржајне елементе: устави, закони, подзаконски општи правни акти и појединачни правни акти, наведене управо према хијерархијском односу. Криминалистичка дјелатност, као нити једна друга, па чак ни правосудна, не захтијева познавање и примјену таквог обима права и прописа, нити толики степен

---

¹⁶⁸ Мисли се на САД, Велику Британију, НАТО, интересне групе попут Билдерберг групе и сл.

¹⁶⁹ Шире о систему безбједности модерне државе: Вејновић, Душко; Шикман, Миле, *Друштвени аспекти безбједности модерне државе*, ВШУП, Бања Лука, 2007, стр. 382.

¹⁷⁰ Даље Лукић, стр. 342.

¹⁷¹ Савић, Снежана С., *Појам права као нормативног поретка*, Универзитет у Бањалуци, Бања Лука, 1997, стр. 19.

¹⁷² Конструктивна критика подразумијева и конкретне приједлоге отклањања идентификованих проблема.

инвентивности у примјени, тако да је свеобухватна анализа у овако ограђеном простору готово немогућа. Рјешење изналазимо перципирањем криминалистике кроз два методолошка карактеристична приступа кривичном дјелу као реалној појави, манифестованим као хеуристичка и силогистичка криминалистика. Хеуристичка или „откривачка“ криминалистика проучава оперативно-тактичке методе откривања кривичног дјела и починиоца, а практичну примјену овлаштења заснива на Закону о полицијским службеницима (ЗПС). Са друге стране, силогистичка криминалистика¹⁷⁶, колоквијално позната и као „доказна криминалистика“, кривично дјело проучава кроз призму кривичног поступка, а практичну примјену овлаштења базира на Закону о кривичном поступку (ЗКП). Видљиво је да поменуте законе идентификујемо описно; иако су код нас донесени на државном, ентитетским и иним нивоима; међутим, у питању су идејно и садржајно готово идентична рјешења тако да нема потребе за даљим прецизирањем. Можемо колоквијално оцијенити како су односни закони у БиХ обезбиједили прилично квалитетне и иновативне претпоставке за примјену и развој криминалистичке дјелатности, односно криминалистике уопште. Квалитетна иновација примарно се огледа у „додјељивању“ полицији (условно названо) „истражних овлаштења“ ЗКП-ом, као одређеног облика надградње на „општеполицијска“ овлаштења. Овим идејним рјешењем кривично процесно право створило је прилично квалитетно уређену трипартитну интеракцију између полиције, тужилаштва и суда у извођењу истражних радњи, као најважније претпоставке процесног прикупљања доказа на каквима ће се заснивати оптужење. Будући да је наше кривично процесно право, бар по ставу еминентних практичара, у кривични поступак сублимирало и истражни поступак (истрагу), истражне радње предузете од стране полиције аналогно добијају процесни карактер, што је укупно резултирало битним напретком у сфери силогистичке криминалистике¹⁷⁶. Међутим, хеуристичка криминалистика, и поред квалитетно

¹⁷⁶ Шире о силогистичкој и хеуристичкој криминалистици: Муратбеговић, Елмедин, *Савремене криминалистичке теорије*, електронско издање на <http://www.fknbih.edu>.

¹⁷⁷ Идентичност законских рјешења која уређују ову дјелатност управо потврђује претходно изнесену тезу како криминалистика не подлијеже идеолошким утицајима.

¹⁷⁸ *Модул 1, кривична област – истражни поступак*, Јавна установа Центар за едукацију судија и јавних тужилаца, Сарајево, 2006, стр. 36, <http://www.pravosudje.ba>. Истрага се сматра дијелом кривичног поступка јер је прописана Законом о кривичном поступку, стр. 14.

¹⁷⁶ Узевши у обзир и право на предузимање посебних истражних радњи, какве дубоко задиру у основна права и слободе грађана, може се оцијенити како је кривично процесно законодавство у БиХ полицији додијелило прилично широка

Специфични услови и околности развоја криминалистичког образовања у БиХ

тетних претпоставки датих ЗПС-ом, није се развила на задовољавајућем нивоу¹⁷⁸, а посебно у домену превенције криминалитета¹⁷⁸ или „превен- тивне криминалистике“¹⁷⁹. Разлоге за овакву посљедицу треба тражити у подзаконској нормативи.

Подзаконска норматива у области унутрашњих послова, како на државном тако и на нижим нивоима, чини један огроман, неуређен, не- систематизован, недоречен и често противрјечан скуп прописа и прави- ла каква је готово немогуће анализирати. Будући да се криминалистика примарно материјализује у зони полицијског дјеловања, у даљем тек- сту ћемо представити модел на ком полицијске агенције у БиХ треба да уреде подзаконску нормативу. Примјеном номотехнике¹⁸⁰ полицијске агенције, на првом кораку, треба да у форми правилника прецизније дефинишу и уреде полицијску дјелатност и примјену „општин“ полицијских овлаштења.¹⁸¹ Овакав правилник представља базичну претпоставку за доношење *lex specialis* правилника о криминалистичкој дјелатности и примјени криминалистичкооперативних¹⁸² и криминали- стичкоистражних овлаштења. Овим правилницима формално уређујемо материјалноправне радње или „правне инструменте“ какве полиција предузима у односу на криминалитет као појаву или појединачне кри- миналне акте, а он треба да начелно и садржајно јасно дефинишу радње,

овлаштења.

¹⁷⁸ Додјеловањем истражних овлаштења полицијским службеницима битно смо проширили базу процесних субјеката који дјелују у области процесуирања по- чинилаца кривичних дјела, а какво је даље произвело одређене позитивне ефек- те на пољу сузбијања криминалитета, међутим, откривачка криминалистич- ка дјелатност претходи и чини темељ процесуирању, тако да тек јачањем ове сфере криминалистичког дјеловања постижемо битан утицај на спречавање и сузбијање вршења кривичних дјела.

¹⁷⁸ Шире Крстић, Остоја, *Превенција криминалитета*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2007, стр. 13.

¹⁷⁹ Шире о „превентивној криминалистици“, даље Муратбеговић, стр. 182.

¹⁸⁰ Номотехника је наука која се бави утврђивањем принципа који ће се користити при изради правних прописа, техником њихове израде и посебно формом у којој се садржај тих прописа изражава, шире: Данило Стевандић, *Битна питања израде подзаконских прописа*, часопис Безбједност бр. 3/10, Београд, стр. 313–333.

¹⁸¹ Могуће је доношење јединственог правилника, или, као у случају Р. Хрватске, области полицијске дјелатности и полицијских овлаштења уредити засебним правилницима. Под „општин“ овлаштењима мисли се на овлаштења изворно додијелена ЗПС-ом.

¹⁸² Криминалистичка оператива, као дисциплина криминалистике, изучава и усавр- шава специфичне методе и средства каква се у посебном поступку примјењују ради спречавања и откривања кривичних дјела, шире: Матијевић, Миле, *Крими- налистичка оператива*, ВШУП, Бања Лука, 2002, стр. 41.

мјере и методе њихове примјене. Треба нагласити како су односним за¹⁸³ конодавством прописане само службене радње у смислу конкретних примјена полицијских овлаштења у односу на неку инкриминисану ситуацију, док је надлежним министарствима и полицијским агенцијама стављено право и обавеза да прописане радње кроз подзаконску норма¹⁸⁴ тиву дефинишу као мјере и методе. Тек сврсисходно и систематизовано нормативно дјеловање у правцу да прописане радње уобличимо у фор¹⁸⁵ му конкретне криминалистичкооперативне мјере (као уређеног скупа радњи) обезбјеђује стварање „правних инструмената“ спречавања или сузбијања конкретних појавних облика криминалитета. Значи, крими¹⁸⁶ налистичкооперативним мјерама конкретно дјелујемо на унапријед из¹⁸⁷ абрана лица, објекте, просторе или појаве, унутар каквих је утврђена по¹⁸⁸ себно испољена друштвена опасност, а са циљем отклањања такве опас¹⁸⁹ ности¹⁸³. Будући да је криминалистичко оперативним мјерама немогуће обухватити све појавне облике криминалитета, морамо се ослањати и на опште методолошке спознаје какве нам нуди криминалистичка методи¹⁹⁰ ка. Међутим, и у односу на методологију је могуће нормативно дјеловати тако што ћемо поједине кориминалистичке методе подзаконски јасно дефинисати и профилисати.¹⁸⁴

Даље, треба нагласити како правилницима не можемо у потпуно¹⁹¹ сти разрадити све радње, мјере и/или методе полицијског дјеловања, гдје долазе до изражаја инструктивни акти (обавезне и стручне инструкције). Тек инструктивним општим правним актима детаљно методолошки разрађујемо „правне инструменте“ каквима дјелујемо у правцу одређене криминалне појаве, узевши у обзир етиолошко-фено¹⁹² менолошка обиљежја појаве и расположиве правне изворе. У најбољој варијанти инструктивни акти садрже и форму службених писмена каква се сачињавају поводом успостављања, реализације и окончања предузе¹⁹³ те мјере.¹⁸⁵

На крају треба нагласити како оваквим нормативним дјеловањем намећемо опште принципе криминалистичког дјеловања; али, још

¹⁸³ Примјер криминалистичкооперативних мјера био би сузбијање криминалног жаришта на одређеном простору или унутар неког појавног облика крими¹⁸⁴ литета, затим стављање под појачани надзор посебно опасних криминалаца и слично.

¹⁸⁴ Нпр. код полицијских агенција у БиХ, *de facto* се већ примјењује метода „нулте толеранције“, базирана на *ex officio* обавези полиције да реагује на сваки облик опасног понашања; преостаје једино да се то нормативно и методолошки уреди. Шире Муратбеговић, стр. 178.

¹⁸⁵ У правилу, криминалистичкооперативна мјера треба да садржи полазну информацију, захтјев орг. јединице за успостављање мјере, наредбу руководиоца, план реализације и извјештај – као најважнији показатељ успјешности.

Специфични услови и околности развоја криминалистичког образовања у БиХ

важније, предупредујемо произвољна тумачења и одлучивања, раличи те облике непрофесионалних понашања и објективно постојеће прилично хаотично стање у овој области. Осим тога, квалитетним нормативним дјеловањем могуће је створити и извјесну стандардизацију у погледу појединих облика криминалистичког дјеловања. Стандардизацију треба примарно посматрати у смислу да дјеловањем у оквиру стандардизованих (*unificare*) процедура и на бази унапријед одређених мјерних еквивалената добијамо референтне податке о нпр. успјешности или ефикасности. Тек на бази референтних података можемо вршити квалитетна истраживања, како практична тако и научна. Из претходног је видљив стратешки циљ оваквог нормативног дјеловања, а то је развој практичне и научноистраживачке компоненте криминалистике као најважније претпоставке теоријског уобличавања прикупљених сазнања и искустава. Спознајним и методолошким унапређивањем теоријске компоненте стварамо нове претпоставке за даљи квалитетан развој практичне и научноистраживачке компоненте (са повратним дејством и у области нормативе), те тако стварамо „зачарани круг“ јединства криминалистике.

Практични аспекти

И даље на бази конструктивне критике анализираћемо практичне аспекте развоја криминалистике у бх. друштву, а примарно кроз погрешне системске перцепције у области тумачења позитивног права. Овдје се на првом мјесту намеће постојећи дуализам права на руковођење (издавање наређења) унутар правосудних и полицијских структура. Конкретно, овлаштена службена лица, током извршења задатка, често имају проблема јер њихов претпостављени одређену правну ситуацију перципира на један, поступајући тужилац на други, а судија за претходни поступак на сасвим трећи начин¹⁸⁶, те се сви актери истовремено позивају на законско право издавања наређења. Формалноправно, сви наведени субјекти имају право на издавање наређења поступајућем полицијском службенику, међутим, кључно питање је чије право има јачу правну снагу? Хијерархија правних извора јасно претпоставља кривично законодавство управном – на ком се заснивају међусобни односи унутар полицијских структура, аналогно чему наредбе правосудних органа имају јачу правну снагу. Међутим, полицијске агенције функционишу као хијерархијски

¹⁸⁶ Нпр. руководни радник налаже подређеном полицијском службенику да предузме радњу претресања, а поступајући тужилац одбија дати сагласност за предузимање ове радње. У пракси су познате и правно „комичне“ ситуације, када претпостављени издаје наредбу о „хитном“ лишавању слободе и саслушању у својству осумњиченог починиоца К. Д. оштећење туђе ствари, а након тога оштећени одбије ставити приједлог за кривично гоњење.

уређени системи и на прилично израженом принципу субординације и ту, поново, „касне“ у праћењу општих тенденција трансформисања јавне управе. Наше законодавство оквирно прати свјетске трендове преноса овлаштења са институција на специјализована службена лица¹⁸⁷ као иносне органе у првом степену поступка¹⁸⁸, гдје се хијерархија углавном манифестује у нормативном смислу, међутим, руководиоци подзаконски и даље „тјерају по свом“. Кривично процесно право јасно позиционира службено лице као носиоца овлаштења¹⁸⁹ и ту принцип субординације треба примарно перципирати као контролни механизам.

Други проблем је још сложеније природе. Већ смо констатовали како полицијски службеници у БиХ располажу општеполицијским и истражним овлаштењима, са јасно утврђеним правним изворима њихове примјене, међутим, евидентан проблем постоји у системски погрешној перцепцији момента¹⁹⁰ у ком престаје примјена општеполицијских, а започиње примјена истражних овлаштења. Будући да је код нас кривични поступак сублимирао истражни поступак, те да је степен вјеројатноће о почињењу кривичног дјела потребан за кривично процесно дјеловање снижен на ниво „основа сумње“, полицијски службеници процесно дјелују већ у раној фази кривичног поступка. Међутим, погрешно тумачење „основа сумње“ као правног основа довело је до низа системских проблема. Полиција углавном „основа сумње“ перципира како правни основ за подношење извјештаја тужилаштву, иако извјештај у формалноправном смислу нема никаквог значаја, док се правним основом потребним за предузимање процесних радњи о којима извјештава уопште не бави. „Основ сумње“ треба тумачити као правни основ (*titulus*) примјене ЗКП-а уопште, па тиме и овлаштења каква црпимо из њега. Конкретно, тек када претходним криминалистичкооперативним (хестражничким) дјеловањем на бази општеполицијских овлаштења из ЗПС-а и примјеном криминалистике *de facto* утврдимо „основа сумње“ да је почињено кривично дјело, стекли смо правни основ за примјену истражних овлаштења¹⁹¹ ради документовања дјела извођењем процесних

¹⁸⁷ Овдје треба разликовати опште овлаштење/надлежност каква се додјељује институцијама, од посебних овлаштења, каква се додјељују службеним лицима тих институција. Општа овлаштења углавном се уређују начелно, док се посебна овлаштења разрађују прецизно и у складу са специфичностима њихове примјене.

¹⁸⁸ У области прекршајног права овакав систем код нас показао се чак функционалним.

¹⁸⁹ ЗКП-и у БиХ чак не предвиђају било какво институционално дјеловање надлежне полицијске агенције.

¹⁹⁰ Питање овог момента је од изразитог значаја и због различитих правних извора.

¹⁹¹ Даље *Модул 1, кривична област – истражни поступак*, стр. 20, „...основа сумње је

радњи: узимање изјава на записник, вршење увиђаја и сл. Даље, тек кад претходним криминалистичким дјеловањем на бази општих овлаштења фактички утврдимо како постоји „основ сумње“ да је неко лице починио лац кривичног дјела, можемо против тог лица¹⁹² предузимати процесне радње: лишење слободе, саслушање осумњиченог, претресање и др. Сад, како се оваква погрешна перцепција одражава на квалитет криминалистичког дјеловања? Криминалистичко дјеловање примарно заснивано на силогистичкој компоненти, односно на примјени истражних овлаштења, прилично сужава оквире дјеловања и умањује успјешност. Конкретно, кривичнопроцесне радње проводе се у оквиру строго прописаних односа и обавеза, какви битно сужавају оквире криминалистичког дјеловања. На другој страни општебезбједносна овлаштења и хеуристичка криминалистика нуде изразито широко поље дјеловања, какво треба црпити све до момента у ком смо у потпуности разјаснили почињено кривично дјело и открили починиоца. Аналогно томе, „основ сумње“ примарно треба перципирати као криминалистичку категорију, а секундарно као правни основ.

Теоријско-научни аспекти

Како је већ наглашено, криминалистика треба да представља јединство практичне вјештине, научне дисциплине и теорије са израженом позитивном интеракцијом ради укупног обогаћивања у сфери теоријски уобличених спознаја, метода истраживања и практичне примјене. Међутим, криминалистика функционално као елемент система безбједности или научно као дисциплина безбједносних наука у бх. друштву развија се у околностима какве су овдје описане. Одређене препреке у развоју криминалистике и безбједности уопште већ смо идентификовали и предложили методе њиховог отклањања. Тако долазимо до највишег, а уједно и основног, степена анализе, односно теоријско-научног аспекта.

Ако заузмемо став да се наука у принципу предметно бави актуелним стањем у некој области, а да су теоријске спознаје основни конституенс науке, онда долазимо до недвосмисленог закључка да теоријску компоненту криминалистике и безбједносних наука уопште мора

онај степен сумње који постоји када тужилац и овлаштено службено лице сазна да постоје одређене чињенице и околности, које доведене у везу са одређеним логичким хипотезама произашли из одређених непосредних и посредних доказа, на основу искуства могу указивати да је извршено кривично дјело. Видљиво је да се „основ сумње“ дефинише као криминалистичка категорија.

¹⁹² У принципу, истражне радње управљене су против осумњиченог, а могу се предузимати и у односу на друга лица у вези са кривичним дјелом, међутим, и у односу на ова лица тражи се претходно утврђивање „довољно основа за сумњу“, нпр. да ћемо претресањем код њих пронаћи доказе или предмете кривичног дјела, даље *Модул 1, кривична област – истражни поступак*, стр. 106.

мо заснивати на тренутним околностима какве објективно постоје у овом друштву. Нашу негативну праксу „преписивачког“ теоретисања, а на бази прилично сумњивих референци и искустава каква су на наше друштво непримјењива, морамо промијенити и започети стварање објективних теоријских спознаја какве ћемо користити у образовању и стручном усавршавању кадрова, али и као полазни основ научних истраживања. Теоријски уџбеници на каквима образујемо будуће криминалисте морају садржавати специфичности нашег правног система и система безбједности уколико желимо да створимо квалитетне кадрове. Даље, овдје представљеним нормативним дјеловањем стваримо претпоставке развоја практичне компоненте криминалистике, док стандардизовањем појединих активности добијамо референтне податке на каквима утемељујемо практична и научна истраживања. Методе научног истраживања већ постоје, али да би њиховом примјеном дошли до објективно истинитих закључака, морамо претходно обезбиједити чињенично засноване теоријске спознаје и референтне улазне податке. Научноистраживачким радом обезбјеђујемо нове спознаје каквима обогаћујемо теоријску компоненту и, даље, чинимо јединство праксе, науке и теорије.

УМЈЕСТО ЗАКЉУЧКА – Идеал криминалисте

Идеал криминалисте добијамо када квалитетно образованог, те стручно и искуствено усавршеног, практичара оспособимо за научноистраживачки рад (врло близак криминалистичком), какав ће га додатно спознајно обогатити и претворити у теоретичара и ствараоца нових квалитетних кадрова. Задатак друштва је да криминалистима обезбиједи основне претпоставке за такав развој, с тим да се овако уложена средства вишеструко враћају кроз безбједност као једну од основних потреба појединца, друштва, државе и човјечанства.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Бошковић, М.; Бошковић, А.; *Криминалистика*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2007.
- [2] Бошковић, М., Бошковић, А., *Еколошки криминалитет*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2010.
- [3] Вејновић, Д.; Шикман, М., *Друштвени аспекти безбједности модерне државе*, ВШУП, Бања Лука, 2007.
- [4] Вулетић, Д., *Информационо ратовање*, <http://www.itvestak.org.rs> од 15.09.2012.

Специфични услови и околности развоја криминалистичког образовања у БиХ

- [5] Бжежински, З., *Велика шаховска табла*, ЦИД, Подгорица, 2001.
- [6] Дугин, А., *Основи геополитике*, књига 2, Екопрес, Зрењанин, 2004,
- [7] Ендал, В. (F. William Engdahl), *Стољеће рата, Англо-америчка нафтна политика и нови свјетски поредак*, Детекта, Загреб, 2008.а.
- Ендал, В., *Стољеће рата II, Тајни геополитички план америчке Владе*, Детекта, Загреб, 2008.б.
- [8] Јефтић, Н., *Геополитика Црноморског региона*, часопис Међународни проблеми, бр. 2–3, Београд, 2007, стр. 308–321.
- [9] Кековић, Зоран, *Теорија система безбједности*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2009.
- [10] Кесеровић, Драгомир, *Систем безбједности у БиХ – од стварања до данас*, часопис “Безбједност, Полиција, Грађани”, бр. 1–2/11, Бања Лука, стр. 167–181.
- [11] Крстић, О., *Превенција криминалистега*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2007.
- [12] Кулић, Ж., Талијан, М., *Управљање људским ресурсима*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2010.
- [13] Куљић, Т., *Измишљање прошлости на Западном Балкану*, <http://www.kczg.org> од 06.07.2012.
- [14] Лукић, Радомир, *Увод у право*, XII измијењено издање, Службени лист СРЈ, Београд, 1993.
- [15] Матијевић, М., *Криминалистичка оператива*, ВШУП, Бања Лука, 2002.
- [16] Мијалковић, С.: *Национална безбједност*, Криминалистичко-полицијска академија, Београд, 2009.
- [17] Мијалковић С., *Ометодологији истраживања у области безбједносних наука*, часопис “Безбједност, Полиција, Грађани”, бр. 3–4, Бања Лука, 2010.
- [18] Милошевић, Н.; Милојевић, С.: *Основи методологије безбједносних наука*, Полицијска академија, Београд, 2001.
- [19] Муратбеговић, Е., *Савремене криминалистичке теорије*, електронско издање на <http://www.fknbih.edu> од 01.08.2012.

- [20] Пантелић, М., Голубовић, Д., *Утицај осиромашеног уранијума на здравље становништва и човјекову околину*, 2008. <http://www.tfc.kg.ac.rs/> од 12.07.2012.
- [21] Радовић, Б., *Југословенски ратови 1991–1999. и неке од њихових друштвених последица, у Тортураурату, последице и рехабилитација*, зборник радова, <http://www.ian.org.rs> од 07.07.2012.
- [22] Ристић, Ж.: *Увод у методологију истраживања*, Факултет народне одбране, Београд, 1983,
- [23] Савић, С., *Појам права као нормативног поретка*, Универзитет у Бањалуци, Бања Лука, 1997.
- [24] Стевандић, Д., *Битна питања израде подзаконских прописа*, часопис Безбједност бр. 3/10, Београд, стр. 313–333.
- [25] Трамошљанин, Б., *Узроци националних сукова у другој Југославији*, Евџеропски дефендологија центар, Бања Лука, 2011.
- [26] Хегел, Ф., *Филозофија повјести*, Култура, Загреб, 1951.
- [27] Шикман, М., *Тероризам*, Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука, 2009.
- [28] *Модул 1 кривична област – истражни поступак*, Јавна установа центар за едукацију судија и јавних тужилаца, Сарајево, 2006. [http // www.pravosudje.ba](http://www.pravosudje.ba) од 07.06.2012.

SPECIFIC CONDITIONS AND CIRCUMSTANCES OF CRIMINALISTICS-RELATED EDUCATION DEVELOPMENT IN BiH

Borislav Radovanovic
RS MoI – PSS Prijedor

Resume: This paper analyses the conditions and circumstances under which criminalistics (heuristic and syllogistic) is being developed, as an important element of Bosnia and Herzegovina security system, its entities and lower collective forms. It defines criminalistics as a unique unit of practical skills, scientific discipline and theory, and sets quality education and professional development as the primary development component.

Key words: criminalistics-related education, criminalistics, BiH security system.

**ИНТЕРВЈУ СА ПРОФ. ДР МЛАЂЕНОМ МАНДИЋЕМ, ДИРЕКТОРОМ
СРЕДЊЕ ШКОЛЕ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА 1992 - 1997. И
ДИРЕКТОРОМ ЦЕНТРА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ КАДРОВА УНУТРАШЊИХ
ПОСЛОВА ОД 1.1. ДО 3.9.1997. ГОДИНЕ**

Шкрбић:

Господине Мандићу шта нам можете казати о формирању Центра за образовање кадрова унутрашњих послова у пријератном периоду, односно на самом почетку рата, 1992?

Мандић:

Послије првих борбених дејстава, а свима је добро познато да су борбена дејства у БиХ у ствари рат, почео нападом на „Школу Враца“ од стране Зелених беретки и сукоба са специјалном полицијом у рејону наше школе... извјесно вријеме је остао празан простор, у којем смо планирали да школу са Враца преселимо у један од градова у Републици Српској. У комбинацији су били Бијељина, Добој и Бања Лука. По обиласку терена – лично сам, значи, обилазио терен – закључио сам да је најбезбједније и најповољније формирање Школе за унутрашње послове Републике Српске у Бањој Луци. Почетком септембра смо кренули да материјално оспособљавамо школу, односно Центар, а затим, мислим да је то било негдје у једанаестом мјесецу, школа је званично почела да ради. За то вријеме је већина наших ученика који су се затекли у школи у вријеме борбених дејстава већ била отишла у Сремску Каменицу да наставе школовање. Остали, али мањи број, остали су у рејону својих родних мјеста, тако да нису били у школи МУП-а. Прије почетка рада наше школе, лично сам обишао Средњу школу унутрашњих послова у Каменици и позвао све ученике наше бивше школе да дођу код нас, у нову школу, што је око 98% ученика и учинило. Имали смо све услове да започнемо с радом школе. Школа је била смјештена у касарни „Врбас“, мислим да је то данас студентски кампус – гдје се налази студентски дом. Смјештај је био у бараци, што је, међутим, за тадашње услове било доста добро, а поред смјештаја имали смо обезбијеђену и исхрану. Ученици су имали бесплатну и одјећу и обућу и храну, и кренули смо с извођењем наставе и редовне обуке како је било прописано Наставним планом и програмом. Недуго затим, преко Владе Републике Српске успјели смо да добијемо на кориштење данашњи Дом пензионера, који је био упола завршен.

Ми смо у врло кратком року успјели да оспособимо Дом пензионера и премјестимо комплетну школу са инвентаром и наставним средствима. Ту су већ били далеко бољи услови. Ученици су у својим собама имали и купатила, топлу воду, чак и за вријеме рата имали смо гријање и струју. Без обзира на ратна и борбена дејства, редовно се похађала настава, није било никаквих сметњи у том погледу. За то вријеме имали смо уговор са бившом Републиком Српском Крајином, за чије смо потребе школовали отприлике 50–60 полицајаца, и то бесплатно. Тако смо, у ствари, имали школу која је на наведеним просторима била једина за комплетан српски народ у окружењу који је био захваћен ратом. По завршетку рата, школа је наставила да ради истим темпом, а у међувремену смо се, негдје пред крај 95, 96. године, увјерили да полицији треба овакав начин школовања кадрова и у будућности.

Шкрбић:

Због борбених дејстава, наставни кадар је било заиста тешко обезбиједити. На који начин сте успјели обезбиједити наставни кадар и у ком смислу је долазило до трансформације и реорганизације у Центру за образовање кадрова унутрашњих послова?

Мандић:

Тачно је да је врло тешко било обезбиједити кадрове, зато што је већина била на фронту. Међутим, пошто сам ја био и прије рата, на Врацама, начелник школе која је имала кадрове који су већ радили на образовању радника унутрашњих послова, ослонио сам се управо на те искусне кадрове. Успео сам да доведем на радну обавезу, што је и био ратни распоред, све своје бивше ученике који су завршили школу, професоре и командире водова који су радили прије рата на Врацама у Школи за образовање кадрова унутрашњих послова. Затим смо организовали различите видове курсева који су били врло потребни људима који су већ били у полицији, а нису били школовани полицајци, тако да је за двије године Школа за унутрашње послове прерасла у Центар за образовање кадрова унутрашњих послова. Због потреба Министарства за унутрашње послове за школованим кадровима, дошло је и до формирања Више школе унутрашњих послова, а све то уз помоћ Министарства унутрашњих послова и Владе Републике Српске. Ово је урађено из стратешких разлога, јер смо сматрали да полиција мора бити добро едукована и школована да би могла да одговори свим задацима који јој слиједе.

Шкрбић:

Значи, захваљујући трансформацији друштва, без обзира на ратна дејства и ситуацију у којој се нашла наша млада земља, Ви сте

успјели да обезбиједите кадрове. Можете ли нам описати како је основана Виша школа унутрашњих послова, како су обезбијеђени тј. на који се начин долазило до кадрова који су вршили едукацију? Из својих извора сам информисан да је Министарство унутрашњих послова заиста доста улагало у кадрове и неке и школовало, да кажемо у иностранству, односно у Србији, као и у другим земљама. Можете ли мало прецизније да нам то објасните?

Мандић:

Као начелник школе прије рата на Врацама, ја сам инсистирао да бољи ученици који завршавају средњу школу унутрашњих послова иду на школовање у Србију. У то вријеме Србија није била иностранство, „де јуре“, а сада је то „де факто“ иностранство. У то вријеме смо наше најбоље ученике слали на Војну академију и Полицијску академију у Србији, па смо те кадрове на крају, када би завршили школовање, враћали у своје органе, а највише у Школу за унутрашње послове. Ту су били, значи, „стари“ кадрови, као што су Томислав Миросавић, Желимир Шкрбић, Душко Шпирић, Велимир Голијанин, а при крају им се придружио и Недо Шево. Поред њих, узимали смо, односно, ангажовали кадрове који су били блиски образовним кадровима из области унутрашњих послова, као што је у то вријеме био Драган Шкрбић, Живко Бојић, Предраг Радуловић, Милан Шутиловић, Ђорђе Милосављевић, Горан Кнежевић, Миленко Свјетлановић, Милка Лабус, Вида Сријемац, Невена Павловић, Борка Ковачевић, Борислав Глишић, Богдан Јовић, Љубинко Митровић, мр Душко Вејновић, Жељко Спасојевић, Зоран Јовановић, мр Александар Милић, Жикица Дамјановић, Роберт Радоњић, Лепа Бабић, Зоран Божић, нека ми је опроштено ако сам некога заборавио поменути, и све друге људе који су били мало уже везани за образовање. На тај начин смо успјели обезбиједити врло квалитетан кадар, а генерално мислим да је то један од најбољих састава кадрова који је изводио наставу и руководио Школским центром.

Шкрбић:

Када се узме у обзир све наведено, може се закључити да сте увијек, као један велики генерал, имали способност да гледате унапријед, да мислите на будућност. Како сте замишљали да у догледно вријеме Виша школа прерасте у Високу школу, што се недавно и десило – знам да су коријени ове трансформације већ тада засађени?

Мандић:

Мени је као директору Центра, као руководном раднику, било јасно да Виша школа мора једног дана да прерасте у Високу школу за

унутрашње послове. МУП-у је последице завршетка ратних дејстава био потребан кадар који би био школован искључиво професионално и циљано за послове органа унутрашњих послова, тако да смо ми већ тада направили план и програм за Високу школу за унутрашње послове, ступили смо у контакт са Правним факултетом у Бањој Луци, са којег смо за правне предмете ангажовали кадрове које нисмо имали или те предмете нисмо могли покрити нашим кадровима. Заједно с Правним факултетом смо и основали Вишу школу, а затим пројектовали Високу школу, и већ у то вријеме имали приједлог да онда постанемо придружени члан Универзитета у Бањој Луци. Чујем да је то ових дана и завршено, тако да могу да кажем да ми је била част што сам био први начелник Центра и директор Школе за унутрашње послове, а видим да је то школство за унутрашње послове далеко доспјело у погледу едуковања и образовања кадрова унутрашњих послова. Могу да кажем да је Висока школа једна од бољих институција у комплетном саставу МУП-а. Она има континуиран рад; ни у једном тренутку није прекинула своје дјеловање, и то с врло квалитетним кадровима. Ученици који су тада завршавали школу унутрашњих послова, сада су на руководним мјестима, почевши од начелника управа, центара јавне безбједности, командира полицијских станица..., ево чак и моји бивши ученици – они којима сам ја био начелник школе, моје старјешине, сада су помоћници министра унутрашњих послова за област образовања, а у то вријеме су се у нашем Центру школовали и садашњи начелник Управе за полицијско образовање и директор Високе школе за унутрашње послове. Сви они су били међу најбољим ученицима и, како сам раније рекао, завршили су високе војне и полицијске школе. Наравно, као најбољи, наставили су са стручним усавршавањем.

Шкрбић:

Господине генерале, остаје ми само да Вам се захвалим на овом исцрпном интервјуу. Живјели и пријатно!

Мандић:

Хвала и Вама.

**ИНТЕРВЈУ СА ПРОФ. ДР МИЛОМ МАТИЈЕВИЋЕМ, ДИРЕКТОРОМ
ВИШЕ ШКОЛЕ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА 1995–1997. И 2001–2002,
И ДИРЕКТОРОМ ВИСОКЕ ШКОЛЕ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
2002–2006.**

Милијевић:

Професоре Матијевићу, шта нам можете рећи о настанку Високе школе унутрашњих послова?

Матијевић:

Виша школа унутрашњих послова је формално одлуком Владе Републике Српске формирана половином 1995. године. У суштини, одлука о формирању Више школе унутрашњих послова је донесена у вријеме када је на подручју Босне и Херцеговине био рат, што је интересантно, па и значајно, јер је Министарство унутрашњих послова Републике Српске дало приједлог, урадило елаборат, а Влада Републике Српске донијела одлуку да се формира Виша школа унутрашњих послова као неопходно потребна ради стручног и научног оспособљавања кадрова за успјешан рад Министарства унутрашњих послова. Управо кажем да је у вријеме рата постојала извјесна идеја да ће у будућем времену бити неопходно да се школују високостручни кадрови, која је 1995. године и реализована у складу са Законом о вишим школама који је тада важио.

Милијевић:

На који начин је на самом почетку обезбјеђиван наставни кадар и материјално-техничка средства за рад Више школе унутрашњих послова?

Матијевић:

Виша школа унутрашњих послова је фактички формирана у материјалном и техничком смислу у просторијама гдје је формирана и Средња школа унутрашњих послова, јер је веома значајно било да у самом старту постоје сасвим солидни услови за функционисање Више школе унутрашњих послова. Што се тиче обезбјеђења других услова, прије свега с нормативног аспекта, наставних планова, програма и

професора, максималну помоћ су нам пружиле колеге из Министарства унутрашњих послова Србије, конкретно, Више школе унутрашњих послова из Земуна, једне старе школе коју сам и ја завршио, а која постоји од 1972. године, као и Полицијске академије која је формирана у Београду као факултетски облик образовања 1993. године. Тако сам ја као први именовани директор Више школе унутрашњих послова у оснивању, отишао у ове институције уз одобрење надлежних и добио сва потребна акта за успостављање нормативне садржине Више школе унутрашњих послова, а поред тога сам један број најквалитетнијих наставника, посебно из области полицијских и криминалистичких наука ангажовао, односно предложио министру унутрашњих послова, који је то усвојио, и ми смо уз додатну помоћ, заиста, што је битно напоменути, Правног факултета Универзитета у Бањој Луци с којег смо ангажовали професоре из општеобразовних односно општеправних предмета, формирали једну изузетно квалитетну листу наставника, а у прилог чему говори и то да смо имали највећи број доктора наука, на челу са данас академиком Рајком Кузмановићем и професорима који су преузели предмете и крећу у рад Више школе унутрашњих послова.

Милијевић:

Професоре Матијевићу, можете ли нешто више да кажете о трансформацији Више школе унутрашњих послова у Високу школу унутрашњих послова?

Матијевић:

То питање је веома значајно, јер већ самим формирањем Више школе унутрашњих послова, а вријеме брзо иде, постављено је питање како Вишу школу унутрашњих послова обогатити и једног дана прећи у виши амбијент образовања. Ја сам некада завршио Вишу школу унутрашњих послова, а даље образовање наставио на Факултету безбједности у Скопљу. Управо ношен том идејом, моделом и садржином, пошто нисмо имали услова за формирање факултетске институције, ја сам дао идеју надлежнима, прије свега тадашњем министру унутрашњих послова Драгомиру Јовичићу, да урадимо модел формирања Високе школе унутрашњих послова у седмосеместралном трајању, и то по узору на такав модел школовања какав су имали у Словенији, и ова идеја је прихваћена. Ми смо у том смислу морали дорадити законодавну садржину, измијенити Закон о унутрашњим пословима којим је била конституисана Виша школа унутрашњих послова а касније Висока школа унутрашњих послова; тај Закон је морао проћи скупштинску расправу, и одлуку смо припремили, урадили и овом приликом морам рећи да смо

имали одређених, чак и великих проблема, отпора тадашњег ИПТФ-а и представника међународне заједнице који нису били за то да се формира Висока школа унутрашњих послова, сматрајући, у то вријеме, да је формиран Факултет криминалистичких наука у Сарајеву и промовисан с нетачном констатацијом да је то полицијски факултет. И мимо изостанка те сагласности и уз констатацију да за тим нема потребе, ми смо успјели припремити материјале и скупштина је измијенила наш Закон о унутрашњим пословима 2002. године и донијела измјене Закона којима је формирана Висока школа унутрашњих послова која је почела, на срећу, и функционисати.

Милијевић:

Да ли можете нешто рећи о сарадњи Високе школе са другим институцијама и како видите мјесто Високе школе унутрашњих послова у односу на сличне образовне институције у региону?

Матијевић:

Виша, касније и Висока школа унутрашњих послова су развијале сарадњу са бројним институцијама, прије свега с Вишом школом унутрашњих послова у Земуну кроз ангажовање наставника, размјену, студентске посјете и све остало, а касније и са другим институцијама – Полицијском академијом, Правним факултетом и Факултетом за безбједност у Скопљу. У том смислу Висока школа унутрашњих послова и данас, барем како ја то видим, а ето био сам у два наврата и директор Високе школе, има своје мјесто у образовном полицијском систему РС, и не само РС, него и шире. Добро је урађено то што постоји веза са Универзитетом у Бањој Луци, али су свакако неопходни и људи из праксе са научним звањима релевантним за обављање такве струке. Ми смо зачели, а данас, видим, актуелно руководство Управе за полицијско образовање и Високе школе унутрашњих послова је успоставило богату сарадњу са домаћим и околним универзитетима и факултетима у Македонији, Украјини и у неким другим земљама – Њемачкој, Шпанији. Суштинско питање је да ли желимо професионалну полицију, а ми то желимо, и с обзиром на наведено ВШУП треба додатно да ојача у организационом и у кадровском смислу у надлежностима да себе учини референтном, препознатљивом, јер полицијско образовање има своје карактеристике и посебности које се не могу изводити на другим цивилним факултетима или факултетима који образују људе за разне облике безбједности, цивилне дјелатности итд. У том смислу, ова школа се приближава и 20-годишњици постојања

Прикази, Безбједност - Полиција - Грађани, година VIII, број 3-4/12

и мислим да би се, такође у том смислу, требали правити будући пројекти да школа просто настави свој живот и успешан рад.

Милијевић:

Хвала вам, професоре Матијевићу, на издвојеном времену.

Матијевић:

Хвала Вама.

ИСТОРИЈАТ И РАЗВОЈ УПРАВЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ОБРАЗОВАЊЕ

Одлуком Владе Републике Српске, дана 9. 9. 1992. године основана је Средња школа унутрашњих послова (као основна организациона јединица Министарства), чија је дјелатност била школовање и стручно оспособљавање кадрова за обављање послова полицајца – техничара за послове безбједности, кроз редовно четворогодишње школовање, као и организовање курсева за лица из грађанства која се такође оспособљавају за полицајце опште намјене.

У складу са Законом о унутрашњим пословима, током 1994. године формиран је Центар за образовање кадрова унутрашњих послова, чија је функција била школовање и усавршавање кадрова за рад у МУП-у кроз редовно школовање и организовање курсева за полицајце у трајању од 6 мјесеци.

Због потребе за школованим и стручно оспособљеним радницима МУП-а РС, Одлуком Владе РС дана 1. 7. 1995. године основана је Виша школа унутрашњих послова, која је са радом почела 21. 11. 1995. године. Наставни процес у Вишој школи трајао је 5 семестара, а по завршетку школовања добијао се стручни назив правник унутрашњих послова.

Оснивањем Више школе унутрашњих послова, формиран је Школски центар МУП-а (као основна организациона јединица Министарства), који је у својој надлежности имао Средњу школу унутрашњих послова и Вишу школу унутрашњих послова.

У реализацији Оквирног споразума о реконструкцији полиције Републике Српске и Мадридске декларације, а на основу одлуке Владе РС, Министарство унутрашњих послова је дана 2. 7. 1999. године формирало Полицијску академију, која је са наставом почела 19. 7. 1999. године.

Дјелатност Полицијске академије јесте стручно усавршавање и оспособљавање – у једногодишњем трајању – полазника за вршење послова полицајца, као и извођење специјалистичке обуке понављања знања и вјештина за потребе Министарства и других институција (Врховни суд РС, Српске поште, Централна банка и др.).

Ради даљег стручног усавршавања и побољшања професионалне оспособљености радника органа унутрашњих послова, Одлуком Владе РС од 23. 7. 2002. године Виша школа унутрашњих послова је трансформисана у Високу школу унутрашњих послова, на којој је наставни процес почео 1. 10. 2002. године. По завршетку школовања на овој школи стиче се стручни назив дипломирани правник унутрашњих послова.

Правилником о организацији и систематизацији радних мјеста у МУП-у РС, 1. 10. 2002. године Школски центар је трансформисан у Управу за полицијско образовање.

У циљу што квалитетнијег и ефикаснијег научног и стручног усавршавања будућих припадника Министарства унутрашњих послова и других полицијско-безбједносних агенција, Висока школа унутрашњих послова је 9. 4. 2008. године потписала Уговор о придруженом чланству са Универзитетом у Бањој Луци, док је 21.7.2011. године потписан и Уговор о међусобним правима и обавезама између Универзитета у Бањој Луци и Високе школе унутрашњих послова. Овим уговорима, Висока школа унутрашњих послова је постала придружена чланица бањалучког Универзитета.

Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Министарству унутрашњих послова Републике Српске од 11.5.2012. године у оквиру Управе за полицијско образовање формирано је и Одјељење за стручно усавршавање. Ово Одјељење организује, спроводи, координира и контролише, са осталим учесницима обуке, све облике стручног усавршавања за потребе Министарства, других државних органа, правних и физичких лица, даје иницијативе и приједлоге за израду наставних планова и програма стручног усавршавања, пружа стручну помоћ у спровођењу обуке на терену, врши провјеру и оцјењивање стручне оспособљености полицијских службеника, припадника агенција за обезбјеђење, организује, спроводи и координира практичну наставу и стручну праксу кадета основне полицијске обуке Полицијске академије и студената Високе школе унутрашњих послова, као и друге активности које су предвиђене Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у Министарству унутрашњих послова Републике Српске.

Слика. Организација Управе за полицијско образовање

